

Kortlægning af dansk korliv

2020/2021

AUGUSTINUS FONDEN

STIFTET 25. MARTS 1942

Sangens
Hus
Alle har en stemme

Indhold

Resume	4
Forord	8
Undersøgelingsdesign	10
Metode.....	10
Kvantitativ undersøgelse.....	10
Kvalitativ undersøgelse.....	10
Fokus i undersøgelsen.....	11
Fokus i den kvantitative undersøgelse.....	11
Fokus i den kvalitative undersøgelse.....	11
Afgrænsninger.....	11
Den kvantitative undersøgelse	14
Ledelsesresumé.....	14
Organisering af dansk korliv.....	15
Kortlægning.....	16
Gener.....	18
Overordnet organisering.....	19
Økonomi.....	20
Korets niveau.....	21
Økonomi II.....	22
Koncerter og korprøver.....	23
Rekruttering.....	24
Sundhedsfremmende formål.....	26
Demografiske fordelinger på korlederne.....	27
Demografiske fordelinger på korsangere.....	29
Tidsforbrug.....	30
Placering.....	31
Økonomi.....	32
Det musikalske niveau.....	33
Gener og input.....	34
Rekrutteringsvej og oplevelse.....	35
Adgang til kor.....	36
Årsager til at synge i kor.....	37
Metodenotat.....	38
Den kvalitative undersøgelse	40
Betydningsdannelse.....	41
Definition af kor.....	41
Definition af korlederens og dirigentens rolle.....	44
Det store WHY.....	46
Særlige oplevelser.....	48
Interessen for kor.....	50
Samarbejde og udvikling.....	52
Organisering.....	52
Organisering af koret.....	52
Kor - og organisering af kor - i fremtiden.....	56
Organisering af kurser for korledere og dirigenter i fremtiden.....	58
Sang og musik i folkeskolen.....	62
Udfordringer og muligheder.....	66
Løn og ansættelsesvilkår.....	66
Rekruttering.....	70
Rekruttering: Drengene og mænd.....	70
Rekruttering: Korsangernes alder.....	72
Korfagligt tilhørsforhold.....	74
Samlende database eller platform.....	82
Økonomi og fonde.....	86
Kors rolle i samfundet.....	92
Bilag.....	100
Semistruktureret spørgeguide til fokusgruppeinterview i den kvalitative undersøgelse.....	100

Kortlægning af dansk korliv 2020-2021

Rapporten må citeres under forudsætning af tydelig og centralt placeret kreditering mindst en gang med følgende ordlyd: Rapporten Kortlægning af dansk korliv 2020-2021 er gennemført for - og udgivet af Sangens Hus med støtte fra Augustinus Fonden.

Projektleder:

Jacob Heide, Sangens Hus.

Den kvantitative del af rapporten er udarbejdet af Epinion.

Den kvalitative del af rapporten er udarbejdet af Mette Thue, projektleder ved Videncenter for Sang.

Den kvalitative del af rapporten er redigeret af Heidi Kudahl, udviklingschef for Sangens Hus, (der i foråret og sommeren 2021 har været konstitueret redaktør af Videncenter for sang) og projektleder Jacob Heide Madsen, Sangens Hus.

Rapporten er samlet af Mette Thue, projektleder ved Videncenter for sang.

Tak til de mange, der har bidraget til rapporten.

Grafisk tilrettelæggelse: Aske Jørgensen, Pixlkraft

Typografi: Yeseva One, Open Sans og Century Gothic. Alle skrifttyper er Open Source skrifttyper fra fonts.google.com

Tryk: [Lasertryk.dk](https://www.lasertryk.dk)

ISBN 978-87-971983-3-9

Sangens Hus
Nørregade 7D
7400 Herning
www.sangenshus.dk

Læsevejledning

Dette er et resume af den 100 sider lange rapport Kortlægning af dansk korliv 2020-2021. Det er udarbejdet som en let forkortet kopi af Epinions egne tekster fra den kvantitative undersøgelse samt en forkortelse af samtlige delkonklusioner fra den kvalitative undersøgelse udarbejdet af Videncenter for Sang.

Af hensyn til den interesserede læser, der ønsker at fordybe sig i rapporten, er de fleste overskrifter opret holdt. På den måde skulle det være enkelt at finde frem til rapportens uddybende kapitler.

Den kvantitative delundersøgelse er foretaget af Epinion, og den kvalitative delundersøgelse er foretaget af Videncenter for sang. Rapporten er skrevet og samlet af Videncenter for sang.

Sangens Hus har gennemført kortlægningen af dansk korliv med støtte fra Augustinus Fonden.

Du kan finde hele rapporten på videncenterforsang.dk og på sangenshus.dk

Den kvantitative delundersøgelse

Ledelsesresume

Kortlægningen peger på et professionelt organiseret korliv med en stigende tilslutning af korsangere. Korsang udgør i stort omfang en fritidsaktivitet, hvor medlemmerne betaler kontingent for at deltage i et kor. Ganske få kor kan kategoriseres som professionelle kor, hvor der stilles krav om et højt nodekendskab blandt sangerne, og hvor sangerne betales for at deltage i korprøver og koncerter.

Korsangerne oplever stor tilfredshed med de kor, de deltager i - både hvad angår korets musikalske niveau og de genrer, koret synger. Det bemærkes, at korsangere i høj grad rapporterer, at de synger i kor, fordi det gør dem glade, og fordi koret tilbyder et socialt fællesskab, de værdsætter. Musikalsk udvikling, dygtiggørelse i sang og koncertafholdelse bliver i mindre grad fremhævet som primære årsager til at synge i kor.

De kortlagte kor er generelt professionelt organiseret: Otte ud af ti kor er forankret i eller tilknyttet en organisation, som også er den mest udbredte finansieringskilde til koret. Mere end en tredjedel af korene er organiseret ved en bestyrelse, og ni ud af ti kor har en aflønnet dirigent. I størstedelen af korene udpeges dirigenten af den organisation, hvori koret er forankret.

Mere end halvdelen af korene har oplevet en stigende tilslutning af korsangere i løbet af 2019, hvilket bl.a. kan skyldes, at tre ud af fire kor i samme periode har søgt nye sangere. En fjerdedel af korene har fastholdt deres medlemstal. Tilslutningen sker i høj grad via de deltagendes personlige netværk, og knap to ud af tre korsangere har fundet frem til det kor, de synger i, via venner og bekendte. Tilslutningen via netværk kan være en god forklaring på, at korene i høj grad udgør sociale fællesskaber, som de deltagende værdsætter. I seks ud af ti kor er der ikke krav om optagelsesprøve.

Organisering af dansk korliv

Baseret på interview med 525 korledere har vi med denne undersøgelse kortlagt i alt 1.032 kor. Blandt disse har vi fået detaljerede oplysninger om 926 kor.

Kortlægningen tegner generelt et billede af et velfungerende korliv. På tværs af både amatør- og professionelle kor er koncertafholdelse udbredt. Kun seks procent af korene har ikke givet koncert i løbet af seneste kalenderår, mens mere end en tredjedel af korene har afgivet mere end fem koncerter i samme periode. Koncertafholdelse bidrager til finansiering for godt en fjerdedel af korene, mens sponsorater fra fonde kun er en finansieringskilde for tolv procent af korene.

Samlet set tegner der sig et billede af et rigt og alsidigt korliv, der er godt repræsenteret over hele landet. Vi ser generelt en god geografisk spredning på korene, hvilket understøttes af, at kun fire procent af sangerne oplever, at det er svært at finde et kor tæt på deres bopæl. Også hvad angår genrer, ser vi et bredt repertoire blandt korene. Knap tre fjerdedele af korene synger mere end én genre, og knap halvdelen synger mindst tre genrer i koret. Mest udbredt er klassisk, som synges af knap to ud af tre kor, men også pop og rock samt folkemusik og viser er udbredte genrer, som synges af ca. halvdelen af korene.

Korlederne rapporterer generelt, at det er sværere at rekruttere drenge og mænd til korene sammenlignet med piger og kvinder. Mere end fire ud af ti kor med en blandet kønssammensætning oplever således, at det er svært at rekruttere drenge og mænd, mens kun seks procent af disse kor oplever, at det er vanskeligt at rekruttere piger og kvinder. Udfordringerne med at rekruttere drenge og mænd afspejler sig også i en overvægt af kvindelige sangere i korene. Blandt de 2.468 sangere, som er interviewet i forbindelse med kortlægningen, er syv ud af ti sangere piger eller kvinder. Endvidere kan en fjerdedel af de kortlagte kor kategoriseres som pige-/kvindekore, mens kun fem procent kan kategoriseres som drenge-/mandskor.

Oplevelser med dansk korliv

Baseret på interview med 2.468 korsangere har vi med denne undersøgelse fået detaljerede oplysninger om i alt 3.011 (ikke unikke) kor.

Blandt de deltagende korsangere synger ca. ni ud af ti sangere i kor mindst én gang om ugen, mens cirka én ud af ti synger sjældnere end én gang om ugen. De fleste korsangere synger i et kor, der ligger placeret inden for 10 kilometer fra deres bopæl, og det er den generelle oplevelse, at det er nemt at finde et kor tæt på ens bopæl, som både tilbyder et godt socialt fællesskab, og som matcher ens musikalske præferencer og niveau.

Vi ser overordnet en meget stor tilfredshed med korene - både hvad angår korenes musikalske niveau og de genrer, der synges i korene. Knap to tredjedele af sangerne er i høj grad tilfredse med det musikalske niveau i koret. Hertil er stort set ingen sangere (0 %) utilfredse med korets musikalske niveau. Den store tilfredshed med korets musikalske niveau kan hænge sammen med, at ni ud af ti sangere afrapporterer, at de i høj grad er tilfredse med det musikalske niveau for korets dirigent. Igen er stort set ingen sangere (0 %) utilfredse med dirigentens musikalske niveau.

Mere end to tredjedele af sangerne er i høj grad tilfredse med de genrer, koret synger. Atter angiver stort set ingen (0 %) at være utilfredse med korets genre. Trods den store tilfredshed med korets genrer, oplever godt kun én ud af ti sangere, at de i høj grad har indflydelse på korets genrevalg. Diskrepansen mellem den store

tilfredshed med korets genrevalg og den begrænsede indflydelse på dette indikerer, at sangerne vælger at deltage i kor, som synger de genrer, de kan lide. Endelig kan den store tilfredshed med dirigenten også være et udtryk for, at dirigentens genrevalg matcher sangernes præferencer.

To tredjedele af sangerne er i høj grad tilfredse med det sociale fællesskab i koret, hvorimod stort set ingen (0 %) angiver at være utilfredse med det sociale fællesskab. Det er formentlig fordrende for det sociale fællesskab, at en så stor andel af korsangere rekrutteres gennem venner og bekendte, der også selv kan tænkes at være en del af koret. Knap to tredjedele af sangerne har fundet frem til det kor, de synger i, via deres netværk af venner og bekendte.

Det er primært glæde og det sociale fællesskab i koret, som opleves som de primære gevinster ved at synge i kor: Ni ud af ti sangere afrapporterer således, at de primært synger i kor, fordi det gør dem glade, mens knap to tredjedele synger i kor, fordi koret bidrager med et socialt fællesskab, de værdsætter.

Musikalsk udvikling, dygtiggørelse i sang og koncertafholdelse angives i mindre grad som de primære årsager til at synge i kor. Dog er lysten til at udvikle sig musikalsk en primær årsag for knap halvdelen af sangerne, mens godt en tredjedel af sangerne angiver, at de gerne vil blive bedre til at synge. Kun femten procent angiver, at de primært synger i kor for at afholde koncerter.

Den kvalitative delundersøgelse

Betydningsdannelse

Kor

Svarpersonerne oplever, at det at være aktivt medlem af et kor er særdeles berigende. De peger på fysiske, mentale, følelsesmæssige og sociale gevinster, og de finder, at især børn får lærings- og udviklingsmuligheder. Mange peger på koret som et langvarigt og stabilt

fællesskab, hvor det fælles fokus på sangen betyder, at mange kan være sammen på en uproblematisk måde. Generelt oplever svarpersonerne, at det at synge i kor giver dem fællesskab og særlige, musikalske øjeblikke, hvor musikken går op i en højere enhed.

Korlederens og dirigentens rolle

Svarpersonerne forbinder korlederen eller dirigenten med musikken, men det musikfaglige kan sjældent stå alene. Personligheden, stemningen, og det sociale rum, som korlederen eller dirigenten skaber, er ifølge svarpersonerne lige så væsentligt, og dermed får korlederen eller dirigenten en bred vifte af roller.

Særlige oplevelser

Ifølge interviewpersonerne er der mange særlige oplevelser ved at synge i kor som venskaber, suget i maven og det at smelte sammen ved koncerten, hvor målet for det musikalske arbejde nås. Desuden er det en stor oplevelse for korsangerne, når publikum modtager musikken og reagerer følelsesmæssigt på den.

Interessen for kor

Blandt svarpersonerne er der forskellige oplevelser af, om interessen for kor er stigende eller faldende, og det ser ud til at have med genre, geografi og korets musikalske niveau at gøre. Størstedelen af svarpersonerne oplever en stigende interesse for kor bl.a. børnekor i kirkeregion og kor med højt musikalsk niveau.

Samarbejde og udvikling

Organisering

Organisering af koret

Svarpersonerne oplever, at den måde koret er organiseret, evt. i tilknytning til en anden organisation, som f.eks. en kirke, musikskole eller aftenskole, har stor betydning for arbejdsvilkårene for kor, bestyrelse og korleder eller dirigent. Dette får desuden afgørende betydning for korets musikalske output, engagement, trivsel og langtidsholdbarhed. Blandt de kor, som er organiseret ved en bestyrelse, oplever svarpersonerne, at det er en vigtig, og af og til udfordrende opgave, at rekruttere den rette palette af kompetencer til korets bestyrelse.

Kor - og organisering af kor - i fremtiden

De fleste ønsker, at kor i fremtiden skal organiseres som nu, dvs. at det enkelte kor har en høj grad af frivillig organisering og sammenhold. Mange svarpersoner ser drop in-kor og ad hoc-kor som et supplement til det 'forpligtende kor' og mener, at eks. drop in-kor kan styrke både interessen for kor og fødekæden.

Kurser for korledere og dirigenter i fremtiden

Svar og oplevelser er meget forskelligartede. I Aarhus og København er der tilstrækkeligt med korledere og muligvis endda overskud, når det drejer sig om amatørkor. I resten af landet, men med en særlig tydelig vægt på Sønderjylland og Nordjylland, er der en generel mangel på dirigenter, som har en specifik dirigentfaglig baggrund.

Mange svarpersoner savner korte kurser med nyt repertoire, nye øvelser, muligheden for et direktionsfagligt løft og ikke mindst mødet mellem korledere og dirigenter med inspiration og sparring. Desuden peger de professionelle korsangere, som har deltaget i undersøgelsen, på, at der er en klar efterspørgsel på danske dirigenter i topklasse, som kan arbejde med opera og klassisk repertoire.

Sang og musik i folkeskolen

Svarpersonerne har et fælles håb om, at få kor tilbage i større udstrækning i folkeskolen og i pædagog- og læreruddannelserne. Svarpersonerne oplever, at kor i skolen har et stort dannelsespotentiale, og at børnenes sangtekniske kunnen og interesse, kan løftes i langt højere grad. Svarpersonerne finder, at kor i folkeskolen vil øge den etniske diversitet og den samlede talentmasse i kor.

Udfordringer og muligheder

Løn og ansættelsesvilkår

Det generelle billede er, at de færreste kan leve af at være korleder. Til gengæld oplever mange, at kirkerne gerne vil prioritere tid til korarbejdet hos organister og kantorer.

Svarpersonerne beskriver, at det er en udfordring, at mange kor i Danmark er organiseret under aftenskoleloven, hvor de oplever, at korledere og dirigenters løn ikke står mål med opgavens omfang. I yderområderne forstærkes problematikken. Enkelte svarpersoner overvejer, om organiseringen af kor kunne ligge et andet sted end aftenskolerne.

Rekruttering

Svarpersonerne oplever, at det er en udfordring at skaffe drenge- og mandssangere. Desuden er det en udfordring at holde på drengene, mens deres stemmer er i overgang, så de udvikler deres mandsstemme og fortsætter med at synge herefter. Svarpersonerne er enige om, at en af løsningerne er at styrke fødekæden og skabe flere drengekor.

Gennemsnitsalderen stiger i kor, men der er stor forskel på, om kor ser stigende alder som en udfordring.

I de kunstnerisk ambitiøse amatørkor er der et udfordrende dilemma mellem det sociale element i kor og ønsket om at koret skal klinge på en bestemt måde. En del kor er dog ikke i særlig høj grad optaget af alderssammensætning eller af at arbejde med rekruttering, men lægger vægt på glæden ved at synge og fællesskabet. Nogle svarpersoner ser projektkor og lignende mere 'kortvarige' organiseringer af kor som en løsning på at vække interessen for kor blandt yngre, travle korsangere.

Korfagligt tilhørsforhold

Meget få svarpersoner oplever at de kan nøjes med ét korfagligt tilhørsforhold. De må hente viden og sparring flere forskellige steder og oplever det som en stor opgave at skabe overblik over mulighederne. Behovene er dog meget forskellige, og det er resursekrævende at få overblik over de faktiske muligheder, både for bestyrelse og korleder eller dirigent. Ofte har korleder eller dirigent behov for flere tilhørsforhold end koret. Især korledere og dirigenter efterspørger mere inspiration og netværk.

Samlende database eller platform

Svarpersonerne oplever, at det er tidskrævende og svært at finde relevant information om korfaglige spørgsmål. Der er masser af eksisterende information, men typisk ikke noget, der dækker alle.

Alle er enige om, at en eventuel kordatabase eller et samlende site er en ualmindelig stor og dyr opgave, da dansk korliv er mangfoldigt. Hvis databasen eller sitet skal være brugbart, skal det desuden have et vist volumen, være nuanceret og altid opdateret for at give mening.

Økonomi og fonde

Svarpersonernes oplevelser og erfaringer med fonde er meget forskellige. Ved store kirker, elitebørnekor, herunder ved sangkraftcentre i SyngDanmark-netværket, og ved amatørkor med en høj grad af organisering og højt musikalsk niveau, søges der relativt ofte og også med held. Blandt øvrige amatørkor for voksne oplever mange svarpersoner, at fondssøgning virker svært, uoverskueligt og tidskrævende. Tendensen er, at udsigten til at opnå relativt beskedne beløb ikke opleves at stå mål med indsatsen.

Kors rolle i samfundet

[Svarpersonerne har mange og forskelligartede oplevelser af kors rolle i samfundet. Det spænder fra den personlige indre oplevelse til en bredere form for politisk samfundsrelevans. Dette kapitel er en tematisk opsummering af emner nævnt på tværs af fokusgrupperne.

Emnerne er som følger, og de er oplyst i nævnte rækkefølge: Liv, sundhed, fællesskab, socialisering, kultur, dannelse, sammenhængskraft, demokrati og politisk fokus].

Svarpersonerne oplever at:

- Ord som livsglæde, livsmod, livgivende, og åndsliv kan forbindes med kor.
- Kor er sundt. Kor kan opbygge en sund stemme og udløser lykkehormoner, endorfiner, så sangerne bliver gladere. De betoner derved, at kor holder sangerne ved helse, eller som flere svarpersoner formulerer det: holder folk 'i live' både åndeligt og fysisk.
- Kor er en facilitator for forpligtende fællesskaber, og i en tid med tempo og fokus på individet tilbyder kor øjeblikke af selvforglemmelse og modvirker ensomhed.
- Svarpersonerne er enige om, at kor socialiserer både børn og voksne ind i et fællesskab, bl.a. fordi fokus er på det fælles og ikke på individet.
- Kor er dannende socialt, kulturelt og musikfagligt. Mange nævner, at kor er kulturbærende og omtaler, hvorledes kor formidler og overleverer musik, korlitteratur og poesi. Desuden nævner enkelte svarpersoner, at det at synge i kor udgør en del af fødekæden til det professionelle musikliv.
- Kor fremmer kompetencer som koncentration, samarbejde og sociale kompetencer i nonverbal kommunikation. Desuden peger flere korledere på, at børn med diagnoser trives i kor grundet de klare rammer.
- Svarpersonerne oplever, at kor skaber sammenhængskraft mellem mennesker, f.eks. igennem det, de omtaler som en dansk tradition, dels sangene og dels at synge sangene sammen.
- Kor opleves som et billede på et demokratisk samfund med fællesskab og samarbejde på tværs af generationer, og mennesker, der er lige og har lige betydning for klangen.
- Enkelte svarpersoner peger på, at korsang kan understøtte politiske ideer.

Forord

Sangens Hus har, med støtte fra Augustinus Fonden, foretaget en kortlægning af dansk korliv. Projektet omhandler indsamling af data samt at undersøge bevæggrunde, muligheder og udfordringer blandt danske kor. Rapporten er blevet til i et samarbejde mellem en række interessenter og aktører. En særlig tak skal lyde til en dedikeret styregruppe, som har skabt et godt fundament for undersøgelsen samt bidraget med viden og indsigt i tilrettelæggelse af undersøgelsen. Tak til Epinion for sparring om og udformning af undersøgelsens kvantitative del. Tak til Danmarks Statistik for gode råd. Tak til Videncenter for sang, som har varetaget undersøgelsens kvalitative del i form af gruppeinterviews og udfærdigelse af nærværende rapport. Ligeledes skal der lyde en særlig tak til Augustinus Fonden, som både har støttet undersøgelsen økonomisk og bidraget med viden og sparring.

Undersøgelsens resultater stilles til rådighed for en række aktører. F.eks. for kororganisationerne, uddannelsesorganisationer og til udbydere af efter- og videreuddannelse, som arbejder for korområdet. Desuden vil den viden, som kortlægningen tilvejebringer, blive gjort tilgængelig for fonde og bidragsydere, som hvert år donerer penge til området. Ligeledes kan rapporten have en betydning for ministerier, kommuner og andre offentlige institutioner, som prioriterer resurser til området. Det er vores forhåbning, at rapporten bliver til generel gavn og nytte, og at den vil bidrage til udviklingen af korsangen i Danmark.

En særlig stor tak skal dog lyde til ca. 3000 korledere, dirigenter og korsangere, som har deltaget i undersøgelsen ved at besvare spørgeskemaer og deltage i fokusgruppesamtaler. Denne opbakning vidner om, at kor for mange er hjerteblood og en vigtig og værdifuld livsbeskæftigelse. Tak for jeres lyst til at dele data, erfaringer og holdninger, de er selve fundamentet i denne rapport.

Kortlægningen omhandler indsamling af tal og tendenser samt en belysning af bevæggrunde, muligheder og udfordringer blandt danske kor. Rapporten peger på mange positive trends og på en stor glæde ved at være korsanger. Den afdækker også strukturelle udfordringer omkring ledelse og organisering af nogle kortyper, omkring løn og arbejdsvilkår, og så peger den på en stor forskel i forskellige befolkningsgruppers deltagelse. Endelig bærer rapporten også stærkt præg af det engagement der er i korlivet og den store lyst til at dele koroplevelsen med endnu flere – især børn og unge.

God fornøjelse.

Projektleder, Jacob Heide Madsen.

Undersøgelingsdesign

Introduktion

Undersøgelsen *Kortlægning af dansk korliv* består af to dele. Første del er en kvantitativ undersøgelse af omfanget og karakteren af aktiviteter inden for dansk korliv. Undersøgelsen er foretaget af Epinion for Sangens Hus.

Den anden del er en kvalitativ undersøgelse, som dels går i dybden med tendenser fra den kvantitative del, dels undersøger emner som er udvalgt af projektets styregruppe. Den kvalitative undersøgelse er udført af Videncenter for sang for Sangens Hus.

Både den kvantitative og den kvalitative del af undersøgelsen fokuserer på status, bevæggrunde, muligheder og udfordringer blandt danske kor.

Rapporten stilles digitalt til rådighed for alle interessenter herunder dansk korliv, stat, fonde, politikere, kursusudbydere og uddannelsesinstitutioner samt offentligheden generelt.

Metode

Kvantitativ undersøgelse

Epinion har foretaget en kvantitativ undersøgelse af dansk korliv baseret på interview med 525 korledere, som indbefatter 1032 kor med detaljerede oplysninger om 926 unikke kor. Ligeledes har 2468 korsangere bidraget med oplysninger om 3180 ikke unikke kor. Samlet har vi fået besvarelser om 3011 ikke unikke kor fra korsangerne.

Alle respondenter er over 15 år. Interviewene er indhentet som spørgeskema primært med lukkede spørgsmål med afgrænsede svarmuligheder. Spørgeskemaerne er indhentet i perioden 23. oktober til 15. november 2020 og angår dansk korliv inden COVID-19 satte sit præg på samfundet.

Epinion skriver følgende om dataindsamlingen for den kvantitative kortlægning:

Kortlægningen af dansk korliv baserer sig på i alt 2.993 gennemførte webinterview med korledere og korsangere i Danmark. Interviewene med korledere omhandler primært korenes organisering, mens interviewene med korsangere primært afdækker korsangerens oplevelser med at synge i kor.

Sangens Hus har i samarbejde med Epinion udviklet spørgeskemaer til interviewene, som Epinion har kvalitetssikret.

Epinion har distribueret invitationer til at deltage i undersøgelsen via åbne og lukkede links. En udspecificeret beskrivelse herom findes i Epinions delrapport.

Data er rensset, hvilket indbefatter, at svar, som ikke kan betragtes som valide, er frasortet (speeders, straight liners mv.).

I overensstemmelse med EU's Persondata-forordning (GDPR) er alle besvarelser anonymiserede. De deltagende har været informeret om anonymitet forinden deres deltagelse i undersøgelsen.

Kvalitativ undersøgelse

Epinions kortlægning er suppleret med en kvalitativ undersøgelse af dansk korliv. Den kvalitative undersøgelse er foretaget af Videncenter for Sang gennem 12 fokusgruppeinterviews i februar og marts 2021. I alt har vi rekrutteret 90 deltagere, hvoraf 74 personer har deltaget og gennemført fokusgruppen. 16 personer er udeblevet eller har meldt afbud. Vi har anvendt videoplatformen Teams, som har gjort det muligt at gennemføre fokusgrupperne under de gældende corona-retningslinjer.

Deltagerne i fokusgruppeinterviewene er dirigenter, korleder og bestyrelsesmedlemmer. Gruppen skal som udgangspunkt repræsentere følgende kriterier bredt: køn, alder, etnicitet, musikalske genrer, professionelle, amatører, sundhedskor, børne- og ungdomskor, kirker og folkeoplysning. Udvælgelsen af svarpersonerne er endvidere foretaget ud fra et ønske om geografisk spredning.

Fokusgruppeinterviewene er grundet COVID-19 foretaget online i mindre grupper på maks. 7 personer.

Fokusgruppeinterviewene er gennemført på baggrund af en semistruktureret spørgeguide, som er udarbejdet af Videncenter for Sang, dels på baggrund af den kvantitative undersøgelse, dels på baggrund af faglige ønsker og opmærksomheder fra projektets styregruppe.

Metoden indebærer at spørgeguiden til dels følges, men alt efter hvorledes samtalen udvikler sig, kan der springes, prioriteres og spørges nærmere ind til det aktuelle emne.

Stoffet prioriteres således, at samtalerne forventes at nå omkring de første temaer i spørgeguiden, Betydningsdannelse, Samarbejde og udvikling samt Kors rolle i samfundet, om end det er ambitionen også at nå spørgeguidens sidste tema Rekruttering. Se spørgeguiden under bilag bagerst i rapporten for uddybning.

Moderator for fokusgrupperne er Mette Thue, projektleder ved Videncenter for Sang, og rammerne sættes af projektleder Jacob Heide fra Sangens Hus.

I overensstemmelse med EU's Persondata-forordning (GDPR) er alle interviews anonymiserede. De deltagende har været informeret om anonymitet forinden deres deltagelse i undersøgelsen.

Den kvalitative del af rapporten er udarbejdet af Mette Thue, projektleder ved Videncenter for Sang og redigeret af Heidi Kudahl, udviklingschef for Sangens Hus, (der i foråret og sommeren 2021 har været konstitueret redaktør af Videncenter for sang) og projektleder Jacob Heide Madsen, Sangens Hus.

Fokus i undersøgelsen

I en tid hvor dansk korliv synes at være i fremgang og samtidig under forandring ønskes en undersøgelse af bevæggrunde, muligheder og udfordringer blandt danske kor.

Den samlede undersøgelse vil:

- Kortlægge dansk korliv
- Undersøge iagttagede tendenser nærmere

Fokus i den kvantitative undersøgelse

Den kvantitative del undersøger følgende parametre:

- Korttype (professionelt, amatør)
- Demografisk fordeling
- Aldersfordeling
- Organisering
- Genrer
- Musikalsk niveau
- Antallet af korsangere
- Rekruttering

- Aktiviteter (antal prøver, koncerter og koncerter, rejser)
- Hvorfor går man til kor – motivation, udbytte mm.
- Økonomi (deltagerbetaling, koncertindtægter og donationer mv.)

Der er udarbejdet to separate spørgeskemaer. Et korlederskema, som besvares af dirigenter, korledere og bestyrelsesmedlemmer, og et korsangerskema, som besvares af korsangere.

Fokus i den kvalitative undersøgelse

Den kvalitative del undersøger følgende:

- Svarpersonernes definitioner af kor og korlederens/dirigenterens rolle.
- Det store WHY, hvorfor synge i kor? Hvad får individet ud af det?
- Hvad er de særlige oplevelser ved at synge i kor?
- Interessen for at deltage i kor.
- Rekruttering til bestyrelsen, betydningen af korets organisering
- Forventninger og håb om kor – og organisering af kor - i fremtiden herunder evt. regionale forskelle.
- Forventninger og håb til organisering af kurser for korledere og dirigenter i fremtiden.
- Hvad der ifølge svarpersoner er korenes største udfordringer, i hvor høj grad korene selv kan løse deres udfordringer, og hvad korene efter svarpersonernes mening ikke selv kan løse.
- Giver en samlet platform eller database mening, og hvad skal den evt. kunne for at gavne?
- Svarpersonernes oplevelse af muligheder for fondsstøtte samt betydningen af korets økonomi ift. udviklingsmuligheder.
- Hvordan oplever svarpersonerne at kor skaber værdi i samfundet? Herunder f.eks. personlig og musikalsk dannelse, rummelighed, personlig værdi herunder et fysisk/helse orienteret perspektiv, kor som en plads for at opbygge en ny identitet.

Afgrænsninger

Respondentgrupper og kor er fundet med afsæt i tilgængelige oplysninger på nettet. Hjemmesider for bl.a. en række kororganisationer og fællesfora er benyttet med henblik på at identificere respondenter. Heraf kan nævnes Kor72, Syng, FUK, Danske Korledere, Korsan-

gernes Fællesråd, SyngDanmark-netværket m.fl. Derudover er der via googlesøgninger fundet respondenter via folkeoplysningsområdets hovedorganisationer, Facebookforaer, kirker.dk, efter- og højskoler, Kultur- og musikskoler m.fl. Kor har ligeledes selv haft mulighed for at tilmelde sig undersøgelsen via en kontaktformular på sangenshus.dk.

Denne fremgangsmåde har givet os mulighed for særligt at finde frem til kor, der er tilknyttet en overordnet organisatorisk sammenhæng. Fremgangsmåden betyder samtidig, at der kan være typer af kor, som er underrepræsenteret i denne undersøgelse. Dette kan eksempelvis være kor i folkeskolen, eller det kan være kor, som er organiseret i virksomheder, ligesom det også kan være kor, som er helt uformelt organiseret uden noget tilknytningsforhold.

Kortlægningen undersøger korsang indenfor alle aldersgrupper fra børnekor til seniorkor. Dog med den afgrænsning, at det er voksne, som beskæftiger sig med organisering eller korledelse af eksempelvis børne- og ungdomskor, som svarer på børnenes vegne. I den forbindelse har vi sat en aldersgrænse for deltagelse i undersøgelsen på 15 år. Det kunne være interessant i en anden sammenhæng, at få børnenes eget perspektiv på oplevelsen ved at synge i kor. Dette rummer denne undersøgelse ikke.

Kortlægning af dansk korliv undersøger heller ikke kor på skoleområdet. Om end mange svarpersoner i den kvalitative del af undersøgelsen taler om kor på skoleområdet, er undersøgelsen ikke repræsentativ herfor. Det kunne være interessant i en anden sammenhæng at undersøge udviklingen af korsang i folkeskolerne nærmere.

Kortlægning af dansk korliv undersøger heller ikke nye tendenser som eksempel kor i virksomheder og sang i andre organiserede sammenhænge. Ligeledes undersøges kor i ikke-organiserede foraer ikke i det omfang, at det måtte findes. Sangaktiviteter forstået som fællesang, eller andre sangformer, der ikke er organiseret, eller som ikke definerer sig selv som kor, indgår heller ikke i undersøgelsen.

Emnet etnisk diversitet blev sjældent taget op af svarpersonerne. Ligeledes nåede fokusgrupperne sjældent frem til temaet Rekruttering og spørgsmålene i spørgeguiden om rekruttering og mangfoldighed i kor. I to af interviewene valgte moderator at fokusere på rekruttering og etnisk diversitet, men det vurderes, at for få svarpersoner har kommenteret på emnet, til at materialet er repræsentativt. Derfor er rekruttering og etnisk diversitet ikke behandlet i rapporten. Det kunne være

interessant i en anden sammenhæng at undersøge etnisk diversitet i kor nærmere.

Tidsafgrænsningen for den kvantitative undersøgelse er kalenderåret 2019, mens den kvalitative undersøgelse har et lidt videre perspektiv og inkluderer både et udefineret 'nu' og et udefineret 'fremtiden'. Dog er svarpersonerne i den kvalitative del af undersøgelsen blevet bedt om at se bort fra CORONA-perspektiver, da pandemien og dens virkninger ikke er fokus for undersøgelsen.

Kortlægningen udgør dermed et billede af den del af dansk korliv, som det har været muligt at belyse inden for projektets rammer.

Den kvantitative undersøgelse

Ledelsesresumé

Kortlægning

Kortlægningen peger på et professionelt organiseret korliv med en stigende tilslutning af korsangere. Korsang udgør i stort omfang en fritidsaktivitet, hvor medlemmerne betaler kontingent for at deltage i et kor. Ganske få kor kan kategoriseres som professionelle kor, hvor der stilles krav om et højt nodekendskab blandt sangerne, og hvor sangerne betales for at deltage i korprøver og koncerter.

Korsangerne oplever stor tilfredshed med de kor, de deltager i - både hvad angår korets musikalske niveau og de genrer, koret synger. Det bemærkes, at korsangere i høj grad rapporterer, at de synger i kor, fordi det gør dem glade, og fordi koret tilbyder et socialt fællesskab, de værdsætter.

Professionel organisering

De kortlagte kor er generelt professionelt organiseret: Otte ud af ti kor er forankret i eller tilknyttet en organisation, som også er den mest udbredte finansieringskilde til koret. Mere end en tredjedel af korene er organiseret ved en bestyrelse, og ni ud af ti kor har en aflønnet dirigent. I størstedelen af korene udpeges dirigenten af den organisation, hvori koret er forankret.

Stigende tilslutning

Mere end halvdelen af korene har oplevet en stigende tilslutning af korsangere i løbet af 2019, hvilket bl.a. kan skyldes, at tre ud af fire kor i samme periode har søgt nye sangere. Tilslutningen sker i høj grad via de deltagendes personlige netværk, og knap to ud af tre korsangere har fundet frem til det kor, de synger i, via venner og bekendte. Tilslutningen via netværk kan være en god forklaring på, at korene i høj grad udgør sociale fællesskaber, som de deltagende værdsætter.

En fritidsaktivitet, der bidrager til velvære

Størstedelen af korene fungerer som en fritidsaktivitet, hvor korsangerne betaler kontingent for at synge i koret. De fleste kor stiller ikke krav om nodekendskab hos sangere, og i seks ud af ti kor er der ikke krav om optagelsesprøve. Størstedelen af sangerne rapporterer, at de synger i kor, fordi det gør dem glade, og fordi koret bidrager til et socialt fællesskab, de værdsætter. Musikalsk udvikling, dygtiggørelse i sang og koncertafholdelse bliver i mindre grad fremhævet som primære årsager til at synge i kor.

Organisering af dansk korliv

Baseret på interview med 525 korledere har vi med denne undersøgelse kortlagt i alt 1.032 kor. Blandt disse har vi fået detaljerede oplysninger om 926 kor.

Kortlægningen tegner generelt et billede af et velfungerende korliv med en stigende tilslutning af sangere i det seneste kalenderår (2019). Mere end halvdelen af korene har oplevet et stigende medlemstal, mens en fjerdedel af korene har fastholdt deres medlemstal.

Datamaterialet peger på, at de kortlagte kor samlet set er professionelt organiseret: Godt seks ud af ti kor er forankret i en organisation, mens knap hver femte kor er tilknyttet en organisation. To tredjedele af korene finansieres af den organisation, koret er forankret i, mens korets medlemmer bidrager til finansiering for godt en tredjedel af korene. Koncertafholdelse bidrager til finansiering for godt en fjerdedel af korene, mens sponsorater fra fonde kun er en finansieringskilde for tolv procent af korene. Mere end en tredjedel af korene er organiseret ved en bestyrelse. I tre ud af ti tilfælde har bestyrelsen eller korets medlemmer valgt korets dirigent, som i ni ud af ti kor er aflønnet.

Størstedelen af korene fungerer som fritidsaktivitet, hvor korsangerne betaler kontingent for at synge i koret. I seks ud af ti kor stilles der ingen krav om nodekendskab blandt sangerne, og i seks ud af ti kor er der ikke krav om optagelsesprøve for blive optaget i koret. Ganske få kor kan kategoriseres som professionelle kor, hvor der stilles krav om et højt eller meget højt nodekendskab blandt sangerne, og hvor sangerne aflønnes i forbindelse med korprøver og koncerter. På tværs af både amatør- og professionelle kor er koncertafholdelse dog udbredt. Kun seks procent af korene har ikke givet koncert i løbet af seneste kalenderår, mens mere end en tredjedel af korene har givet mere end fem koncerter i samme periode.

Samlet set tegner der sig et billede af et rigt og alsidigt korliv, der er godt repræsenteret over hele landet. Vi ser generelt en god geografisk spredning på korene, hvilket understøttes af, at kun fire procent af sangerne oplever, at det er svært at finde et kor tæt på deres bopæl. Også hvad angår genrer, ser vi et bredt repertoire blandt korene. Knap tre fjerdedele af korene synger mere end én genre, og knap halvdelen synger mindst tre genrer i koret. Mest udbredt er klassisk, som synges af knap to ud af tre kor, men også pop og rock samt folkemusik og viser er udbredte genrer, som synges af ca. halvdelen af korene.

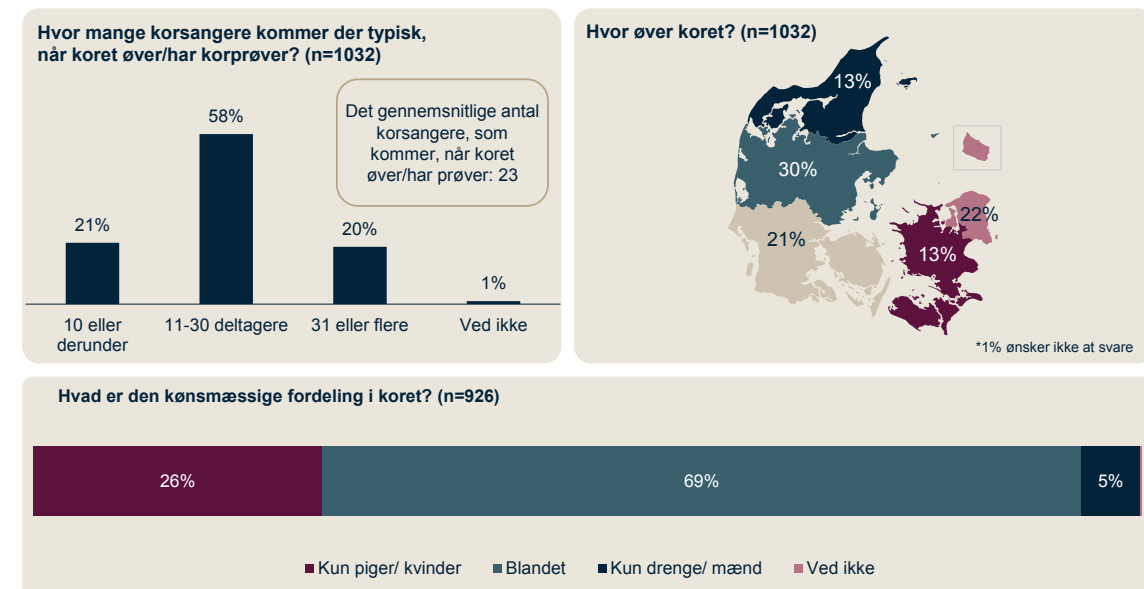
Tre ud af fire kor er på nuværende tidspunkt modtagelige over for nye korsangere, og to ud af tre kor har aktivt søgt nye sangere i 2019. Rekrutteringen af nye medlemmer sker primært via korsangerens personlige netværk, og to tredjedele af korene søger nye sangere via korets deltagere. Korlederne rapporterer generelt, at det er sværere at rekruttere drenge og mænd til korene sammenlignet med piger og kvinder. Mere end fire ud af ti kor med en blanded kønssammensætning oplever således, at det er svært at rekruttere drenge og mænd, mens kun seks procent af disse kor oplever, at det er vanskeligt at rekruttere piger og kvinder. Udfordringerne med at rekruttere drenge og mænd afspejler sig også i en overvægt af kvindelige sangere i korene. Blandt de 2.468 sangere, som er interviewet i forbindelse med kortlægningen, er syv ud af ti sangere piger eller kvinder. Endvidere kan en fjerdedel af de kortlagte kor kategoriseres som pige-/kvindekor, mens kun fem procent kan kategoriseres som drenge-/mandekor.

I gennemsnit fremmøder 23 korsangere, når korene øver eller har prøver

Størstedelen af korene repræsenterer begge køn

Opsummering

- De fleste kor (58 %) har mellem 11-30 deltagende korsangere, når koret øver eller har korprøver. Ca. en femtedel af korene har hhv. maksimalt 10 eller mere end 30 deltagende korsangere, når koret øver eller har korprøver.
- I gennemsnit deltager 23 korsangere, når et kor øver eller har korprøver.
- Der er en lille overrepræsentation af kor i Midtjylland, hvor 30 pct. af de kortlagte kor befinder sig, selvom regionen kun tegner sig for ca. 23 pct. af befolkningen. Hovedstaden er modsat en smule underrepræsenteret ift. befolkningsstørrelsen.
- To tredjedele af korene (69 %) har en blandet kønsmæssig fordeling. 26 pct. af korene består udelukkende af kvinder/piger, mens kun 5 pct. af korene udelukkende består af mænd/drenge.

N=1.032 (Total)

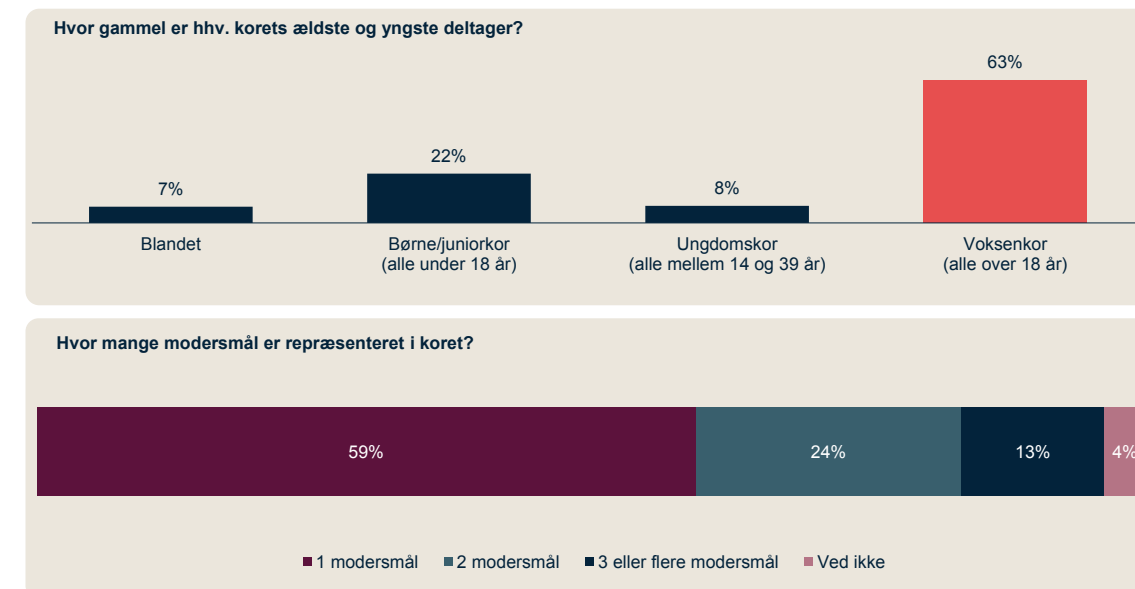
Spørgsmålet om kønsmæssig fordeling stilles maksimalt til tre kor pr. korleder og er derfor besvaret for 926 kor.

Næsten en tredjedel af korene består udelukkende af voksne sangere

Over en tredjedel af korene har minimum to modersmål repræsenteret.

Opsummering

- Næsten to tredjedele af de kortlagte kor (63 %) består udelukkende af voksne sangere.
- 22 pct. af korene er børne-/juniorcor, hvor alle deltagere er under 18 år.
- 8 pct. kan betegnes som ungdomskor, hvor alle deltagere er mellem 14 og 39 år.
- I de sidste 7 pct. af korene har de deltagende et bredt aldersspænd og kan ikke kategoriseres som hverken børne-, ungdoms- eller voksenkor.
- 37 pct. af korene har minimum to modersmål repræsenteret.
- Størstedelen af korene i Danmark (59 %) har kun ét modersmål repræsenteret blandt sangerne.
- De fleste af korene med 3 eller flere modersmål er placeret i de store byer (København, Aarhus, Odense) eller i grænseregionerne såsom Sønderjylland eller Bornholm.

N=926

[Videncenter for sang: Undersøgelsen er tilrettelagt så korledere/dirigenter, som eksempelvis dirigerer børne- og ungdomskor har haft mulighed for at besvare spørgeskemaet. Samtidig har undersøgelsen den afgrænsning, at spørgeskemaet generelt har været målrettet respondenter fra 15 år og opover. Dette kan muligvis betyde, at enkelte respondenter, som måske udelukkende beskæftiger sig med børnekor, har oplevet det som mindre relevante at deltage i undersøgelsen, om end det har været muligt for alle korledere og dirigenter at besvare spørgeskemaet.]

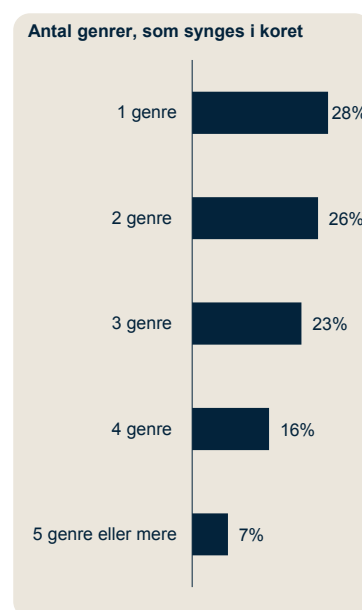
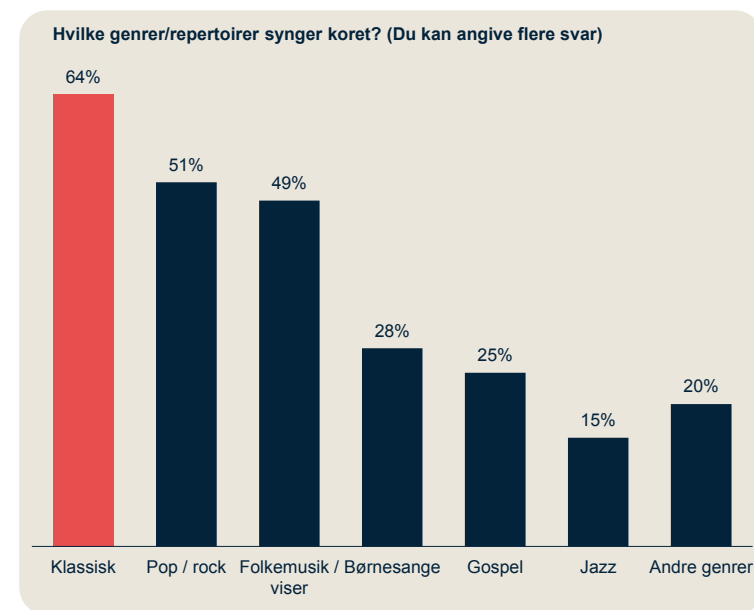
I forhold til sidens titel er det væsentligt at bemærke, at det underforstås, at der er tale om en tredjedel af de kor, hvorfra vi har besvarelser. Hvis vores undersøgelse ligeledes havde haft et fokus mod børne- og ungdomskor i Danmark, ville udfaldet givetvis have været et andet. Vi udtaler os i rapporten derfor ud fra den respondentgruppe, som vi har med at gøre.]

Knap tre fjerdele af korene synger mere end én genre, og ca. halvdelen synger minimum tre genrer

Klassisk er den mest udbredte genre – efterfulgt af pop/rock

Opsummering

- 72 pct. af korene synger mere end én genre, og knap halvdelen af korene (46 %) synger minimum tre genrer.
- Klassisk er den mest udbredte genre, som synges af knap to tredjedele af korene (64 %).
- Ca. halvdelen af korene synger pop/rock (51 %) og folkemusik/viser (49 %).
- En fjerdedel af korene synger Gospel, mens en mindre andel bestående af 15 pct. synger jazz.
- En femtedel af korlederne angiver, at korene synger andre genrer – primært "højskolesange", "salmer" og "kirkesmusik". Derudover nævnes nichegenrer som f.eks. "funk", "musical", "shanties" m.m.

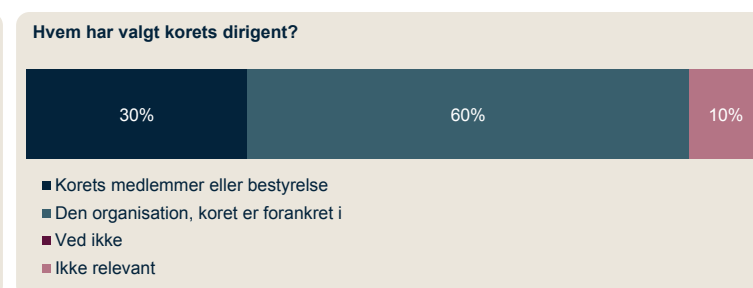
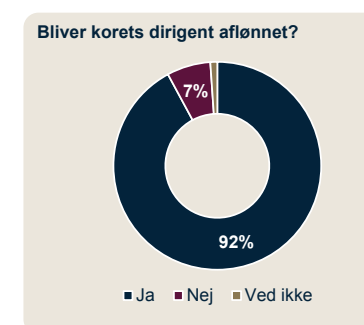
N=926

Korene er generelt professionelt organiseret

80 pct. af korene er forankret eller tilknyttet en organisation, og 93 pct. af korene har aflønnede dirigenter

Opsummering

- Langt de fleste dirigenter (92 %) i korene bliver aflønnet. Kun 7 pct. af korene har en dirigent, som ikke aflønnes.
- 64 pct. af korene er forankret i en organisation – f.eks. i en kirke, aftenskole, musikskole el.lign. Blandt de resterende kor er yderligere 18 pct. organiseret som en selvstændig forening, men tilknyttet en organisation. Kun 13 pct. af korene er organiseret i en uafhængig forening.
- 36 pct. af korene er organiseret ved en bestyrelse.
- I 30 pct. af korene vælger korenes medlemmer eller bestyrelse korets dirigent, mens dirigenten vælges af den organisation, som koret er forankret i, for 60 pct. af korene.
- Blandt de kor, som er organiseret i en bestyrelse (36 %), vælges dirigenten af korets medlemmer eller bestyrelse i 71 pct. af tilfælde.

N=926

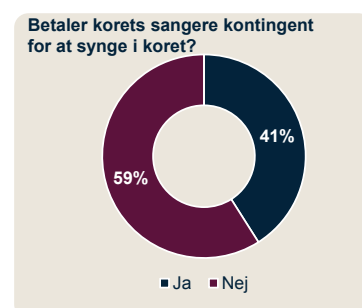
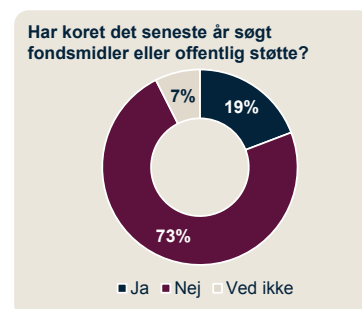
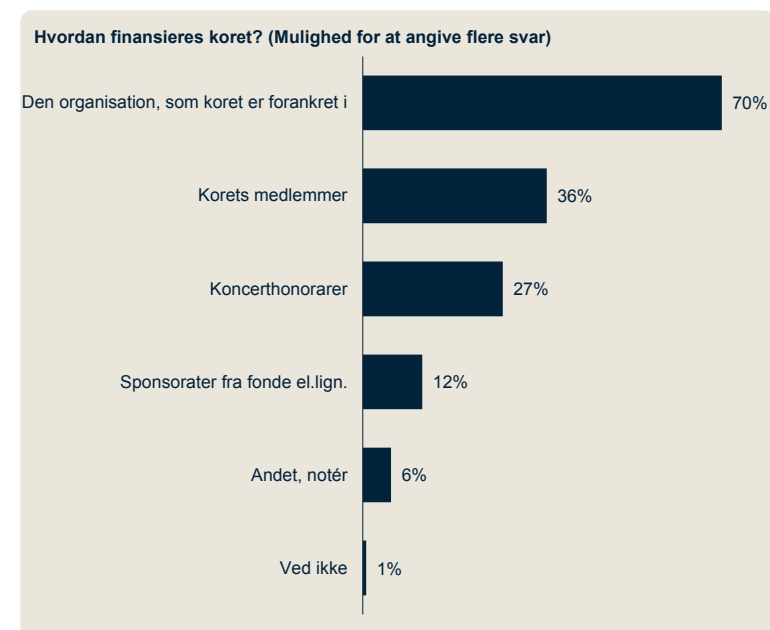
Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult af hensyn til tabellens læsevenlighed

To tredjedele af korene er finansieret af den organisation, som koret er forankret i

Derudover er medlemsbetaling og koncerthonorarer de primære finansieringskanaler

Opsummering

- 70 pct. af korene modtager finansiering af den organisation, som de er forankret i. Derudover er betaling fra korets medlemmer samt koncerthonorarer en del af finansieringen for hhv. 36 pct og 27 pct. af korene.
- 12 pct. af korene er finansieret af sponsorater fra fonde el.lign. Det er imidlertid 19 pct. af korene, som har søgt fondsmidler eller offentlig støtte indenfor det seneste år.
- I 41 pct. af korene betaler korets sangere kontingent for at synge i koret. Denne andel er større end andelen af kor, som finansieres af korets medlemmerne. Forskellen kan skyldes, at korets sangere indbetaler til en medlemskasse el.lign., der ikke direkte finansierer koret.

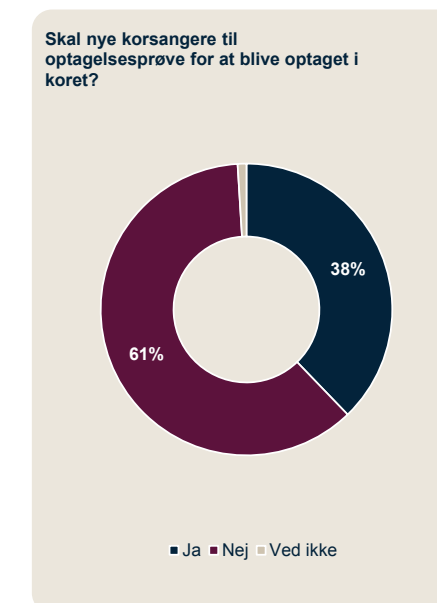
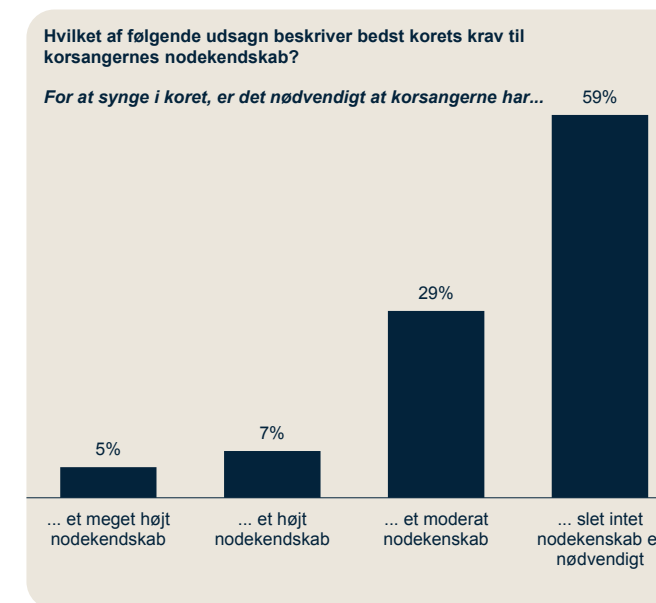
N=926

I mere end halvdelen af korene er det ikke nødvendigt, at korsangerne har nodekendskab

Kun ét ud af ti kor kræver et højt nodekendskab hos korsangerne

Opsummering

- 59 pct. af korene kræver ikke, at korsangerne har et nodekendskab, mens 29 pct. kræver et moderat nodekendskab.
- Det er dermed en mindre andel af korene, som har høje krav til nodekendskab: Henholdsvis 5 pct. og 7 pct. af korene kræver et meget højt eller højt nodekendskab blandt korets sangere.
- Flertallet af kor (61 %) stiller ikke krav om, at nye sangere skal til optagelsesprøve for at blive optaget i koret.
- Derimod er en optagelsesprøve et krav for 38 pct. af korene. Det er især kor, som kræver et højt eller meget højt nodekendskab blandt sangerne, hvor optagelsesprøver er udbredte. Her kræver 90 pct. af korene en sangprøve inden optagelse. Blandt kor, der ikke stiller krav om nodekendskab, er der kun optagelsesprøver hos 17 pct. af korene.

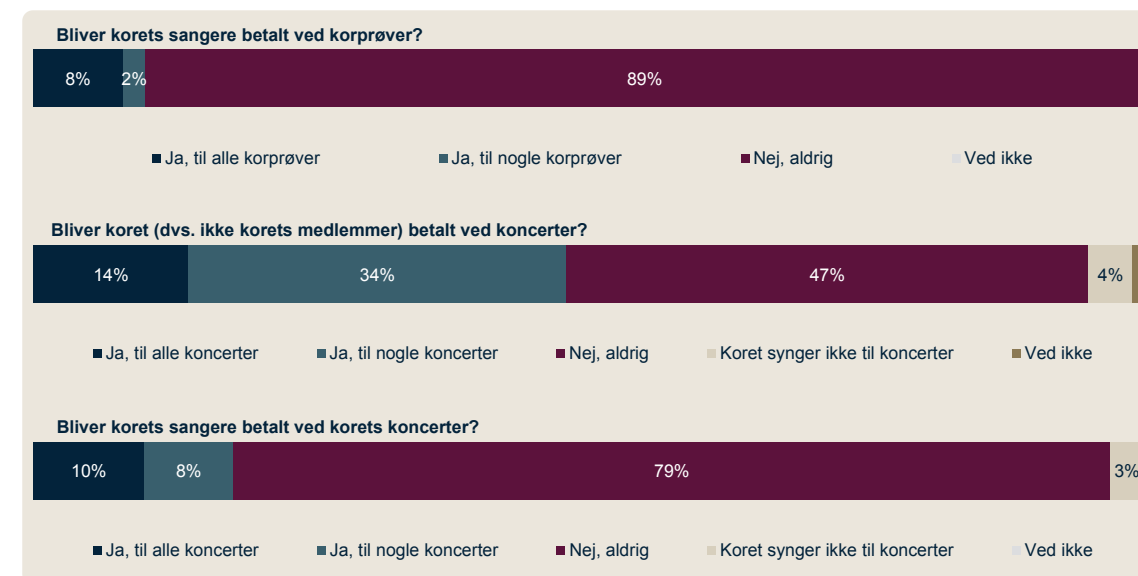
N=926

Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult af hensyn til tabellens læsevenlighed

Langt størstedelen af korsangerne modtager ikke betaling for deres deltagelse i korprøver eller koncerter

Opsummering

1. Det er de færreste korsangere, som bliver betalt for deres deltagelse: 10 pct. af korsangerne modtager betaling for enten alle eller nogle korprøver, mens 18 pct. af korsangerne bliver betalt for alle eller nogle koncerter.
2. Selve koret bliver dog oftere betalt i forbindelse med afholdelse af koncerter. Cirka halvdelen af alle kor (48 %) bliver således betalt, når de afholder koncerter. For 34 pct. er det imidlertid kun ved nogle koncerter, at koret modtager betaling.

N=926

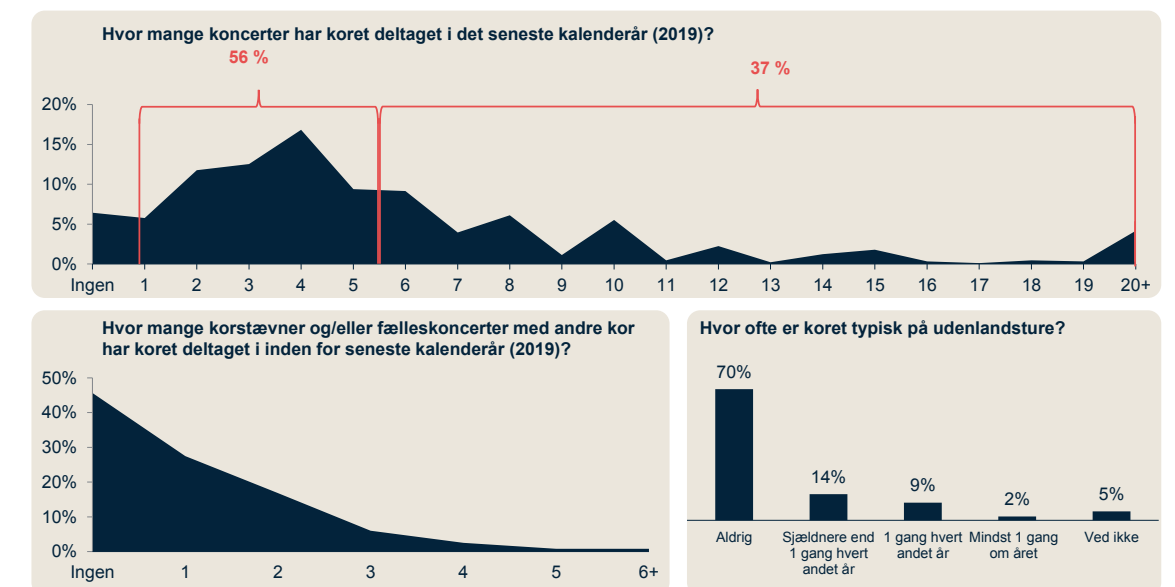
Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult af hensyn til tabellens læsevenlighed

Stort set alle kor gav mindst én koncert i 2019, og mere end halvdelen gav mindst 5 koncerter sidste år

Korstævner, fælleskoncerter og udenlandsture er mindre udbredt

Opsummering

1. Kun 6 pct. af korene gav ikke koncerter i 2019, mens mere end halvdelen af korene (56 %) gav mellem 1-5 koncerter.
2. Der er samtidig en stor gruppe kor på 37 pct., som alle har givet 6 eller flere koncerter i 2019. 17 pct. af korene har givet minimum 10 koncerter i 2019. 4 pct. svarer "Ved ikke".*
3. Korstævner og fælleskoncerter er i mindre grad udbredt blandt de kortlagte kor, og 46 pct. af korene har hverken deltaget i korstævner eller fælleskoncerter.
4. Blandt de kor, der har været til korstævner og fælleskoncerter, har langt størstedelen været til maksimalt 2 korstævner og/eller fælleskoncerter: 44 pct. af alle kor har været til et eller to korstævner og/eller fælleskoncerter i 2019.
5. Der er samme lave hyppighed, når vi ser på udenlandsture. 70 pct. af korene har aldrig været på en tur til udlandet med koret.

N=926

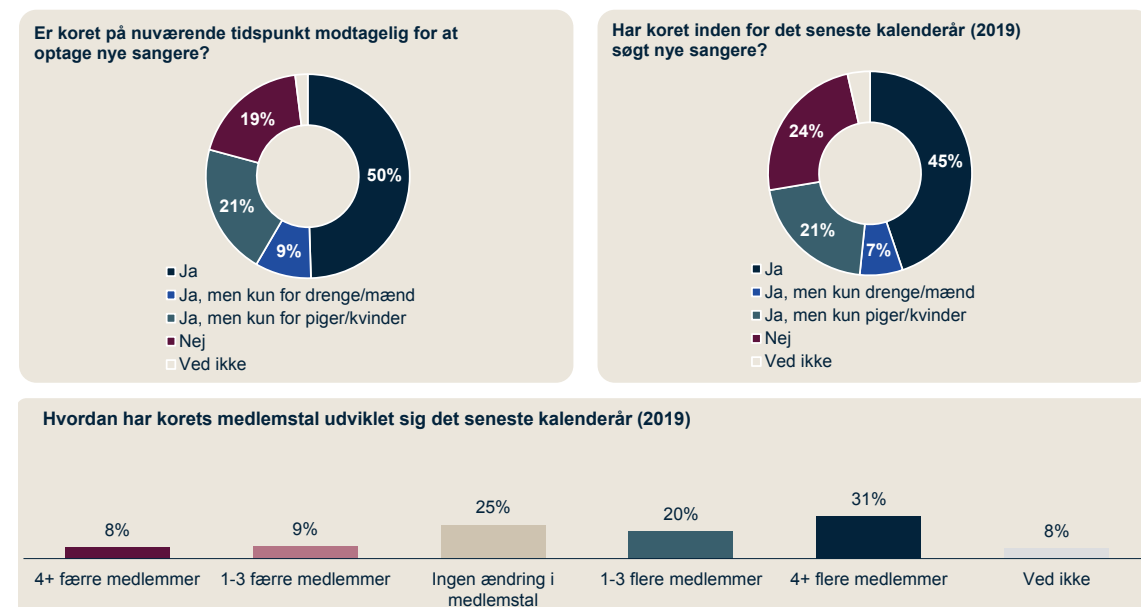
*Ved ikke-svar er ekskluderet fra de to kurvedigrammer

Større tilslutning til kor i 2019 – formentlig afledt af, at tre fjerdedele af korene har søgt nye sangere

Samme andel er i dag modtagelige for nye sangere

Opsummering

- Otte ud af ti kor (80 %) er modtagelige for at optage nye sangere, og en næsten lige så stor andel af korene (73 %) har søgt nye korsangere i 2019.
- 9 pct. af korene er udelukkende modtagelige for drenge/mænd, mens 21 pct. af korene udelukkende er modtagelige for piger/kvinder. Knap hver femte kor (19 %) er ikke modtagelig for flere sangere.
- Vi ser generelt en større tilslutning af sangere til korene, og mere end halvdelen af korene (51 %) oplevede et stigende medlemstal i 2019. En fjerdedel af korene (25 %) har haft et stabilt medlemstal sidste år, mens kun 17 pct. af korene har oplevet et fald i medlemstal.
- Den stigende kortilslutning må forventes at hænge sammen med, at tre fjerdedele af korene har søgt nye sangere (73 %)- enten blandt begge køn eller kun blandt enten mænd/drenge eller kvinder/piger.

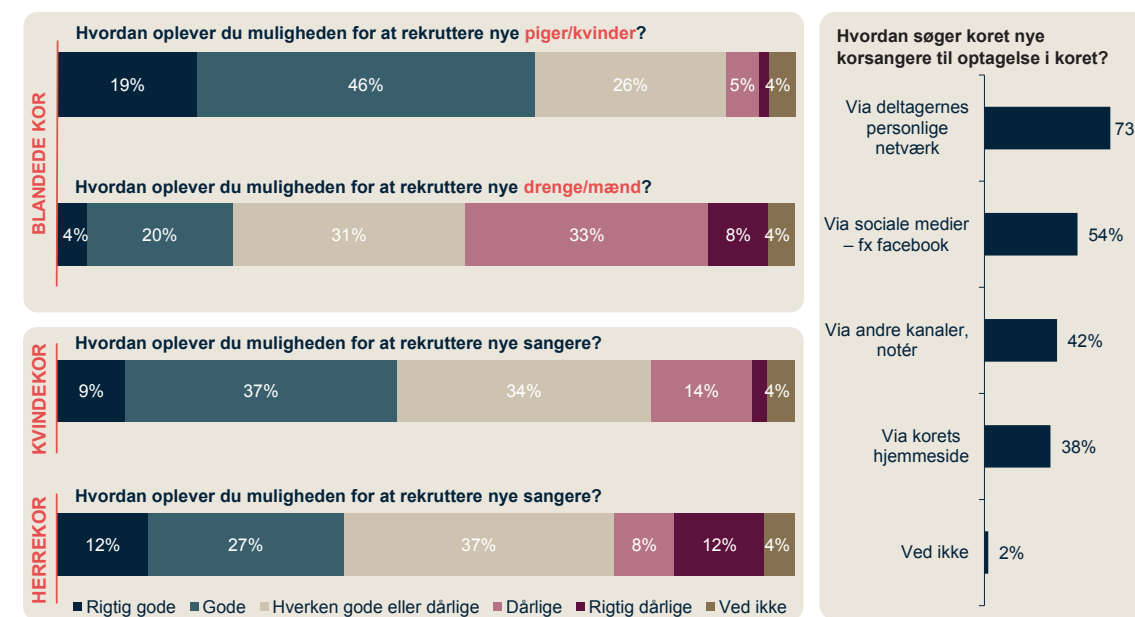
N=926

Procentandele på mindre end 4 pct. er skjult af hensyn til tabellens læsevenlighed

Mulighederne for at tiltrække nye medlemmer opleves generelt som nemmere blandt piger og kvinder end blandt drenge og mænd

Opsummering

- Generelt oplever korene, at det er nemmere at rekruttere kvinder/piger end mænd/drenge til korene
- Blandt kor med en blandet kønssammensætning oplever 65 pct. af korene, at de har rigtig gode eller gode muligheder for at rekruttere kvinder/piger, mens kun 24 pct. af disse kor oplever at have rigtig gode eller gode muligheder for at rekruttere mænd/drenge.
- Når vi ser på kor, der udelukkende består af kvinder/piger, oplever 46 pct. af korene, at de har rigtig gode eller gode muligheder for at rekruttere sangere. Det gælder kun 39 pct. af de kor, der udelukkende består af mænd/drenge.
- 73 pct. korene søger nye sangere via deltagerens personlige netværk, mens 54 pct. søger via sociale medier, og 38 pct. søger via korets egen hjemmeside.
- 42 pct. angiver at søge nye sangere via andre kanaler. Her nævnes bl.a. kirker, aftenskoler, lokalaviser og reklamer.

Blandede kor (N=635), Kvindekor (N=241), Herrekor (N=49) [Ét kor har ikke opgivet sin kønsfordeling]

Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult af hensyn til tabellens læsevenlighed

Ca. 5 pct. af korene angiver at have et sundhedsfremmende formål

Disse formål inkluderer primært socialt velvære, men relaterer sig også til forebyggelse af fx KOL

Opsummering

1. En del af korene med sundhedsfremmende formål koncentrerer sig om forbedring af sangernes vejtrækning og lungefunktion samt forebyggelse af KOL.
2. Endvidere synes de sundhedsfremmende formål at relatere sig til bedre velvære hos korets sangere, herunder forebyggelse og behandling af depression.
3. Vi ser foruden en stor mængde besvarelser, hvor korledere særligt fremhæver sociale forhold som et sundhedsfremmende formål. Bl.a. nævnes, at koret bidrager med fællesskab, sammenhold, sammenhængskraft og resocialisering.

Hvilke sundhedsfremmende formål har koret?

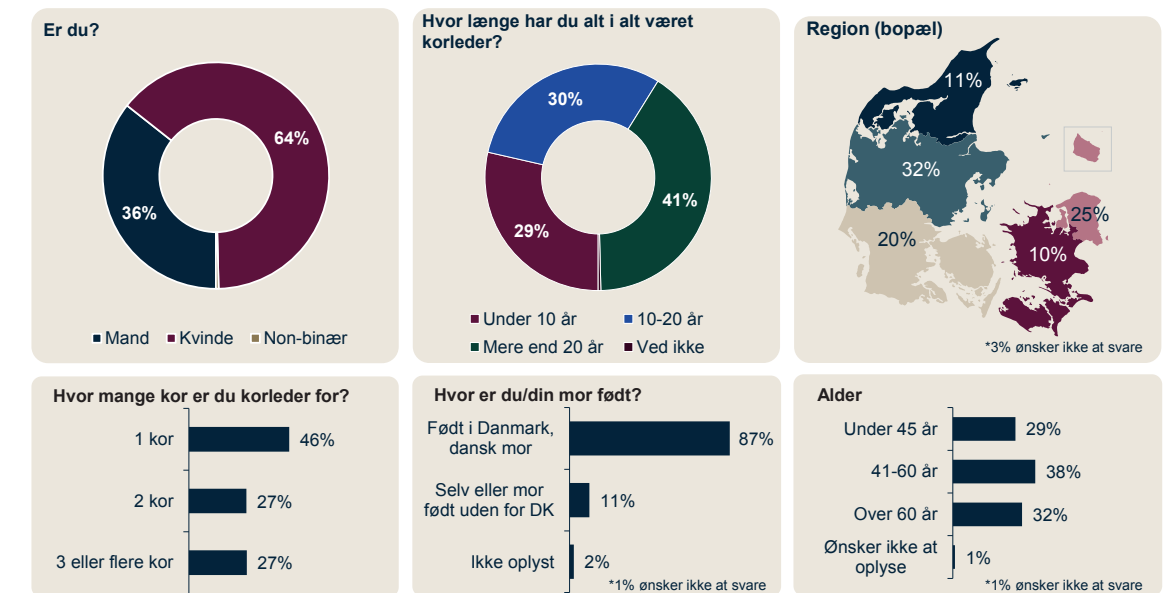

N = 60 kor med sundhedsfremmende formål

Korlederne er generelt meget erfarne, og mere end halvdelen leder mere end ét kor

Opsummering

1. Generelt peger datamaterialet på, at korlederne er meget erfarne: 71 pct. har mere end 10 års erfaring som korleder, mens 41 pct. har mere end 20 års erfaring som korleder.
2. Denne erfaring er også markeret ved, at over halvdelen af korlederne leder mere end ét kor (54 %). 27 pct. leder således 2 kor, mens hele 27 pct. af korlederne leder 3 eller flere kor.
3. Den store erfaring blandt korlederne afspejler sig også i korledernes alder. Knap en tredjedel af korlederne (32 %) er over 60 år, mens kun 29 pct. er under 45 år.

N=525 (Total antal korlederbesvarelser)

Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult af hensyn til tabellens læsevenlighed ligesom kategorien "non-binær" er udeladt grundet kun 2 besvarelser.

Oplevelser med dansk korliv

Baseret på interview med 2.468 korsangere har vi med denne undersøgelse fået detaljerede oplysninger om i alt 3.011 (ikke unikke) kor.

Blandt de deltagende korsangere synger ca. ni ud af ti sangere i kor mindst én gang om ugen, mens cirka én ud af ti synger sjældnere end én gang om ugen. De fleste korsangere synger i et kor, der ligger placeret inden for 10 kilometer fra deres bopæl, og det er den generelle oplevelse, at det er nemt at finde et kor tæt på ens bopæl, som både tilbyder et godt socialt fællesskab, og som matcher ens musikalske præferencer og niveau.

Vi ser overordnet en meget stor tilfredshed med korene – både hvad angår korenes musikalske niveau og de genrer, der synges i korene. Knap to tredjedele af sangerne er i høj grad tilfredse med det musikalske niveau i koret. Hertil er stort set ingen sangere (0 %) utilfredse med korets musikalske niveau. Den store tilfredshed med korets musikalske niveau kan hænge sammen med, at ni ud af ti sangere afrapporterer, at de i høj grad er tilfredse med det musikalske niveau for korets dirigent. Igen er stort set ingen sangere (0 %) utilfredse med dirigentens musikalske niveau.

Mere end to tredjedele af sangerne er i høj grad tilfredse med de genrer, koret synger. Atter angiver stort set ingen (0 %) at være utilfredse med korets genre. Trods den store tilfredshed med korets genrer, oplever godt kun én ud af ti sangere, at de i høj grad har indflydelse på korets genrevalg. Diskrepansen mellem den store tilfredshed med korets genrevalg og den begrænsede indflydelse på dette indikerer, at sangerne vælger at deltage i kor, som synger de genrer, de kan lide. Endelig kan den store tilfredshed med dirigenten også være et udtryk for, at dirigentens genrevalg matcher sangeres præferencer.

To tredjedele af sangerne er i høj grad tilfredse med det sociale fællesskab i koret, hvorimod stort set ingen (0 %) angiver at være utilfredse med det sociale fællesskab. Det er formentlig fordrende for det sociale fællesskab, at en så stor andel af korsangere rekrutteres gennem venner og bekendte, der også selv kan tænkes at være en del af koret. Knap to tredjedele af sangerne har fundet frem til det kor, de synger i, via deres netværk af venner og bekendte.

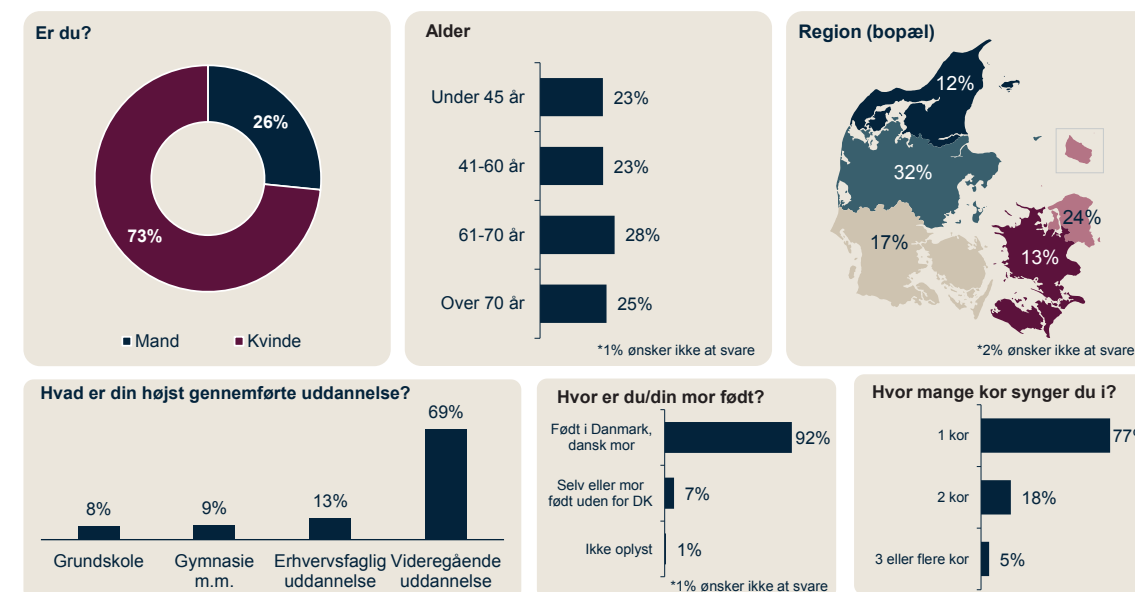
Det er primært glæde og det sociale fællesskab i koret, som opleves som de primære gevinster ved at synge i kor: Ni ud af ti sangere afrapporterer således, at de primært synger i kor, fordi det gør dem glade, mens knap to tredjedele synger i kor, fordi koret bidrager med et socialt fællesskab, de værdsætter.

Musikalsk udvikling, dygtiggørelse i sang og koncertafholdelse angives i mindre grad som de primære årsager til at synge i kor. Dog er lysten til at udvikle sig musikalsk en primær årsag for knap halvdelen af sangerne, mens godt en tredjedel af sangerne angiver, at de gerne vil blive bedre til at synge. Kun femten procent angiver, at de primært synger i kor for at afholde koncerter.

Deltagelse i dansk korliv er bredt udbredt blandt seniorer, og mere end halvdelen af korsangerne er 60 år eller derover

Opsummering

- Der er en relativ stor andel af de kortlagte korsangere, som er over 60 år (53 %), og hele 25 pct. er mere end 70 år.*
- Der er en stor overrepræsentation af højtuddannede blandt de adspurgte, som umiddelbart ikke kun skyldes forskel i besvarelsessandsynlighed og alder. 69 pct. af korsangerne har således en videregående uddannelse, mens kun 8 pct. kun har grundskole, som højeste uddannelsesniveau.
- De fleste korsangere er enten født i Danmark, eller har en dansk mor (92 %), hvilket er højere end andelen af korleder, med dansk oprindelse (87 %).
- Cirka hver fjerde korsanger synger i mere ét kor (23 %)

N = 2.468 (Total antal korsangerbesvarelser)

Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult af hensyn til tabellens læsevenlighed ligesom kategorien "non-binær" er udeladt grundet kun 5 besvarelser.

*Kortlægningen er sendt ud via e-mail, og kortlægningen af korsangere indfanger derfor alt andet lige ringere de yngste korsangere

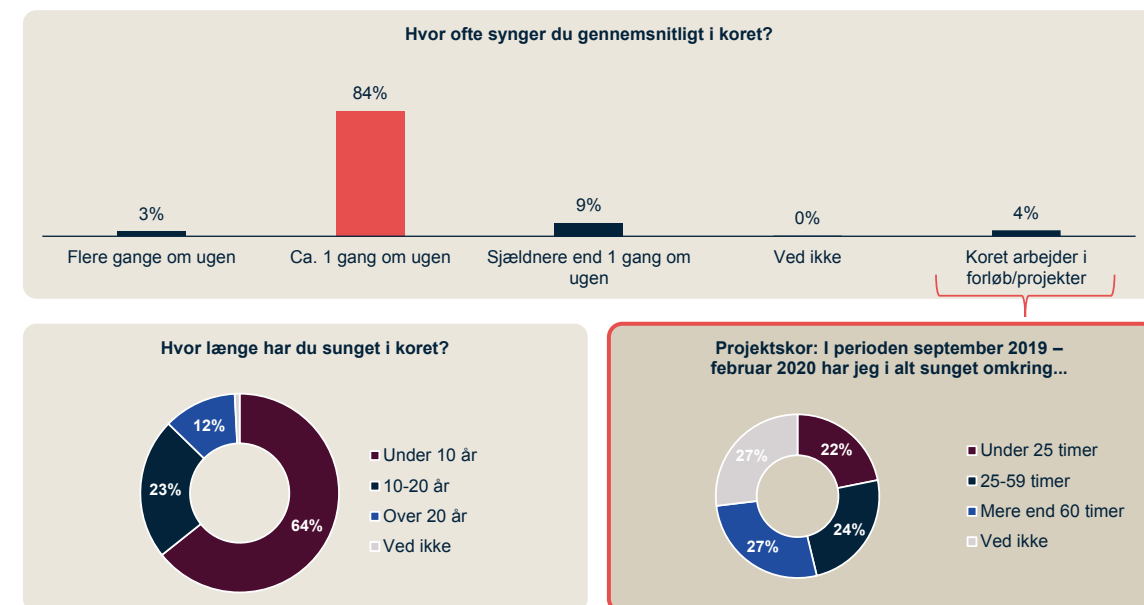
[Videncenter for sang: Undersøgelsen er foretaget på dansk, hvilket kan betyde at interessen for at besvare spørgeskemaet er større for en respondent-gruppe, som ikke oplever en sprogbarriere ved det danske sprog].

De fleste korsangere synger i det samme kor ca. én gang om ugen

Mere end en tredjedel af sangerne har sunget i kor i mere end 10 år.

Opsummering

- 84 pct. af sangerne synger i det samme kor ca. en gang om ugen. Kun 3 pct. af sangerne synger i det samme kor flere gange om ugen.
- Næsten to ud af tre sangere (64 %) har tilsluttet sig det kor, de synger i, inden for de seneste 10 år. 12 pct. af sangerne har sunget i deres nuværende kor i mere end 20 år.
- Der er en lille gruppe kor på omtrent 4 pct., som ikke synger fast, men som en del af forløbsprojekter. Indenfor denne gruppe af projektkor finder vi en stor spredning i korsangernes tidsforbrug. Den største kategori af de projektorienterede sangere (27 %) har brugt mere end 10 timer om måneden på at synge i koret (svarende til 60+ timer i perioden).

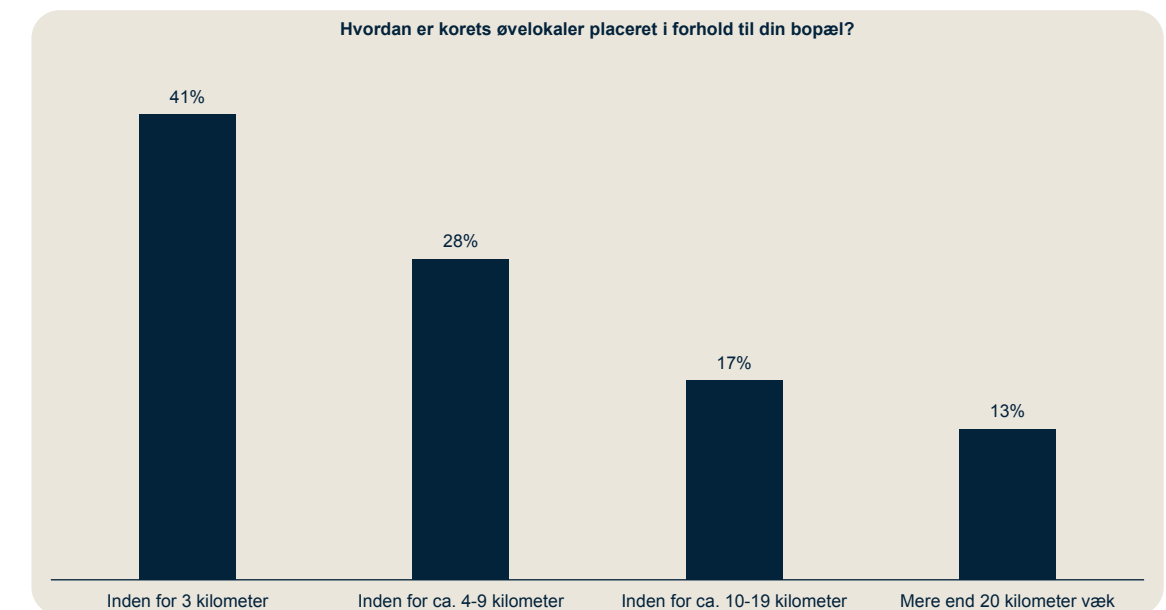

Gennemsnitlig deltagelse i koret og medlemskab af koret (N = 3.011 kor, beskrevet af 2.468 sangere), Tidsforbrug for kor, der arbejder i projektføreløb (N = 119 kor). Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult i visse tabeller af hensyn til læsevenlighed

Størstedelen af korsangerne er villige til at bruge transporttid for at synge med i deres kor

Opsummering

- To ud af tre (69 %) bor mindre end 10 kilometer fra det kor, de synger i.
- 30 pct. skal transportere sig længere end 10 kilometer, når de synger i kor.
- Det er særligt blandt korsangerne i Region Sjælland, at der er mere end 10 km til korets øvelokaler (44 %).

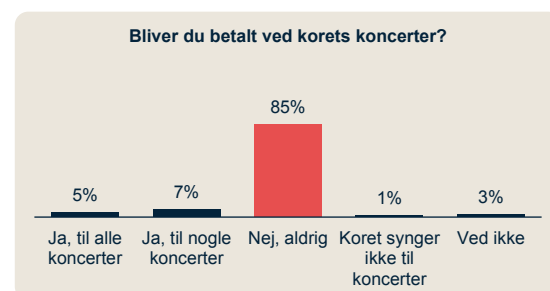
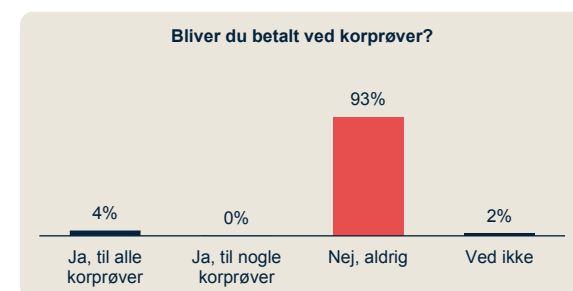

N = 3.011 kor, beskrevet af 2.468 sangere

Størstedelen af korsangerne betaler for at synge i koret, men bliver ikke betalt ved koncerter eller prøver

Opsummering

- 71 pct. af sangerne betaler et kontingent for at synge i koret, hvorimod 28 pct. ikke betaler for at synge i koret.
- 93 pct. af sangere bliver ikke betalt ved korprøver. Kun et fåtal af sangerne (4 %) bliver betalt ved alle korprøver.
- 85 pct. af sangere bliver aldrig betalt for at deltage i koncerter. Herudover er der 7 pct., der bliver betalt til nogle koncerter, mens kun et fåtal korsanger (5 %) bliver betalt for deltagelse ved alle koncerter.
- Ovenstående peger således på en stor gruppe af sangere, der dyrker korsangen som en fritidsaktivitet, hvor de betaler et kontingent for medlemskab i et kor på linje med medlemskab i en sportsklub.
- Der er dog også et fåtal af mere professionelle korsangere, der bliver betalt for deres deltagelse i koret – både ved korprøver og koncerter.

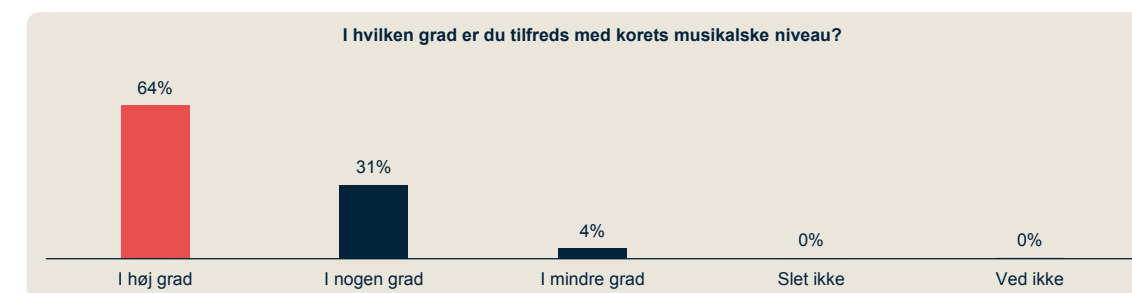

N = 3.011 kor, beskrevet af 2.468 sangere

Generelt er korsangerne tilfredse med det musikalske niveau

Opsummering

- Ca. to ud af tre sangere (64 %) er i høj grad tilfredse med det musikalske niveau i koret. Hertil er der nærmest ingen af de adspurgte (0 %), som beretter, at de er decideret utilfredse med det musikalske niveau.
- Den store tilfredshed med korets musikalske niveau kan hænge sammen med, at 89 pct. af sangerne afrapporterer, at de i høj grad er tilfredse med det musikalske niveau for korets dirigent.

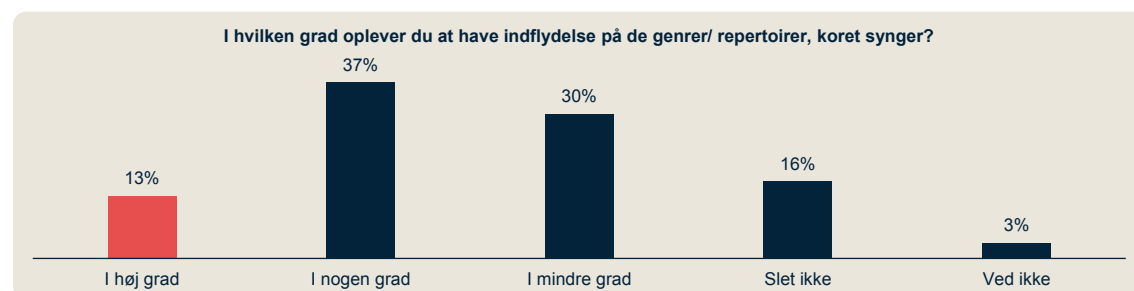
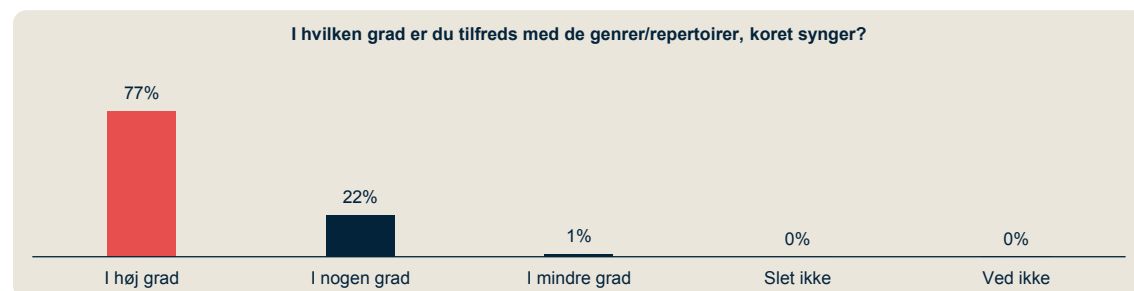

N = 3.011 kor, beskrevet af 2.468 sangere

Korsangere er i høj grad tilfredse med repertoireet for koret, men føler samtidig i mindre grad, at de har mulighed for at påvirke det

Opsummering

1. Mere end to ud af tre sangere (77 %) er i høj grad tilfredse med de genrer, koret synger, mens 22 pct. i nogen grad er tilfredse.
2. Af de adspurgte sangere angiver stort set ingen af dem (0 %), at de slet ikke er tilfredse med de genrer, de synger i koret.
3. Når vi ser på, om sangerne oplever at have indflydelse på de genrer, koret synger, er der større spredning i deres svar. Halvdelen af sangerne oplever, at de i høj grad eller nogen grad har indflydelse på repertoireet, hvorimod 16 pct. slet ikke oplever at have indflydelse på repertoireet.
4. Samlet set tegner der sig et billede af, at der er en stor andel af korsangerne, som er tilfredse med de genrer, de synger i koret. Samtidig oplever ca. 50% af korsangerne at have indflydelse på genrevalget, mens 46% nævner at de i mindre grad eller slet ikke har indflydelse på dette. Det kan tyde på, at korsangere i højere grad vælger at søge optagelse i et kor, som genre-mæssigt matcher den enkelte korsangers smag.

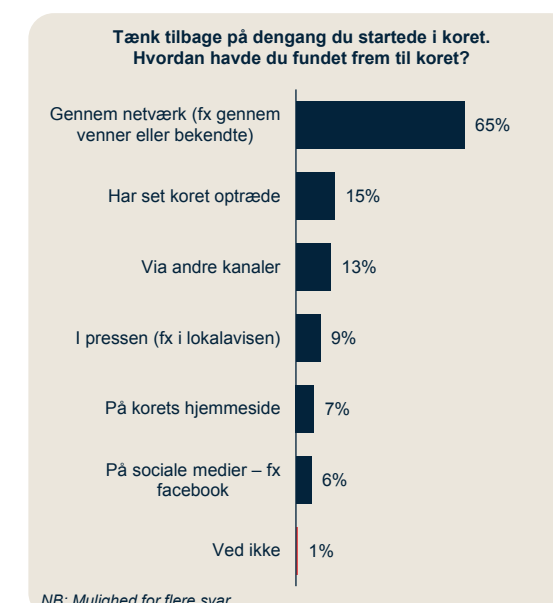
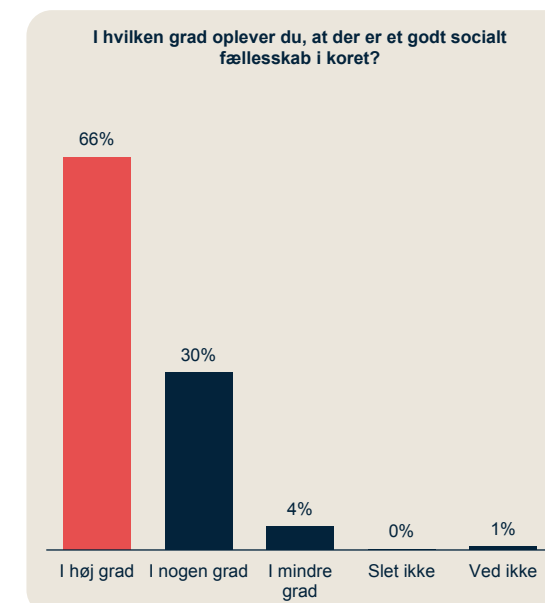

N = 3.011 kor, beskrevet af 2.468 sangere

Netværk (venner og bekendte) er i høj grad anvendt til at rekruttere nye sangere til korene

Opsummering

1. Også to ud af tre sangere (66 %) er i høj grad tilfredse med det sociale fællesskab i koret, hvorimod ingen angiver slet ikke at være tilfredse med det sociale fællesskab i koret.
2. Det er formentlig fordrende for det sociale fællesskab i koret, at en stor andel (65 %) af sangere har fundet frem til det kor, de synger i, via venner og bekendte, der også selv kan tænkes at være en del af koret.
3. Sammenlignet med de øvrige rekrutteringskanaler har ganske få sangere (6 %) fundet frem til koret via sociale medier. Dette skal ses i lyset af, at 54 pct. af korene ellers forsøger at rekruttere via de sociale medier.

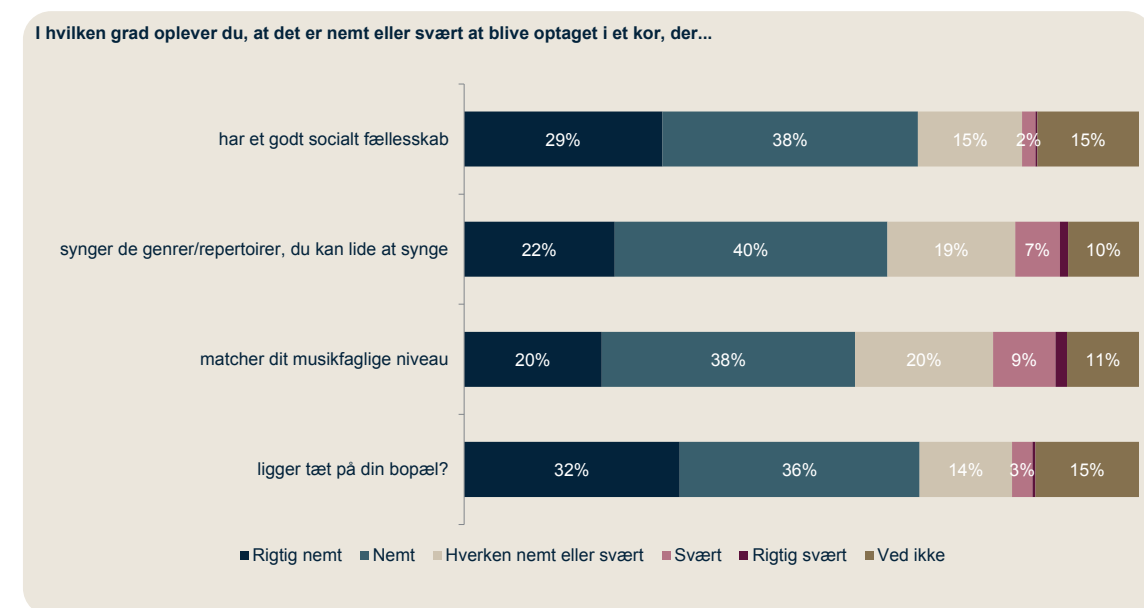

N = 3.011 kor, beskrevet af 2.468 sangere

De fleste oplever, at det er nemt at finde et kor tæt på deres bopæl, som både tilbyder et godt socialt fællesskab, og som matcher deres musikalske præferencer og niveau

Opsummering

1. Ca. to ud af tre oplever, at det er rigtig nemt eller nemt at finde et kor, der kan tilbyde et godt socialt fællesskab, og som ligger tæt på deres bopæl.
2. Kun tre procent oplever, at det er svært eller rigtig svært at finde frem til kor med et godt socialt fællesskab, som ligger tæt på deres bopæl.
3. Ca. seks ud af ti oplever, at det er rigtig nemt eller nemt at finde et kor, der synger de genrer, som de kan lide at synge.
4. Et flertal af korsangere (58 %) oplever det også som rigtig nemt eller nemt, at blive optaget i kor, der matcher deres musikfaglige niveau.
5. På samme måde ser vi meget få (4%), som oplever det som rigtig svært eller svært at blive optaget i et kor tæt på deres bopæl

N = 2.468 (Total antal korsangerbesvarelser)

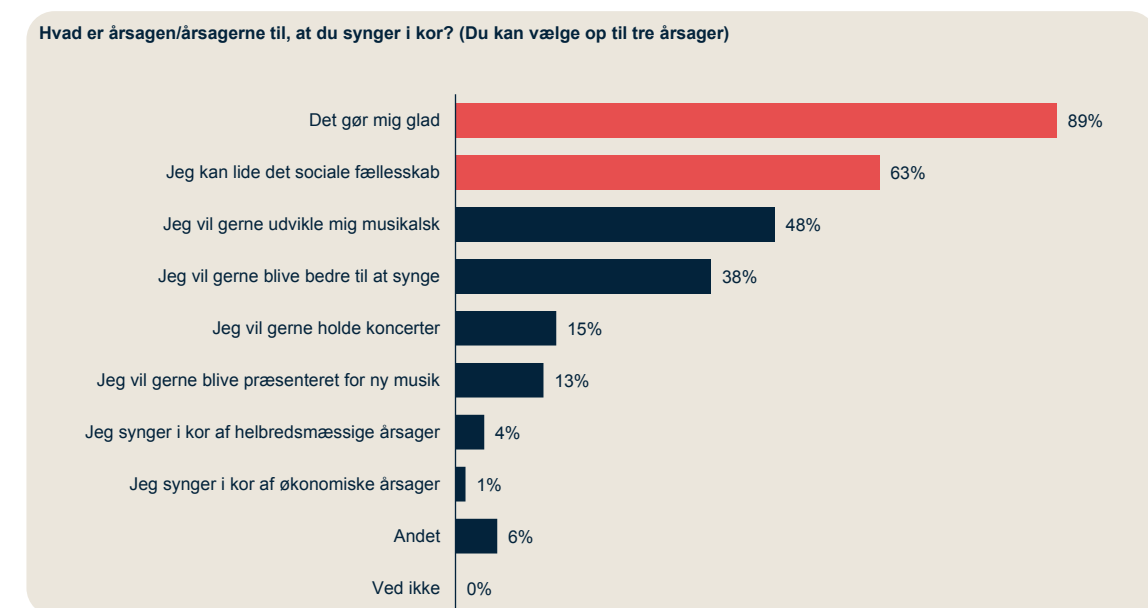
Procentandele på mindre end 3 pct. er skjult i visse tabeller af hensyn til læsevenlighed

Glæde og fællesskab opleves som de primære gevinster ved deltagelse i korlivet

Musikalsk udvikling, dygtiggørelse i sang og koncertafholdelse er mindre vigtige

Opsummering

1. Det er primært glæde og det sociale fællesskab i koret, som opleves som de primære gevinster ved at synge i kor: 89 pct. angiver glæde som primær årsag til at synge i kor, mens 63 pct. angiver de kan lide det sociale fællesskab i koret.
2. Musikalsk udvikling, dygtiggørelse i sang og koncertafholdelse opleves i mindre grad vigtigt. Dog er lysten til at udvikle sig musikalsk en primær årsag for knap halvdelen af sangerne (48 %), mens 38 pct. angiver, at de gerne vil blive bedre til at synge. Kun 15 pct. angiver, at de primært synger i kor for at holde koncerter.
3. 6 pct. angiver andre årsager. Her nævnes bl.a., at korsang bidrager til velvære af forskellig karakter, at det hjælper til at vedligeholde musikalitet, og at det er givende at skabe musik sammen. Andre fremhæver religiøse årsager, mens korsang for nogle er levebrød.

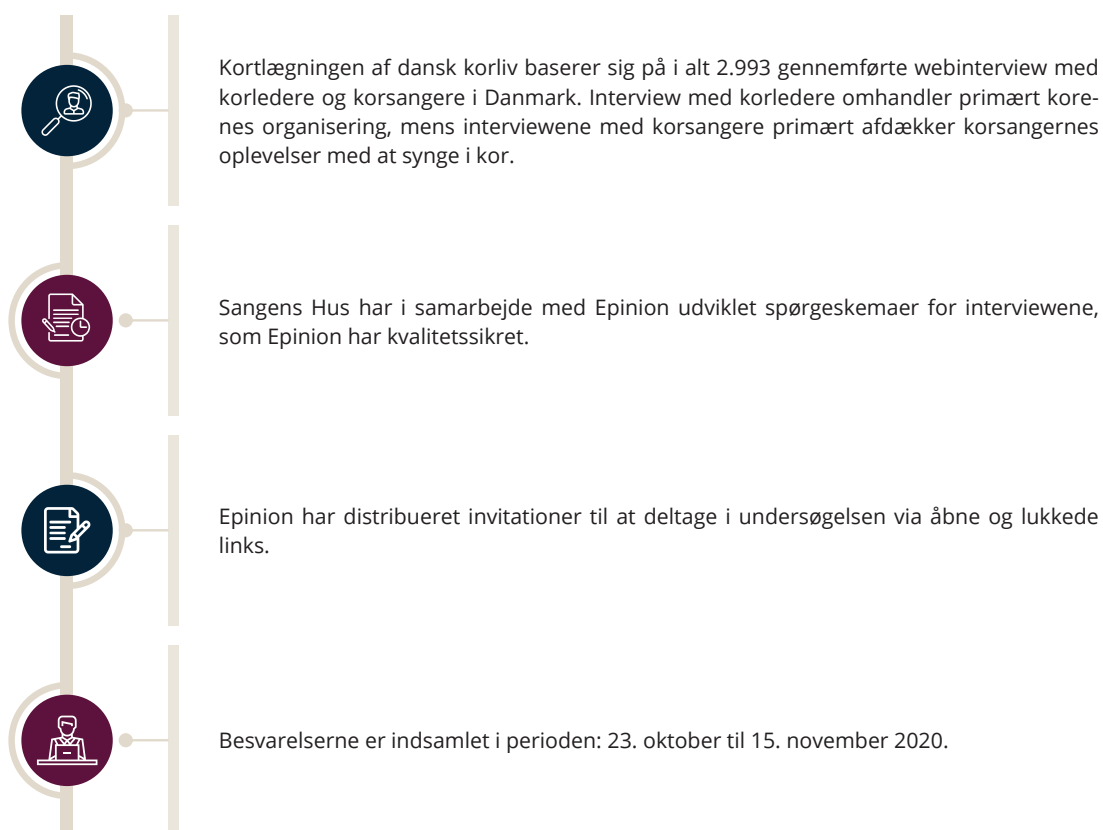

N = 2.468 (Total antal korsangerbesvarelser)

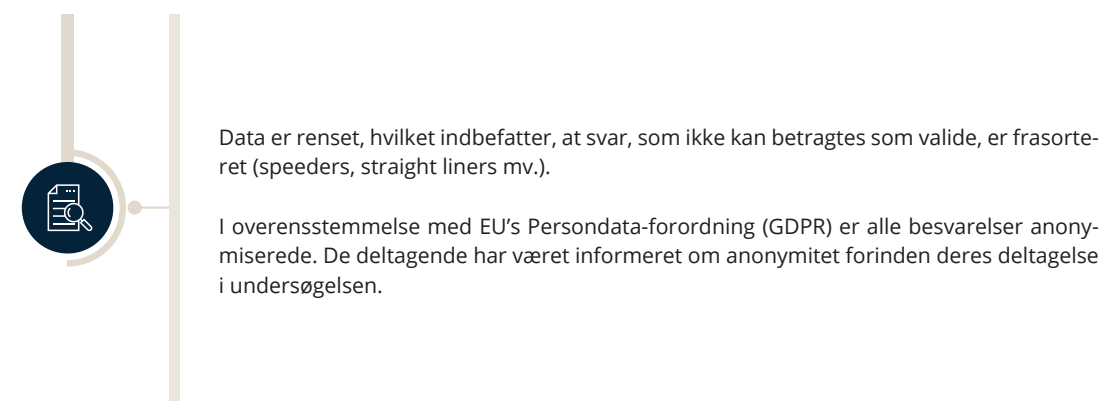
Kortlægningen af dansk korliv baserer sig på i alt 2.993 interviews

Epinion har forestået dataindsamling og databehandling

Dataindsamling

Databehandling

Epinion

525 korledere har gennemført skemaet og svaret for i alt 1.032 unikke kor

Korsangerskemaet er gennemført af 2.468 sangere, der synger i 3.180 kor

Interview med korledere

- Korlederskemaet er henvendt dirigenter, korsangere med ansvarsposter og/eller bestyrelsesmedlemmer.
- Skemaet består af i alt 41 spørgsmål: 34 spørgsmål om korene og 7 spørgsmål om korlederne selv. Korledere, som leder flere kor, har kunnet besvare undersøgelsen med udgangspunkt i max 3 kor. Korledere, som leder mere end 3 kor, har besvaret undersøgelsen med udgangspunkt i 3 tilfældigt udvalgte kor. Korlederskemaet er besvaret af én leder pr. kor
- Korlederskemaet er distribueret via e-mail med både åbne og lukkede links til undersøgelsen. Sangens Hus har selv indsamlet de e-mailadresser, som Epinion har udsendt til.

Distribuering af skema via lukket link

- E-mail med åbne links er udsendt til i alt 1.646 personlige e-mailadresser.
- 463 korledere har fuldført skemaet, hvilket giver en svarprocent på 28 pct.
- 59 pct. har ikke besvaret undersøgelsen. Hhv. 5 pct. har afgivet et delvist svar eller er blevet frasorteret undersøgelsen. For de resterende 3 pct. har der været fejl i e-mailadresser.

Distribuering af skema via åbent link

- E-mail med lukkede link er udsendt til 344 kontakt e-mailadresser. Personer bag disse e-mails er i mailen blevet instrueret i, hvordan de har skullet videredistribuere de åbne links til korlederne.
- 62 korledere har fuldført skemaet via det åbne link. Her kan ikke udregnes en svarprocent, da vi ikke har inviteret korlederen direkte via linket.

Interview med korsangere

- Korsangerskemaet er henvendt personer på 15+ år, som synger i kor.
- Skemaet består af i alt 27 spørgsmål: 14 spørgsmål om korene og 13 spørgsmål om korsangerne selv. Korsangere, som synger i flere kor, har kunnet besvare undersøgelsen med udgangspunkt i max 3 kor. Korsangere, som synger mere end 2 kor, har besvaret undersøgelsen med udgangspunkt i 2 tilfældigt udvalgte kor. Korsangerskemaet er besvaret af flere sangere pr. kor
- Korsangerskemaet er distribueret via et åbent link

Distribuering af skema via åbent link

- Korsangerskemaet er distribueret via et åbent link, som er sendt til 1.646 personlige e-mailadresser på korledere og 344 kontakt e-mailadresser på kor.
- Korledere og kor er i follow-up blevet instrueret i, hvordan de har skullet distribuere de åbne link til korsangere på 15 år og derover.
- I alt 2.468 korsangere har besvaret korsangerskemaet.

Den kvalitative undersøgelse

I denne del udfolder vi, på baggrund af samtaler med 74 svarpersoner, forskellige temaer. Disse temaer er dels fastlagt på baggrund af den kvantitative del af rapporten, dels ud fra faglige ønsker og opmærksomheder fra projektets styregruppe.

Betydningsdannelse

Antagelse:

Individuel motivation og korets identitet og kultur er væsentlige faktorer for korets robusthed.

Følgende undersøges

Svarpersonernes definitioner af kor og korlederens/dirigentens rolle. Det store WHY, hvorfor synge i kor? Hvad får individet ud af det? Hvad er de særlige oplevelser ved at synge i kor? Desuden undersøges interessen for at deltage i kor.

Definition af kor

Her har vi stillet følgende spørgsmål

1. Kan I kort definere, hvad et kor er for jer?

Kapitlet kort

Svarpersonerne oplever, at det at være aktivt medlem af et kor er særdeles berigende. De peger på fysiske, mentale, følelsesmæssige og sociale gevinster, og de finder, at især børn får lærings- og udviklingsmuligheder. Mange peger på koret som et langvarigt og stabilt fællesskab, hvor det fælles fokus på sangen betyder, at mange kan være sammen på en uproblematisk måde.

”Kor er en gruppe mennesker, som synger sammen, enten unisont eller flerstemmigt”. Sådan definerer en korleder fra Sjælland - kor.

Svarpersonerne omtaler forskellige typer af kor. I interviewene nævner svarpersonerne bl.a. spirekor, børnekor, pigekor, drengekor, ungdomskor, mandskor, kvindekor, blandet kor, amatørkor, professionelle kor, pop up-kor, ad hoc-kor, vokalensembler med få sangere, og sundhedskor herunder kol-kor, parkinsonkor, sang for sindet mf.

Ud over at nævne konkrete kortyper fordelt efter deltagergruppe eller genre, koncentrerer den altovervejende del af svarene sig om oplevelsen af at synge i kor og den betydning svarpersonerne oplever korsang har for dem som personer og som en del af en gruppe.

Glæde og sjov

En del svarpersoner nævner glæden ved at synge: En korleder fra et kor med socialt sigte siger: ”Jeg bliver i godt humør af at synge og elsker det selv, og det håber jeg, jeg får formidlet videre til andre [...]”. Enkelte

nævner, at det er sjovt at synge: ”Det er jo den sjoveste måde at være sammen på”, siger en korleder for børnekor fra Sjælland og en bestyrelsesformand fra København udtrykker det således: ”Koret har det rigtig sjovt sammen, og hvis man er på tur eller lignende, så synger man også bedre, fordi man har det sjovt sammen”.

Musik og samarbejde

Mange svarpersoner betoner også korsang som evnen til at samarbejde. En rytmisk korleder fra Sjælland udtrykker det således: ”Kor er den fineste samarbejdsform, der overhovedet findes. [...] Det er sjældent, man ser så store grupper mennesker få noget til at fungere sammen, som når man synger i kor”. En dirigent for både et klassisk og et rytmisk kor fra Aarhus udtrykker det således: ”Kor er den ultimative samarbejdsøvelse”.

Fællesskab om musikken

De fleste svarpersoner betoner fællesskabet omkring det musikalske i kor. En korleder i Sønderjylland nævner f.eks.: ”Fællesskab, inspiration og udvidelse af ens musikalske horisont”, og en bestyrelsesformand i København betoner: ”At levere i fællesskab”. En gospel-

korleder fra Nordjylland opsummerer: "Uanset hvilket fagligt udgangspunkt man har, så er fællesskabet bare et kerneord for kor - og kaffepausen også".

Flere svarpersoner omtaler deres kor som deres anden familie og betoner livslange venskaber. En korleder fra en musikskole i Midtjylland udtrykker det således: "Koret er et ekstra sted man kan høre til, det er en ekstra familie". En bestyrelsesformand fra Sjælland betoner at: "Det er min anden familie. [...] Det er simpelthen nogle venskaber, som har holdt længere end min mand".

Mange svarpersoner betoner, at det musikalske fællesskab kan rumme forskelle som kultur, baggrund og alder. En bestyrelsesformand fra Aarhus fortæller, hvordan kor kan skabe fællesskab på tværs af forskelle generelt: "Muligheden for at møde en masse mennesker, man i øvrigt aldrig vil møde. Nogen som ikke ligner mig [...]. Det, vi har til fælles, er musikken, men i øvrigt fuldstændig vidt forskellige baggrunde og profession og alder og alt". En gospelkorleder fortæller, hvordan kor kan samle mennesker på tværs af alder: "Der er enormt stor aldersspredning. Jeg har sangere fra 18 til 75 år i samme kor".

I samtalerne i fokusgrupperne var der enighed om, at musikalsk udvikling er vigtigt i et kor, uanset kortype og niveau. En korleder fra et sundhedskor på Sjælland siger: "Jeg tror, det er vigtigt, at man har en udvikling." En bestyrelsesformand fra et mandskor i Sydvestjylland fortæller: "I takt med at vi hver især udvikler os, så bliver vores kor udviklet" og en børnekorleder fra Nordjylland siger: "Mit børnekor det [...] er børn, der ikke kan synge. Men det er fantastisk. [...] Der er glæde, og man har noget sammen, man tør noget, og at det er for alle. [...] Det er fedt, at man kan se den der udvikling, at de tør".

Skolebørn og dannelse

De lærings- og dannelsesmæssige perspektiver samt en sund stemme betones af mange af de voksne svarpersoner i deres omtale af børnekor.

En børnekorleder fra Sjælland siger: "De lærer jo alt lige fra fraser til selvsikkerhed til at indgå i en social sammenhæng, hvor alle er lige vigtige. Så man må hverken give for lidt eller for meget, og det er jo en fin måde at kunne lære børn det på, synes jeg. Noget som skolerne formentlig forsøger, men ikke kan på samme måde, som vi kan i kor".

En børnekorleder fra Nordjylland siger: "Om det så er Mozarts Requiem, eller om det er børnesange, der synges, hvor man virkelig giver den gas, så sker der bare noget i den her gruppe, som er helt magisk, som får børn til at vokse på en måde, som jeg elsker at arbejde

med. Jeg elsker at se, hvordan det kan ændre på nogle ting rent socialt, at man får mange kompetencer ved det". Her betones de sociale kompetencer ligeledes, som børn opnår ved korsang. Om end svarpersonerne taler mest om sociale kompetencer, er udgangspunktet det sanglige, ligesom korlederen fortsætter: "For mig står det sangtekniske selvfølgelig også meget i fokus. For mig er det meget vigtigt, at man arbejder med sunde stemmer".

En korleder for et børnekor fra Sjælland opsummerer, hvad svarpersonen mener børnekor er og kan: "Kor handler også om indtrykket af musik. Hvordan er det, man kan høre musik? Hvordan kan man skabe musik sammen? Hvordan kan man bruge sin krop, sin stemme?".

Tro

Enkelte svarpersoner betoner, at gospelkor og gudstjenester tilbyder sangere og sognebørn et tros-perspektiv. Et bestyrelsesmedlem fra Sjælland siger: "Jeg tror, der er noget helt specielt ved gospelkor, som jo hviler på det kristne budskab og de tekster, vi synger. Der er noget, der er anderledes end i mange andre kor. Det er ikke noget krav i vores kor, at man skal være kristen eller troende".

En kantor (korleder ansat i en kirke) fra Jylland siger at: "Ud fra et kirkemæssigt synspunkt er det jo også lige som at være med til at skabe rammen for andres tro, kan man sige. Eller medvirke til, at folk kan gå til gudstjeneste og danne et musikalsk grundlag".

Sang opleves som sundt

I samtalerne i fokusgrupperne var der enighed om, at man oplever, at sang er sundt for både krop og sind.

En bestyrelsesformand fra Sjælland siger, at kor er: "Berigende for krop og sjæl". En børnekorleder fra Aarhus nævner, at "Både for børn og voksne er kor en måde at komme i kontakt med sine følelser på. Det at lave musik er jo et kompleks af modsatrettede følelser, [...] så man træner simpelthen sit følelsesliv". En bestyrelsesformand fra Odense udtrykker det således: "Det er bare en stor fornøjelse at synge. Og når nu jeg er blevet ældre, så hænger det også sammen med, at det faktisk er sundt at synge".

Enkelte korledere, der repræsenterer sundhedskor, deltog i samtalerne. Lederen af et fynsk sundhedskor siger: "Sundhedskor er jo et sted, hvor man faktisk kan få det bedre rent helbredsmæssigt, og folk er sammen om en fælles ting. De kommer med det samme problem. Det er et sted, hvor de faktisk, har jeg erfarede i løbet af de fem år, jeg har haft det, har fået det bedre rent fysisk.

Større kapacitet på lungerne, og bedre stemmefunktion hos de parkinsonramte. [...] Det er helt anderledes end det, jeg er vant til som dirigent, det er en helt anden form og en anden ramme, som jeg har udviklet i løbet af de her år".

For mange af svarpersonerne handler kor også om at gøre noget for andre, eller give noget til andre ved korprøven eller koncerten. En sangleder for et KOL-kor på Sjælland beretter følgende: "En af mine KOL-sangere kommer og fortæller: "Du ved godt det her er grunden til, at jeg overhovedet gider gå i gang med en uge? Det er for at komme her". - Så er man da med til at gøre en forskel", kommenterer sanglederen.

En korleder for et gospelkor i Nordjylland fortæller følgende: "Jeg har nogle, som af deres socialrådgiver, bliver opfordret til at gå til kor og bliver sendt af sted [...] For det er en del af deres 'behandling', det synes jeg er enormt berigende at have et kor, hvor der er plads til alle". Og korlederen fortsætter lidt senere i interviewet: "Der er også mange, der ugentligt skriver til mig, at det er en slags terapi for dem, at sjælen bliver simpelthen forfrisket af at synge, og det synes jeg er vildt, hvad musik kan gøre for mennesker".

En korleder for et rytmisk kor fra Sjælland siger: "Du skal virkelig have din hjerne kørende, når du synger i kor, at være med i din egen stemme, de andre stemmer og alt, hvad der sker". Det er et synspunkt flere svarpersoner nævner. En bestyrelsesformand i klassisk kor fra Sjælland betoner det således: "Det er en god måde at bruge hjernen på - på en anden måde. At man bruger sin musikalske del af hjernen eller den kunstneriske del af hjernen i stedet for. Hvis man nu har et teknisk krævende job, eller hvad man nu har, så er det en helt anden udfordring, man giver sin hjerne. Der er også det sociale, selvfølgelig. Og det at være sammen med andre i sangen".

En korleder for et voksenkor betoner også det fysiske ved kor som en motivation: "I mit kor er sangerne over 50. [...] Der er jo mange af dem, der ikke dyrker motion, men det der med, at de kommer hen et sted, og de får strukket ud og får brugt kroppen. Altså det er lige så meget en form for fitness for mange af dem, tror jeg, som er god for dem. Så det kropslige element tror jeg, mange undervurderer i kor".

Definition af korlederens og dirigentens rolle

Her har vi stillet følgende spørgsmål

2. Hvilken rolle spiller en korleder eller dirigent for jer?

Kapitlet kort

Svarpersonerne forbinder korlederen eller dirigenten med musikken, men det musikfaglige* kan sjældent stå alene. Personligheden, stemningen, og det sociale rum, som korlederen eller dirigenten skaber, er ifølge svarpersonerne lige så væsentligt, og dermed får korlederen eller dirigenten mange roller.

En korleder eller dirigent har en blækspruttfunktion, hvor man ofte har brug for at besidde en bred vifte af kompetencer som rækker ud over de sang- og musikfaglige. Eksempelvis nævnes roller som psykolog, konfliktløser og pædagog. Behovet for kompetencer er ofte afhængig af korets organisering og aktivitetsniveau, samt hvilken arbejdsdeling der er mellem bestyrelse og korleder eller dirigent.

Endelig fremgår det af den måde svarpersonerne omtaler korene på, at der er forskel på, om et kor er 'dirigents kor' eller 'korets kor'. Når en dirigent har startet et kor, kan 'ejerskabet' til repertoire og arrangementer samt stil og stemning være bundet op på dirigenten. Stopper dirigenten, kan koret være nødt til at starte helt forfra. Når koret er korets og har ansat en korleder eller dirigent, kan engagementet fra dirigenten eventuelt være mindre, men til gengæld har korets medbestemmelse, gennem en højere grad af organisering i bestyrelsen, muligvis en positiv betydning for korets langsigtede eksistens.

*Note: Udtryk som korfaglig, sangfaglig, og musikfaglig bruges i rapporten om den samlede opgave som en dirigent eller korleder forventes at løse dvs. musikalsk forberedelse og ledelse, afvikling af prøver og koncerter og ledelse af samarbejdet i forbindelse med de musikalske aktiviteter. Med korfaglig forstås rapporten dermed ikke f.eks. bestyrelsesarbejde, planlægning af ture eller rejser mv.

"Dirigenten har jo mange roller også dybt afhængig af, hvad det er for et kor", siger en dirigent for et børne- og ungdomskor. Et udsagn fra en bestyrelsesformand for klassisk kammerkor fra Aarhus uddyber dirigentens rolle: "Ud over at være en god dirigent synes jeg, at han laver rigtig god musik. Og så formår han også at skabe en god stemning, og det er altafgørende".

Svarpersonerne i fokusgrupperne er enige om, at der er mere end det musikalske, som er væsentligt for en korleder eller dirigent, men de holder fast i, at kernen er det musikalske.

Musik og 'alt det andet'

"Først og fremmest spiller kordirigenten en væsentlig rolle for, hvordan repertoire er, hvordan standarden er, og hvordan stemningen er i et kor, og hvordan man synger sundt", siger en korleder for et børne- og ungdomskor. En bestyrelsesformand fra København fokuserer på fortolkningen af musikken: "Det er altafgørende for mig, at dirigenten formår at føre os alle sammen ind i musikken, og tolker musikken på den måde, vi alle sammen godt kan lide".

En kantor for semi-professionelt kor i Nordjylland siger:

"Jeg vil helst have, at et kor synger helt rent, og hvis ikke de kan synge flerstemmigt, så må de synge enstemmigt".

En børnekorleder fra Nordjylland siger: "Der skal være glæde, og det nytter ikke noget at være sur". En lignende udtalelse kommer fra en kantor for semi-professionelt kor i Nordjylland, der siger: "Jeg har meget dårlige erfaringer med at være sur. Jeg mener faktisk ikke, at jeg har været sur de sidste 35 år i koret".

En korleder for et børne- og pigekor i København peger ligeledes på, at der kan være mange andre opgaver forbundet med kor end det musikalske: "Jeg øver mig i virkelig at uddelegere noget ansvar, fordi jeg rigtig gerne vil sætte fokus på musikken meget højt".

Roller og opgaver i ledelsen af koret

En bestyrelsesformand fra Aalborg, som desuden selv er korleder fortæller i overensstemmelse med mange svarpersoner, om forskellen på rollerne i forskellige kortyper: "Hvis det er i semi-professionelle kor, som mit kor er, så er det en inspirator. Så er det en fagperson, der går forrest, og når han siger hop, så spørger vi hvor højt. Og så diskuterer vi ikke så meget, fordi det er

perfektionen, vi går efter. Men hvis det er i et folkekor, som jeg også synger i, så er det en inspirator og en far, en mor, en der går forrest, men som også ligesom sætter stemningen, og som ligesom står for det og tager sig af alt det sociale. Og er det i et ungdomskor eller et børnekor, så betyder en dirigent for mig at være en pædagog".

En dirigent for et voksenkor siger: "Jeg skal nok levere varen hver torsdag, men alt det andet, det må koret tage sig af. Også at få blik for den der svære balance mellem det, som dirigenten skal tage sig af, kunstnerisk planlægning, repertoire osv. og lede korprøverne og koncerter, men alt det andet kan rigtig godt i mange tilfælde ligge hos kormedlemmerne og give dem et større ansvar for at holde sammen på koret. [...] Jeg tror, skelnen ligger i mellem om det er dirigentens kor, hvad det kan være i mange tilfælde. Specielt hvis dirigenten har startet koret på et tidspunkt. Eller om det er korets kor, der ansætter en dirigent. [...] Jeg skal nok levere varen, og jeg vil gerne hygge med dem. Jeg vil gerne være venner og kammerater, med alle dem jeg kan være det med. Men jeg er primært ansat, og koret skal tage sig af at sætte de rammer, for at jeg kan udøve mit hverv".

En enkelt korleder for et kor med socialt sigte uddyber om sin rolle: "Jeg skal motivere dem, og at jeg skal udfordre og drille og underholde lidt for at gøre det festligt og ikke tungt med indstuderingen. Der skal være flow over det. Og det er især vigtigt i min sammenhæng, hvor mange af dem har diagnoser, og de skal både lave armbøjninger undervejs og ryge 20 cigaretter. Så der skal bare tempo på i indstuderingen for at fastholde deres koncentration. Og så det dér med at opdrage dem, det er egentlig for, at de kan få nogle af de sociale kompetencer, som de ikke har, i min sammenhæng [et kor med socialt sigte]".

En enkelt svarperson, der er rytmisk korleder i Aalborg, omtaler idealet om at få sangerne til at tænke selv: "For mig er korlederens rolle at gå foran og lede det klart. Det siger jo sig selv, men for mig er det faktisk også en enormt fornem opgave at få folk til at tænke selv. Da jeg gik på konservatoriet for år tilbage, så har vi arbejdet meget med begrebet om det intelligente kor. [...] Vi har to ører og en mund. Så du skal lytte dobbelt så meget, som du synger [...] Men hvis jeg kan nå derhen til, at jeg kan dirigere mindre, fordi jeg får dem til at tænke selv og tage ansvar for det, vi skal, så har jeg nået rigtig langt i min måde at være korleder på.

Den rette person

En bestyrelsesformand i København siger: "Det er næsten altafgørende, at man har en god dirigent", og en kunstnerisk leder og dirigent for et performancekor nuancerer synspunktet: "Det er afsindig vigtigt, at man har den rigtige dirigent til det rigtige kor". En bestyrelsesformand for klassisk kor betoner, at: "Det er meget vigtigt, at man kan mærke, at dirigenten er en bestemt person, og at dirigenten står fast ved den person, man er". Og bestyrelsesformanden tilføjer lidt senere: "Det er jo en person, som også investerer rigtig meget af sit liv og sin fritid, for det er jo ikke det, man bliver rig af at være dirigent".

Om end mange svarpersoner omtaler meget andet end musikalske kompetencer hos korleder og dirigent, så siger en enkeltstående korleder for et børnekor i Aarhus: "Men jeg tror alligevel, at dirigenten er op til 50 procent af det, de kommer for. For hvis jeg laver dårlige korprøver, så kommer de ikke.

Det store WHY

Her har vi stillet følgende spørgsmål

3. *Hvorfor tror I, mennesker vælger at synge i kor?*

Kapitlet kort

Generelt oplever svarpersonerne, at det at synge i kor giver dem fællesskab og nogle særlige musikalske øjeblikke, hvor musikken går op i en højere enhed. Nydelsen af værkerne er også en motivationsfaktor for mange - særligt klassiske korsangere. Nogle svarpersoner forbinder kor med at leve og trække vejret. Sundhedsaspekter som f.eks. hjernegymnastik nævnes ligeledes. Den individuelle udvikling og korets udvikling er også en motivationsfaktor. Via den enkelte sangers valg af kor og dermed genre, bliver korsang også et udtryk for identitet, ligesom korsang kan blive en vej til en helt ny identitet for nye medlemmer.

"Fordi jeg kan ikke lade være. Det er, som det er blevet sagt før. Det er et plaster til sjælen. Vand til blomsten, der skal gro, det er for at kunne leve. For mig er at synge i kor det samme som at trække vejret. Så når jeg ikke kan synge? Så går man ned. At synge i kor, det er for sjælen". Sådan svarer en bestyrelsesformand for voksenkor, som selv er korleder i Nordjylland på spørgsmålet om sin motivation til at synge i kor.

En korleder for et voksenkor svarer således: "Det der med at stræbe efter de der øjeblikke, hvor man bare føler, at man får et eller andet helt særligt ud af musikken". Dette udsagn er dækkende for, hvad mange svarpersoner peger på som en del af deres motivation.

Ud over musikken omtaler svarpersonerne generelt også fællesskabet omkring musikken som en motivationsfaktor. En udtalelse fra en korleder for flere typer børne- og ungdomskor i Nordjylland er repræsentativ herfor:

"Børnene synes det er fedt at synge i kor og bruge sig selv til sang. Men de kommer altså også for at møde hinanden og for at være sammen og for at have det sjovt sammen".

En korleder for et voksenkor med socialt sigte fra Sjælland siger: "Det kan være et tidsfordriv i starten. Men så oplever de fællesskabet i det. De oplever, at det er rigtig sjovt, at de griner, og at de driller hinanden, når de endelig er i et nyt felt, de aldrig har prøvet før. Deres tidligere rolle har ikke ført nogen succes med sig, kunne man sige. Så kan man lige så godt kaste sig ud i noget, fordi på en anden måde har mange af dem mistet alt og skal begynde forfra. Det giver dem mulighed for at komme ind i et andet fællesskab og et nyt miljø. Og kunne få hjælp til at komme ud af kriminalitet".

Koret og musikken kan blive en højere enhed

En rytmisk korleder og musikstuderende fra Aalborg siger: "For almindelige mennesker som ikke er musikere, som elsker musik, der er koret stedet at gå hen, hvis man ikke føler for at sætte sig ned og lære at spille på guitar. Der er meget langt til at nå hen til et punkt, hvor man kan være en del af musikken. Hvor imod at i koret kan du træde ind og til den første prøve føle, at du er en del af netop musikken".

En bestyrelsesformand for et klassisk voksenkor peger på at: "Det er en enorm nydelse, når man får lov at synge nogle af alle de utroligt smukke værker, der findes". Mange svarpersoner fra klassiske kor betoner netop nydelsen ved fremførelsen af værker.

Mange svarpersoner omtaler det særlige øjeblik, hvor musikken "går op i en højere enhed". En rytmisk korleder og musikstuderende fra Aalborg beskriver det således: "Stemmen er en del af vores krop og vores personlighed. Vi kommer med det, vi er, og det vi har, og vi er en del af noget musikalsk. Det er for mig det, der skaber noget større, og det, der skaber de oplevelser, som vi får en gang imellem, hvor vi føler, at nu går det hele bare op i en højere enhed, og det er lige nu, og så forsvinder det. Og så ser vi det aldrig igen. Men vi søger det ligesom hele tiden. Hvornår får vi den der følelse igen?"

En korleder for flere typer børne- og ungdomskor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket taler også om dette øjeblik: "Koret skal udvikles i fællesskab, og selvfølgelig er der den personlige udvikling, men det er også korets udvikling, og det kan jeg i hvert fald mærke, at det tænder mine unge mennesker på, når de kan høre, at det hele går op i en højere enhed".

En manager for professionelt kor udtrykker, hvordan man konstant er opmærksom på hinanden: "Det kræver brain at være en god korsanger. [...] Det er jo en form for social kompetence at være en god korsanger, fordi man skal hele tiden være opmærksom på, hvad de andre laver. Hvis man skal justere det, man selv gør sådan, at det passer ind i sammenhængen".

Musik, identitet og fællesskab

Fællesskabet om musikken og det at være sammen om sang motiverer bredt svarpersonerne. Musikken og korsangernes valg af genrer og dermed kor og det enkelte kors fællesskab bliver en del af korsangernes identitet. Flere svarpersoner forbinder på denne måde musik, identitet og fællesskab med hinanden.

En korleder for et børne- junior og voksenkor betoner netop fællesskaberne omkring genrevalg, og hvordan korsangernes valg af genrer og dermed kor er med til

at forme fællesskaberne: "Genrerne er jo identitetsskabende for koret, og for korets medlemmer kan man sige. Så det sociale er centreret omkring den musikalske genre. Det skal være en genre man kan identificere sig med".

En korleder for et rytmisk kor på Sjælland udtrykker det således: "Rigtig mange har sagt til mig, at: Jeg elsker bare at synge, men jeg kunne aldrig drømme om at stille mig op foran nogen og gøre det alene på nogen måde".

En bestyrelsesformand i klassisk kor fra Sjælland siger: "Man kan jo se under al den fællessang, der har været med Phillip Faber osv. Det har jo givet en helt ny dimension af fællessang i Danmark. [...] Men altså det er utroligt glædeligt at se og bekræfter også, at stort set alle mennesker faktisk har det behov for at søge sammen og være et fællesskab.

Særlige oplevelser

Her har vi stillet følgende spørgsmål

4. *Hvad er de særlige oplevelser ved at synge i kor?*

5. *Hvilken betydning har koncerter, fælleskoncerter, stævner og udenlandsture?*

Kapitlet kort

Ifølge interviewpersonerne er der mange særlige oplevelser ved at synge i kor. Fælles for voksnes formidling af børnenes oplevelser og de voksnes egne oplevelser er fællesskab, venskaber, suget i maven og det at smelte sammen ved koncerten, hvor målet for det musikalske arbejde nås. Gennem koncerter eller rejser og arbejdet hen mod de fælles mål overskrides egne og fællesskabets grænser for præstation. Desuden er det en stor oplevelse for korsangerne, når publikum modtager musikken og reagerer følelsesmæssigt på den.

Drengkor nævnes som en unik oplevelse, der sætter sig for livet blandet andet pga. båndet imellem de ældre og yngre sangere og det musikalske fællesskab. Desuden fremhæves det ved drengkor, at man i en tidlig alder lærer at 'stramme sig an', at præstere, og have noget at byde på, når man rejser ud i verden.

[Da pigekor typisk er inddelt i flere kor efter alder, opstår der ikke det samme møde på tværs af alder og færdighedsniveau i så tidlig en alder som i drengkor, hvor nybegynderne synger sammen med de erfarne sangere.]

"Det er jo netop at komme ud over, at det bare er fællessang, men at det faktisk også er noget, der arbejder hen mod noget. Om det er rejser eller koncerter eller stævner, det er måske underordnet".

Sådan beskriver en dirigent for flere klassiske kor på Sjælland nogle af de særlige oplevelser ved kor. Citatet illustrerer, hvordan mange svarpersoner finder det meningsfuldt at arbejde hen mod et fælles mål som f.eks. en koncert, en rejse eller et stævne.

Koncerter

Korkoncerterne beskrives som en af de særlige oplevelser uanset musikalsk niveau, det er det fælles mål, mødet med rollemodeller og glæden ved at præstere sammen, og så en oplevelse af at det hele forstærkes gennem publikums reaktion. En korleder for et voksen- og lungekor fra Fyn siger følgende herom: "Alle koncerter sætter jo et mål, som koristerne har lyst til at arbejde frem mod. Det øger jo disciplinen, intensiteten, begejstringen og entusiasmen. For når de [korsangerne] har prøvet at lave en koncert, så ved de, hvor forløsende det var, og hvor stolte de var over det, de formåede at frembringe". En bestyrelsesformand for klassisk kor på Sjælland betoner følgende ved koncerter: "Alle er 100 procent koncentrede og gør sig utroligt meget umage".

En dirigent for flere typer børnekor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: "På børnenes vegne

kan jeg fortælle, at det de sagde, at de savnede under corona, er deres kære venner. De savnede at synge sammen, så de faktisk kunne høre hinanden og lave musik sammen. Og så savnede de det der med at komme ud og lave koncerter. Altså de sommerfugle i maven og hjertebanken og den energi, det giver at komme ud og synge for andre. Det er en musikalsk og social sammenhæng, der er i det for børnene".

Desuden er der et perspektiv i at samarbejde og opleve rollemodeller, de der er lidt bedre end en selv og kunstnerne, og dermed se et udviklingsperspektiv og en vej for en selv, et perspektiv flere svarpersoner nævner. En dirigent for et junior- og et pigekor fra Jylland beskriver dette gennem et koncertsamarbejde med Sigurd Barrett: "Man ser op til dem, man synger sammen med, både inden for koret, men også når man arbejder med andre kunstnere. Det er simpelthen en kanon oplevelse at opleve nogle af de store kanoner".

En rytmisk korleder fra Sjælland siger: "Når ting går op i en højere enhed, når vi når frem til en koncert, er det bare det fedeste, fordi der kommer en eller anden helt speciel energi, når man laver en koncert, og du formår at gøre nogle ting nogle gange, som du ikke altid vidste, du var i stand til". Korlederen fortsætter senere: "Så er der den her oplevelse, når sangeren finder ud af, hvordan tingene fungerer, og hvordan min krop fungerer, når jeg synger. Det er så stor en oplevelse for den unge

sanger, at personen bliver så rørt af det selv, fordi man bliver opmærksom på, at man faktisk sang noget, man slet ikke troede, man kunne. Udsagnet om at overskride egne evner gennem koncerten er repræsentativt for svarpersonerne.

En bestyrelsesformand for kammerkor i Aarhus beskriver det ligeledes og tilføjer perspektivet om udfordringer på vejen mod målet: "Fuck, det her kommer vi aldrig til at kunne synge udenad for eksempel. Og så egentlig øve sig på det og mærke hvordan man sammen bliver bedre og bedre. Jeg tror det er den der fællesskabsfølelse, [...] den er helt utrolig. [...] Man bliver løftet ud over det, man selv kan stå og levere. Så kan man levere noget, der er meget mere end det. Men det kan også være vildt frustrerende".

En korleder for flere typer af børne- og ungdomskor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket fortæller om koncertsituationen: "Det går op i en højere enhed, og man kan rent faktisk se, at folk måske sidder og græder, fordi de synes, det lyder så smukt. Det er virkelig noget, der giver et kick. En korleder for både ungdoms- og seniorkor på Sjælland har ligeledes en betragtning om publikum ved koncerter: "Jeg oplever det som nogle rigtig store succesoplevelser, at folk går derfra og har fået noget med sig".

At smelte sammen, trække vejret sammen og 'ud af kroppen-oplevelser'

Blandt svarpersonerne uddyber sangerne/bestyrelsesformændene deres følelsesmæssige oplevelse af de særlige øjeblikke, som mange beskriver med at smelte sammen og at trække vejret sammen. En bestyrelsesformand for klassisk kor på Sjælland udtrykker det således: "Nu er det bare fantastisk, og det hele smelter, det klinger fantastisk, og det er jo den skønneste følelse". Dette øjeblik beskrives ligeledes af en bestyrelsesformand for klassisk kor i Aalborg: "Det er jo en helt særlig oplevelse at føle, at mange mennesker trækker vejret samtidig. Det er en helt særlig oplevelse ved koncerter. [...] Jeg kan huske som barn, når jeg stod med 800 andre unge og skrælede med til Klüvers Big Band i Musikhuset i Aarhus. Vi var mange hundreder, der trak vejret sammen".

En enkelt professionel, klassisk sanger fra København beskriver dette øjeblik som en 'ud af kroppen-oplevelse': "For mig er det, som folk snakker om - 'ud af kroppen-oplevelsen'. Den der, hvor man glemmer tid og rum og bare er til stede i det her fællesskab, og der bare kommer følelser ud af munden på en, og man ligesom bagefter står og er helt chokerede og får gåsehud af sin egen stemme. Det er lige pludselig noget, der er meget grænseoverskridende."

Korrejser

En bestyrelsesformand for klassisk kor på Sjælland fortæller, i overensstemmelse med flere svarpersoner, om korrejserne: "Vi kan gøre nogle ting i fællesskab, som man ellers ikke kan gøre - at komme ud at rejse og komme ind og møde mennesker nogle steder, som vi ellers ikke kan komme ind som almindelige privatpersoner. Det har i hvert fald været nogle store oplevelser for os, alle de udlandsrejser, vi har haft, som har åbnet dørene og nogle fantastiske oplevelser".

En kantor fra Sjælland mindes: "Fra min tid med ungdomskor kan jeg huske de der korrejser. Det var som om man fløj hele tiden. Stemningen var fælles og musikken og rejserne". Om lignende minder fortæller en professionel, klassisk sanger fra København: "Da jeg sang i drengekoret, da var det ypperste man kunne nå - ikke at gå i overgang - så man kunne komme med på en turné. Var man så heldig, så var man simpelthen bare så lykkelig. Det satte sig meget, meget dybt. Så jeg elsker at være på turné."

Drengkor

"En særlig oplevelse ved at synge i drengkor er båndet imellem de store sangere og de små sangere og det at have været en del af et fællesskab, som kun er dreng. Der får de lov til at være dreng. Og så er det også det at kunne rejse ud i verden og repræsentere Danmark, og der er faktisk nogle, der gerne vil høre på dem, når man kommer om på den anden side af jorden", fortæller en bestyrelsesformand for drengkor i Jylland.

Den håndfuld svarpersoner, der kan berette om oplevelser med drengkor er enige om, at oplevelserne er helt unikke og sætter sig for livet. Det fortæller en dirigent for et drengkor på Sjælland om: "Hvis jeg skal pege på noget ved drengkor, så er det den fornemmelser, at drengene er uudværlige. Altså at de i en meget ung alder fra de er helt små ved, at de faktisk ikke kan undværes, fordi de er de eneste, der kan synge de høje stemmer. [...] Den følelse af at vide, at man skal levere, fordi der står nogle voksne mænd bagved og siger, at det skal de, for vi har brug for dem, tror jeg er ret unik. [...] Det bliver siddende hele livet. Jeg kan mærke det på mig selv, jeg er jo selv gammel drengkorsdreng. [...] Jeg tror, at man tidligt lærer at stramme sig an. [...] De skal lære at optræde. De skal kunne deres ting. Der er ikke nogen let vej. Der er ikke nogen vej udenom".

Interessen for kor

Her har vi stillet følgende spørgsmål

6. Hvad er jeres fornemmelse af den aktuelle interesse for at synge i kor?

Kapitlet kort

Blandt svarpersonerne er der forskellige oplevelser af, om interessen for kor er stigende eller faldende, og det ser ud til at have med genre, geografi og korets musikalske niveau at gøre. Størstedelen af svarpersonerne oplever en stigende interesse for kor bl.a. børnekor i kirkeregi og kor med højt musikalsk niveau.

Nogle opfatter interessen som faldende. Det er typisk amatør-mandskor, der kan have svært ved at rekruttere mandsstemmer, ligesom der generelt mangler drengestemmer og mandsstemmer i blandede kor.

Flere svarpersoner oplever, at holdningerne til drenge der synger, synes at have ændret sig positivt i de senere år, så drenge i højere grad får opbakning til at synge. Alligevel nævner nogle svarpersoner, at drenge og mænd forsat ikke får samme opbakning til at synge, som piger gør.

Ekskurs

Mange svarpersoner nævner, at medierne har et større fokus på fællessang og serier om pige- og drengekore. Nogle af dem tror, at mediernes fokus på sang vil have en afsmittende virkning på interessen for kor. Enkelte oplever fællessang som noget væsentligt forskelligt fra kor og forventer ikke en afsmittende virkning.

”Det kan slet ikke undervurderes, synligheden i fjernsynet [...] Der har været flere ting i fjernsynet. Morgensang, og der har også været den programserie med Københavns Drengekor. [...] Så jeg tror interessen er stigende”. Sådan siger en rytmisk korleder fra Sjælland. Mange svarpersoner nævner ligeledes en øget synlighed af fællessang og kor i fjernsynet. Nogle forventer en afsmittende virkning på kor, mens enkelte ikke forventer dette.

En dirigent for flere typer børne- og ungdomskor i et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket beretter om stigende interesse, og at korens image er under forandring blandt andet på grund af gode rollemodeller: ”Jeg ser helt klart interessen som stigende. Det er lige som om, at bølgen er vendt også i skolerne igen. Man repræsenterer børnekore, at det er blevet okay at synge. Det er ikke så pinligt, og heller ikke blandt drengene, som det var for fem år siden. Der sker noget. På den måde synes jeg, der er en stigende interesse, også fordi der er mange kor i Danmark, der er blevet meget, meget dygtige. Så der er nogle, man ser op til, og så vil man gerne være med ligesom dem, ligesom landsholdet i fodbold”.

En korleder for flere typer børne- og ungdomskor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: ”Jeg tænker ikke umiddelbart, det er så populært blandt

unge mennesker i hvert fald. Men jo højere standard koret har, jo mere har man lyst til at være med. For eksempel mit pigekor. Der kommer man gerne langvejs fra for at være med, men f.eks. mit børnekore, der skal jeg ud at stampe lidt i jorden for at få folk med, så det er blandt andet derfor, vi arbejder i skolerne”.

En korleder for et børne- pige- og voksenkor i København siger: ”Inden for børne- og pigekor, der er søgnings stor. Jeg er medlem af Folkekirkens Ungdomskor, og jeg synes man hører rundt omkring, at det egentlig går meget godt. Og der opstår også flere og flere dygtige kor. Hvordan det går ude på landet, det ved jeg ikke. Men jeg oplever egentlig, at der er stor interesse”.

En enkelt korleder fra Aalborg omtaler en gospelbølge: ”Jeg har kun oplevet stigende tilgang, og man kan måske også sige gospelsang er måske også bare en bølge, der har været enormt i vækst de sidste år, hvor vi har oplevet et kæmpe flow i antal sangere og har nogle enormt store kor”.

Svært med drenge- og mandskor

En bestyrelsesformand for mandskor i Sydvestjylland sætter ord på noget, som svarpersonerne er enige om, manglen på drenge- og mandsstemmer: ”Men det er altså lidt en tendens, at de rene mandskor, de er svære

at holde i gang. Desværre. Der skal rigtig meget arbejde til for at herved nye medlemmer. Hos os ser vi måske, at de her blandede kor, de kan holde en god kadence”.

En rytmisk korleder fra Aalborg siger: ”Så var der jo en masse piger, men drengene er sværere. [...] Af en eller anden grund så er det ikke så cool, at gå til kor, når man er dreng. Desværre, så skal de i hvert fald være nogle stykker eller en gruppe, der kan gå sammen. De tør ikke komme alene. Og det synes jeg jo er enormt ærgerligt.

Jeg knuselsker jo kirkedrengkor eller et mandskor. Jeg synes det er fantastisk, at det findes, og det skal jo blive ved med at bestå”.

En bestyrelsesformand for mandskor i Sydvestjylland: ”Når vi skal ud at snakke med de mandlige sangere, inden vi når at høre, hvad han hedder, så har hans kone sagt, du kan ikke synge. - Jeg er ked af at sige det, men drenge får ikke den samme opbakning til at synge, som piger gør”.

Samarbejde og udvikling

Antagelse:

Lokale kor forventes at have mange fælles udfordringer. Herunder rekruttering af bestyrelsesmedlemmer eller lignende, rekruttering og uddannelse af korledere, synlighed og formidling. Desuden antages det at manglende økonomi, mangel på korledere, mangel på herrestemmer og mangel på synlighed fylder meget i korlivet.

Følgende undersøges

Rekruttering til bestyrelsen, betydningen af korets organisering, forventninger og håb til fremtiden. Forventninger og håb om kor - organisering af kor - i fremtiden herunder evt. regionale forskelle. Forventninger og håb til organisering af kurser for korledere og dirigenter i fremtiden. Hvad der ifølge svarpersonerne er korenes største udfordringer, i hvor høj grad korene selv kan løse deres udfordringer, og hvad korene efter svarpersonernes mening ikke selv kan løse. Om en samlet platform eller database giver mening, og hvad den evt. skal kunne for at gavne? Desuden undersøges svarpersonernes oplevelse af muligheder for fondsstøtte samt betydningen af korets økonomi ift. udviklingsmuligheder.

Organisering

Organisering af koret

Her har vi stillet følgende spørgsmål

7. Er det nemt at rekruttere til bestyrelsen eller lignende organisering?
8. Hvad betyder organiseringen af koret for dagligdagens arbejdsprocesser i korene?
9. Evt.: Er kompetencerne i bestyrelserne tilstrækkelige - så korene har de muligheder, de drømmer om?

Kapitlet kort

Svarpersonerne oplever, at det er en vigtig, og af og til udfordrende opgave, at rekruttere den rette pallette af kompetencer til korets bestyrelse. De mener, at en god organisering af korets arbejdsopgaver er væsentlig for korlederen og dirigenten, der ellers har for stor en arbejdsbyrde ved siden af musikken. Muligheden for at sammensætte en relevant bestyrelse og skabe en god arbejdsdeling i forhold til dirigenten får dermed afgørende betydning for korets musikalske output, engagement, trivsel og langtidsholdbarhed.

Den måde koret er organiseret, evt. i tilknytning til en anden organisation, har stor betydning for arbejdsvilkårene for kor, bestyrelse og korleder eller dirigent. I nogle kor er organiseringen således foreningsdrevet og hviler på udvalg, bestyrelse og sangerne selv, mens man andre steder, f.eks. i kirker, musikskoler og sangkraftcentre, har en administration og et personale, som hjælper med nogle af de praktiske anliggender og skaber kontinuitet og tryghed omkring løn og ansættelsesforhold for korledere og dirigenter.

”Bestyrelsen aflaster dirigenten, så han kan koncentrere sig om det, han er der for, nemlig at varetage den kunstneriske ledelse og tage kontakt til solister og instrumentalister osv. fordi han har det netværk, som vi skal bruge, når vi laver store værker”. Sådan siger en bestyrelsesformand for klassisk kor på Sjælland.

”Jeg synes bestemt ikke, det er nemt at få folk til at stille op til det”, siger en bestyrelsesformand i et klassisk kor i Nordjylland.

Igennem interviewene er der hos deltagerne fokus på vigtigheden af og udfordringerne omkring bestyrelsesarbejdet. På trods af udfordringerne lykkes det dog oftest at få nye medlemmer til at træde ind i bestyrelsesarbejdet.

En enkelt organist og korleder for flere kirkekor og kantori siger: ”Altså, jeg synes jo, at det gør en ret stor forskel, om man arbejder med børnekor eller med voksenkor. Fordi i voksenkor der, er det jo deltagerne selv, der melder sig til bestyrelsen. I børnekoret, der skal man have deres forældre med. Der er så - specielt, når det er kirkekor - så er der altså en del forældre, som måske ikke engang er medlem af folkekirken og ikke interesserer sig for den i hvert fald. Og de er ikke ret meget med. Man kan godt få dem til at melde sig til noget, men de melder sig kun, hvis man prikker dem på skuldrene og siger: ”Vil du ikke lige...”. Jeg har absolut et indtryk af, at det er de færreste, som melder sig af interesse, det er pligt for at prøve at engagere sig i deres børn, for nogen skal jo gøre det”.

En enkelt kirkekulturmedarbejder, herunder korleder for flere børne- og ungdomskor, siger: ”I forhold til børn tænker jeg, at det er ret vigtigt, at man også nogle gange får nogle af de her forældre med, fordi vi konkurrerer tit med fodbold og andre foreninger, hvor der virkelig er et godt sammenhold, og en masse, der gør, at man støtter op. Jeg selv har været rigtig dårlig til det der med at sætte andre i spil, fordi jeg tænkte, det er så let at gøre det, og jeg har styr på det. Men jeg kan se nu, hvor jeg er begyndt at gøre det meget mere, at forældrene får følgeskab, og de støtter op, og det er supervigtigt især for børn, at der også er andre ansigter, man kender og føler sig tryk ved, når man er ude at lave koncerter, eller når der er travlhed. Så der er plads til musikken. Så for børn synes jeg også, at det er rigtig vigtigt”.

En organist og korleder for et spire- junior- børne- og ungdomskor i København nævner organisationer og strukturer, som har betydning for arbejdsdelingen. Korlederen fortæller: ”Jeg har oplevet tre forskellige måder at ansætte korledere på, og jeg har prøvet dem alle tre. Den ene er musikskole, hvor hele administrationen,

hele rekruttering, alt er der sørget for. Jeg får bare en nøgle og får at vide, ’værsgo nu skal du lave musik’. Og det er den nemmeste, men har ikke givet en høj løn til gengæld. Og det samme med aftenskoleregiet. Hvis der er en bestyrelse, der sørger for det hele, så skal jeg sådan set bare komme og holde styr på, at alterne ikke bliver uvenner og lave musik. Og så den tredje, som jeg har oplevet i kirkesammenhæng, hvor jeg får hele ansvaret. Og så skal jeg selv uddelegere opgaver til forældre eller til sangere, hvis det er voksne. Og den tredje er helt sikkert mest tidskrævende, fordi rekruttering tager så meget tid, synes jeg. Så det er faktisk dér, jeg har haft mindst tid til at lave musik eller til at forberede og printe noder og den slags. [...] Jeg foretrækker, at man får bygget noget op, siger organisten og korlederen.

En enkelt korleder for et børne- junior og aftenskolekor på Sjælland siger om valg af repertoire: ”Jeg tror at grunden til at det [et repertoireudvalg] ikke er så nødvendigt er også, at når man står foran koret, så får man jo respons med det samme. Man er nødt til at have fingren i jorden hele tiden. Det er fordi repertoire er så centralt, så er man nødt til at holde fingrene på pulsen”.

Rette kompetencer i bestyrelsen

En korleder for flere voksenamatørkor og sanger i kirkekantori siger: ”Det er faktisk muligt at skaffe kvalificerede bestyrelsesmedlemmer i de kor, jeg leder”. Synspunktet bakkes op af flere svarpersoner, men der er også enkelte svarpersoner, som oplever, at det er svært at skaffe de personer med de rette kompetencer, ligesom en manager for et professionelt vokalensemble i Danmark, der siger: ”Vi har behov for at få sådan et ret bredt spektrum af folk med ressourcer inden for forskellige områder. Og det er typisk mennesker, som har travlt i deres eget arbejde og sådan noget. Så det kan godt nogle gange være en udfordring at finde de rigtige mennesker”.

En tidligere bestyrelsesformand for et rytmisk vokalensemble fra Aarhus siger: ”Vi har svært ved foreningsarbejdsdelen, så vi har en bestyrelse, der laver meget, men forsøger at køre nogle udvalg, nogle bookingudvalg. Det kører sgu ikke rigtigt, og der kunne jeg håbe, at der kunne komme en udvikling, altså jeg ved, at der er en masse, der prøver at lave nogle hjemmesider, hvor man kan hjælpe hinanden med den slags. Jeg har ikke rigtig oplevet noget, der rigtigt har rykket endnu, men jeg kan håbe, at det kommer”.

Roller og opgaver

Blandt svarpersonerne er der enighed om, at det er godt, når korleder eller dirigent tager sig af den kunstneriske ledelse af korprøver og koncerter. Ligeledes er der enighed blandt svarpersonerne om, at det er

hensigtsmæssigt, når en bestyrelse eller professionel administration tager sig af opgaver som økonomi, løn, kontingenter, lokaleleje, kommunikation internt, PR og kommunikation eksternt, indkøb- vedligehold og arkiv for noder, hjemmeside, koncertudvalg og rejseudvalg samt rekruttering, sidstnævnte typisk i samarbejde med dirigenten.

En bestyrelsesformand i et klassisk kor i København siger om arbejdsdelingen mellem dirigent og bestyrelse:

”Dirigenten styrer fuldstændig prøveforløbet, og det er han sindssygt dygtig til. Han er måske knap så god til nogle andre helt praktiske ting, og derfor har vi en bestyrelse, som gør det, så på den måde fungerer det hos os”.

En dirigent for et voksenkor siger: ”Jeg skal nok levere varen hver torsdag, men alt det andet, det må koret tage sig af. Også at få blik for den der svære balance mellem det, som dirigenten skal tage sig af, kunstnerisk planlægning, repertoire osv. og lede korprøverne og koncerter, men alt det andet kan rigtig godt i mange tilfælde ligge hos kormedlemmerne og give dem et større ansvar for at holde sammen på koret. [...] Jeg tror, skelnen ligger i mellem om det er dirigentens kor, hvad det kan være i mange tilfælde. Specielt hvis dirigenten har startet koret på et tidspunkt. Eller om det er korets kor, der ansætter en dirigent. [...] Jeg skal nok levere varen, og jeg vil gerne hygge med dem. Jeg vil gerne være venner og kammerater, med alle dem jeg kan være det med. Men jeg er primært ansat, og koret skal tage sig af at sætte de rammer, for at jeg kan udøve mit hverv”.¹

Et bestyrelsesmedlem i klassisk kor og sanger i kirkekor i København fortæller ligeledes om flere modeller: ”Altså nu synger jeg jo i to kor, og i det ene kor har vi en bestyrelse, der sidder jeg selv i bestyrelsen, og jeg kan bare mærke, at problemet er, at hvis der så er en bestyrelse, så tænker alle andre netop, at de kan slappe

af. [...] Og i det andet kor har vi slet ingen bestyrelse. Det er jo et kirkekor. Så det er organisterne, der står for det hele. Og det er jo sådan lidt synd. [...] Men i sidste ende, så er vi alle sammen lidt med over repertoiret. Og så er jeg den, der organiserer korturene, det er altid mig. [...] Men det er også i kirkeregii, så der er jo ikke koncerter, der skal organiseres ud over dem i kirken, og repertoiret er lige som også fastlagt af organisterne. Så det er sådan to modeller, de fungerer, men der er godt og skidt ved dem begge to”.

Administration

En korleder for flere voksenamatørkor og sanger i kirkekantori i Sønderjylland siger: ”Man organiserer sig jo selvfølgelig på den måde, at i forhold til løndelen, jamen enten entrerer man med en aftenskole, som tager sig af de der lidt mere komplicerede ting, eller for kirkens vedkommende, da er det selvfølgelig kirken, der sørger for lønudbetaling og så videre. Så på den måde, så tror jeg, at mange kor arrangerer sig med at de ting, som er lidt mere komplicerede, dem har man nogle eksterne samarbejder omkring, og så får man løst de opgaver, der er. Men det er faktisk mit indtryk, at der er rigtig meget frivillighed forbundet med korsang.

En dirigent for flere typer af børnekor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger om deres administrative medarbejdere: ”Det er en kæmpe, kæmpe lettelse, at bestyrelsen ikke skal tage sig af for eksempel at være personaleansvarlig, for vi må også indrømme, at det er jo ikke altid, at folk, der melder sig til en bestyrelse, ved noget om det, de skal sidde og administrere. For eksempel sådan noget som medarbejderforhold og løn, eller hvad det kan være. Så derfor er det for mig en enorm sikkerhed, at vi har nogle lønnede medarbejdere, der kan gøre det. Så der er kontinuitet, uanset hvad der sker på bestyrelsesplan. Det er [...] [sangkraftcentret] der har gjort, at vi kan det. [...] Skiftet skete for en fem år siden, tror jeg, da [...] [sangkraftcentret] havde muskler nok til at køre alle de der ting”.

¹ Citatet er ligeledes benyttet i afsnittet Definition af korlederen og dirigentens rolle.

Kor – og organisering af kor – i fremtiden

Her har vi stillet følgende spørgsmål

10. Hvilken slags kor håber I, vi har i fremtiden, og hvordan er det organiseret?

Kapitlet kort

De fleste ønsker, at kor i fremtiden skal organiseres som nu, dvs. at det enkelte kor har en høj grad af frivillig organisering og sammenhold. Mange svarpersoner ser drop in-kor og ad hoc-kor som et supplement til det 'forpligtende kor' og mener, at eks. drop in-kor kan styrke både interessen for kor og fødekæden. Mange svarpersoner foreslår mere samarbejde på tværs af genrer, og enkelte håber på mere samarbejde mellem skole og kirke.

"Jeg håber inderligt, at vi får det, som vi har haft i mange år i Danmark. Det er helt unikt faktisk. Der findes utrolig mange dygtige amatørkor i Danmark, og det er i sig selv fantastisk både for fødekæden og for musiklivet og alt muligt.

En bestyrelsesformand for et blandet kor i Midtjylland påpeger: "Jeg kan rigtig godt lide den form for kor, som vi har nu. Sådan lidt på tværs af alder, men alligevel med et rimelig højt niveau for, hvad vi gerne vil lave og kan lave".

En korleder for fire kor fra Aalborg siger: "Jeg kan ikke forestille mig, at kor er anderledes om hverken 10, 20 eller 50 år, fordi ligegyldigt hvilken genre man synger, så det der med at synge og mærke hinanden og være i samme rum, det kan jeg ikke forestille mig, skal blive anderledes".

En klassisk sanger fra et professionelt vokalensemble fra Sjælland betoner følgende: "Det jeg savner allermost nu [under corona-pandemien] det har jo været fællesskabet og at synge sammen og mærke hinanden. [...] Det er der virkelig meget værdi i [...] Fremtiden vil byde på flere kor. Der er flere, der får øjnene op for, hvad det vil sige at synge sammen.

En dirigent for flere sundhedskor på Fyn siger: "Jeg håber at vi får mange flere sundhedskor [...] så vi får både parkinsonkor og lungekor og sklerosekor og alle mulige kor. Og det håber jeg på sigt, at det blomstrer i Danmark om fem år".

En bestyrelsesformand for klassisk kor i København fremhæver: "For mig er det måske ikke en ny organisering af koret, men at man kigger lidt på koncerterne og

muligheder for at afholde koncerter, for det er jo det, vi alle, ud over vores enorme fællesskaber, så er det jo det, vi vil. Vi vil jo have vores musik ud over rampen. Vi vil gerne vise andre vores enorme glæde ved at synge i kor og vise, hvad det er, vi kan. Og det er altså ikke altid nemt at finde de platforme".

En børnekorleder fra Nordjylland siger: "Jeg kunne godt tænke mig noget familiekor, fordi at det der med, at man også oplever som barn, at man har fællesskab med alle aldersgrupper, og at man er fælles om noget, det giver bare noget bagefter, at man har leveret sammen, og at man bliver glad".

En enkelt rytmisk korleder fra Sjælland siger: "Jeg drømmer om meget mere rytmisk kor i Danmark, som jeg lige nu for eksempel ser, er kæmpestort i Aarhus, men i hvert fald fra mit synspunkt meget mindre på Sjælland og i og omkring København".

Mere samarbejde på tværs af genrer

Et bestyrelsesmedlem i gospelkor på Sjælland siger: "Det kunne være interessant, hvis fremtidens kor kom til at arbejde mere sammen. Et gospelkor arbejder egentlig meget sammen med de samme genrer. Det kunne være sjovt at lave noget på tværs af alle genrer og lave nogle flere festivaler. Det kunne være sjovt at lave noget, hvor vi hører hinandens stilarter og altså lærer at lytte til det gode, der er i hinandens musik. Og så tænker jeg, en af de ting, fremtidens kor ikke er, det er en app, det kan man simpelthen ikke".

Blandt svarpersonerne er der flere, der taler for at samarbejde mere på tværs af genrer. En korleder for fire rytmiske kor i Aarhus gør sig ligeledes tanker herom og udtrykker det sådan:

"Jeg synes det kunne være ret fantastisk at lave nogle cross over-ting, som ikke nødvendigvis giver køb på de enkelte kors genrer og selvforståelse, men netop gør, at man kan sætte det op imod hinanden og se, hvad er så faktisk vores styrke i vores eget kor. [...] Hvis vi har en stærk koralliance for eksempel, som går ind og tager og bruger forskellighederne rundt omkring til noget fornuftigt og konstruktivt. Det håber jeg rigtig meget på. At vi ikke har en rytmisk korfestival, en klassisk korfestival og en Kor72-festival, men at vi måske har korfestivaler rundt omkring overalt, hvor alle er velkomne. Det synes jeg kunne være fantastisk, fordi det med, at man lukker sig inden for sin egen klub, det tror jeg, at tiden er løbet fra".

Drop in-kor, ad hoc-kor, projektkor og 'kor'

Svarpersonerne diskuterer, hvordan kor er organiseret i fremtiden. De er generelt optagede af, om koret er organiseret som et forpligtende fællesskab, eller som et midlertidigt eller uforpligtende, fællesskab. Flere ser de forskellige organisationsformer for kor som en bred vifte af muligheder, der kan muliggøre, at flere og gerne yngre sangere, begynder at synge i kor.

En bestyrelsesformand i et klassisk kor fra København siger i overensstemmelse med flere svarpersoner: "Drop in-kor er også noget, der er stigende rundt omkring. [...] Det ligger meget i vores tid, tror jeg. Man er forbrugeren, der tager, hvad man har lyst til rundt omkring. [...] Jeg synes helt klart, at det ikke skal være enten

eller, fordi nogle personer passer det rigtig godt med drop ind-kor og så videre. Det passer ikke for mig, for jeg kan godt lide at være i et stabilt forhold, hvor man oplever noget og bliver dygtigere og dygtigere, og man så til sidst virkelig får øvet op til en rigtig god koncert".

En korleder for flere typer børne- og pigekor i et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: "Jeg tror, at korlivet ser ud, som det gør i dag med masser af sang, måske endda endnu mere. Og jeg tror, du har ret i, at der stadigvæk vil være de her ad hoc-kor. Det kan man også se ved kirkerne. Det er meget moderne lige nu. Så øver man op til advent op til pinse og sådan nogle ting, og så kommer der nogen og synger med. Jeg tror du har ret i, at det kan måske give nogle blod på tanden, men jeg tror til gengæld, at der er masser af mennesker, der vil mere. Og nu har jeg jo et klassisk, et meget klassisk kor, og det er unge mennesker, og de kommer gerne, og de synger rigtig gerne klassisk. [...] Så jeg tror, at der kommer masser af sang i fremtiden. Jeg er meget optimistisk".

En korleder for flere typer børne- og pigekor i et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: "Jeg tror, at der er plads til det hele. Så alt efter hvem man er, og jeg er også selv sådan en der aldrig kunne drømme om at synge i et projektkor, tror jeg, for jeg vil også gerne have det lange træk og se, at der sker en udvikling, men jeg tror bestemt, der er plads til begge dele, og der er ikke noget af det, der er bedre end andet. Det er bare, hvem man er, og hvor man lige er i sit liv".

Organisering af kurser for korledere og dirigenter i fremtiden

Her har vi stillet følgende spørgsmål

11. Hvordan er kursusmuligheder for korledere og dirigenter organiseret i fremtiden?

Kapitlet kort

Svar og oplevelser er meget forskelligartede. I Aarhus og København er der tilstrækkeligt med korledere og muligvis endda overskud, når det drejer sig om amatørkor.

I resten af landet, men med en særlig tydelig vægt på Sønderjylland og Nordjylland, er der en generel mangel på dirigenter, som har en specifik dirigentfaglig baggrund. Her er nogle af svarpersonerne bekymrede for gamle og traditionsrige kors fremtid og for, hvordan børn og unge kan opleve kor i rammer, som taltaler dem.

Der er en klar efterspørgsel på danske dirigenter i topklasse, som kan arbejde med opera og klassisk repertoire. Et særligt opmærksomhedspunkt i forbindelse med uddannelse af dirigenter i topklasse er, at for at udvikle sig som korleder eller dirigent, har man brug for øve-kor, som kan levere på et højt musikfagligt niveau.

Mange svarpersoner savner korte kurser med nyt repertoire, nye øvelser, muligheden for et teknisk løft og ikke mindst mødet mellem korledere og dirigenter med inspiration og sparring. Nogle oplever ligefrem et hul i paletten af korlederkurser, som tidligere blev dækket af DAKU, Dansk Amatørkor Union.

Af oplagte uddannelsesinstitutioner til efteruddannelse nævnes konservatorier, universiteter og andre uddannelsesinstitutioner. Andre svarpersoner oplever tværtimod, at der er 'for langt' ind til konservatorierne for dem, der f.eks. til dels er selv lærte og ikke føler tilknytning til det etablerede uddannelsesmiljø for korledere og dirigenter.

Efterspørgsel på dygtige korledere

En bestyrelsesformand i et gospelkor fra Aarhus fortæller dette: "Jeg var med til at rekruttere en korleder en gang, og selv om vi er i Aarhus, så synes jeg faktisk, at det virkelig kostede noget benarbejde, fordi der var så mange ting, man gerne vil have som kor. Man vil gerne have en, der er rigtigt dygtig fagligt og musikalsk, men man vil også gerne have en pædagogisk dygtig. Vi er så så heldige, at vi har fået en, der kan det hele, og som vi har haft i ni år, så det er jo ret fantastisk. [...] Men jeg tænker ikke, de hænger på træerne, så der er ikke det store udvalg af dygtige korledere".

En rytmisk korleder for fire kor i Aarhus siger omvendt: "I Aarhus, der svømmer vi i korledere af alle slags. Her har vi nok, men min fornemmelse er, at der ikke er helt nok. I hvert fald heller ikke adgang til nok, som har de basale kundskaber til at rykke med kor ude på skoler ude i de mindre byer".

Flere svarpersoner deler synspunktet, at de større byer har dygtige korledere. Til gengæld peger flere på, at der mangler dygtige korledere i yderområderne, som denne dirigent for flere typer børnekor i Jylland siger: "Nok korledere, det har vi ikke i yderområderne, i hvert fald lige før jeg flyttede for fire år siden. Der havde jeg været

i Nordjylland som korleder i 30 år, og der var tit nogen, der ringede om ikke lige jeg kunne tage et kor mere. Der er simpelthen for få deroppe, som er uddannet, og jeg tror egentlig generelt, så halter det lidt med, at der er nok korledere, som er på niveau til det, de skal kunne".

En rytmisk korleder på Fyn bekræfter manglen på dygtige korledere i yderområderne: "Nu bor jeg på Fyn, men jeg har boet i mange år i Sønderjylland. Og i Sønderjylland der er det virkelig et problem at få korledere bare af sådan nogenlunde niveau. Der er meget, meget langt til uddannelsesinstitutioner og dermed uddannede korledere. Og det er altså tit meget, meget dårligt, det man har mulighed for. Det vil så sige, at hvis man kommer ned og er i sådan et område, så er der altså fast arbejde meget lang tid frem som korleder, hvis man har en uddannelse. Så jeg tænker, at vi trænger til at få udflyttet nogle korledere fra de større byer. Og så fordi det er jo så musikskolerne, der kan trække nogen til. For eksempel Sønderborg og Aabenraa Musikskole, hvor jeg selv arbejder, må også trække lærere til langvejsfra, og de har sjældent overskud til at stå og lave kor om aftenen, når de har siddet på musikskolen hele dagen".

En korleder og musikskoleleder i Sønderjylland siger: "Det andet issue, som er en kæmpe udfordring, sådan

som jeg ser det stadigvæk i fremtiden, det er lige præcis det der med korlederen som en nævnte. Jeg spekulerer meget på, når jeg holder op som dirigent for et kor, som næsten har 70 år på bagen. Er det mig, der kommer til at lukke og slukke, fordi de ikke kan finde nogle andre i vores område, som kan lede et kor på deres niveau? Og det er virkelig en udfordring. Jeg bliver jævnligt ringet op. Også som musikskoleleder i forhold til, at nu holder vores dirigent op. 'Kender du en anden i hele det sønderjyske område?' Så det her er virkelig en stor udfordring, det her med kompetente korleder".

En dirigent for flere kor i Aarhus siger: "Først og fremmest så er vi i Danmark jo et af de lande i Europa med den laveste procent af korsangere målt på indbyggere. Det kunne jeg godt tænke mig var ændret om 10 år. Eksempel når alle Sangglad-børnehavebørn bliver voksne og begynder at synge i kor. Vi har en kæmpe opgave med at få transformeret alle de her glade børn over til nogle vedvarende, vedholdende korsangere. Det er jeg sikker på, at der er rigtig mange gode folk, der gør et fantastisk stykke arbejde i. [...] Vi mangler jo virkelig en bacheloruddannelse i kor og direktion, både på den klassiske og den rytmiske del i Danmark. Vi mangler, at det bliver sejt at kunne læse noder for korsangere i alle aldre. Det er virkelig en drøm. Vi mangler en konkurrence i Danmark. Vi mangler et DM i kor. Vi kan bare se på Norge, de har kæmpe succes med det. Vi havde jo sangerdyst fra kyst til kyst, som var en stor succes, men blev lagt ned, fordi vi er lidt bange for elitære tiltag i Danmark. Det kunne vi også godt gøre lidt op med".

Efterspørgsel på dirigenter på topniveau

En professionel klassisk sanger fra København siger: "Det største problem inde hos os er at få kompetente kordirigenter. Jeg synes rigtig ofte, at der er mange, der gerne vil være de store symfoniorkesterdirigenter. Der er heller ikke så meget prestige i at være kordirigent, når man kommer lidt højere op i systemet, så det savner vi også lidt. Faktisk er det også internationalt [...]".

I fokusgrupperne repræsenterede to af svarpersonerne de store, professionelle danske kor, og de var begge enige i, at der mangler kordirigenter på topniveau. Den anden professionelle sanger fra København udtrykker det således:

"Har vi korledere nok? Ikke inden for det professionelle, ikke indenfor opera, der har vi ikke korledere nok i Danmark. Vi har masser af korledere, og vi har også tit mange, der forsøger sig og gør det af hjertet og i en god mening. Og man kan sige, at der skal også en læring til, for at man er der, hvor det er godt nok. Men hvis man er deroppe, uden at prale eller noget, når man er på for eksempel Det Kongelige Teater, hvor man skal forvente, at det er noget af det ypperste, man kan få inden for

operakor i Danmark. Det at kunne tiltrække nogle kapaciteter, som er hjemme i genren, og som kan tilføre noget nyt. Det er meget, meget svært, og jeg vil sige meget, meget, meget svært at få danske korledere. Det er virkelig, virkelig svært. [...] Det er et problem, hvis man vil dyrke, at det er dansk. Det er ikke et problem, hvis man har det fint med at få internationaliseret det. Jeg synes, det er vigtigt at have en mulighed for at have det i Danmark. Derfor synes jeg også, det er så hammevigtigt simpelthen at få det dyrket helt nede fra skolen. Det er også der, man bygger korlederne fra.

En organist og korleder for et drenge- og mandskor på Sjælland udtrykker udfordringer med at få erfaring til topniveau som kordirigent for et operakor: "Det med arbejdsvilkårene for dirigenter, altså lige præcis det der med at for kirkens vedkommende er det i kombination med en fuldtidsstilling som organist. Og der render man en gang imellem rigtig stærkt, hvis man har flere kor. Og derfor er det så også sådan, at hvis man lever af kun at være kordirigent, så er man også nødt til at have det stykket sammen med rigtig, rigtig mange forskellige kor, og så kan det jo være svært, ligesom for eksempel at få specialiseret sig og rent professionelt og få det niveau, der skal til at dirigere et operakor. Altså det er jo også det der med, hvor er det man skal få den praktiske erfaring? Hvor finder man et operakor at øve sig på? Fordi man kan sidde og kigge nok så meget i partitur og så videre, men den praktiske erfaring, det ligger ikke rigtig direkte i nogen skoling, især ikke i Danmark til for eksempel at være operakorleder".

En enkelt svarperson, som er konservatoriestuderende og som også er korleder tilføjer: "I forhold til min egen uddannelse valgte jeg selv at tage en pædagoguddannelse, AM, for netop at få noget korledelse på bachelor niveau. Derfor ved jeg også, at det er meget begrænset, hvor meget man får, fordi man igen deler sit fag op med mange andre fag. Man har meget lidt tid med kor, så vi bliver ikke rustet stærk til at arbejde med kor. Det kommer af erfaring, rigtig meget af at komme ud at arbejde med de kor, vi har, og det er forskelligt fra kor til kor".

En organist og korleder for fire kirkekor siger: "Jeg har nogle gange tænkt på, at det kunne være rigtig smart for nogle af os, jeg er godt nok professionelt uddannet som konservatorieuddannet, men nogle af os, der måske alligevel stadigvæk kunne bruge noget mere korledelseserfaring, og som bruger en hel masse af vores arbejdsliv ved et klaver eller med indstudering eller med at være praktisk gris, og med at stille op og administrere, at nogle af os fik mulighed for at være kunstnere ved, at man havde et rigtig godt øvekor i et område. Altså forskellige steder i landet kunne der være sådan nogle øvekor, hvor vi skiftedes til at dirigere det her kor. Og så kommer det her gode øvekor også lidt på skift

rundt til de forskellige kirker i et område eller sådan noget. Det kunne være et ønskescenarie, så jeg ved godt, der er en masse kurser, man kan gå på, men det er ikke sikkert, man kan få det til at passe ind i sit arbejdsliv”.

Efterspørgsel på korte, opkvalificerende kurser

Blandt svarpersonerne er der enighed om, at løbende inspiration og opkvalificering er efterspurgt. En professionel sanger som også selv er korleder udtrykker det således:

”Det kunne være - f.eks. har jeg været med på Masterclass for unge stemmer på Den Jyske Sangskole en weekend, hvor man lige får nogle indspark - der blev nævnt noget nyt repertoire og nogle nye øvelser, så man lige får noget. Når man har gjort det [dirigeret kor] igennem noget tid, så kommer man hurtigt ind i de samme riller, og de samme steder, man finder repertoire, og der kan det være dejligt at møde nogle andre dirigenter og kunne sparre med og kunne blive inspireret igen på ny og kunne dele erfaringer på den måde. Så der har jeg været glad for at være med på den masterclass der”.

En bestyrelsesformand i et klassisk kor fra København fortæller: ”Ja, så er der altså nogle korledere, som jeg har haft som vikar, som er upræcise. Altså som ikke kan sætte et ordentligt ”t” eller som slår, så man ikke ved, hvornår man skal starte. Altså de har virkelig brug for hjælp. Så nogle kortere kurser rundt om i landet i korledelse til dem, der ikke er så erfarne og måske ikke er uddannet i det. Men jeg tænker på sådan nogle inspirationsdage for de erfarne korledere, hvor man mødes og udveksler erfaringer med andre dirigenter og så ellers få noget komponist-input”.

En korleder for et gospelkor på en musikskole i Midtjylland siger om efteruddannelse inden for gospelkor: ”Det er jo for vildt selvært og springer ud af egne interesser. Og så har jeg jo selv opsøgt gospelmiljøet og bare stået foran mit spejl og tænkt: ’Hey, jeg tror, de dirigerer på den der måde’, fordi det der med at slå fire slag, det får jeg ikke en sanger til at gøre det, jeg gerne vil have af, så der mangler selvfølgelig også noget til gospelsdirigenter. Men jeg synes også omvendt, at man sætter sit eget præg på det så meget, at det er lidt svært at putte i et 4-taktsskema. Men omvendt så kunne 4-skemaet selvfølgelig give en ballast, og så kunne man bruge det en gang imellem til en lille ballade og noget. [...] Men jeg synes, I har fuldstændig ret i, at der er langt ind på konservatoriet. Om man så har gået der eller ej. Der mangler lidt flere weekendkurser eller enkelte hele dage, hvor man lige kunne give hinanden et løft. Det kunne være rigtig godt”.

Efteruddannelsesinstitutioner

Når samtalerne faldt på, hvilke institutioner, der kan efteruddanne korledere og dirigenter i fremtiden, var svarpersonernes respons nuanceret.

En kulturskoleleder i Danmark siger: ”Men jeg synes da, at konservatorierne, og hvad der nu ellers må være af videregående uddannelser, det er da naturligt, at de påtager sig den opgave. [...] Der er mange steder, hvor man kan møde inspirationen, men hvis man har brug for et efteruddannelsesforløb, så mangler det nok lidt. Det kunne være supergodt, at der var nogen opkvalificeringsuddannelser, for også på vores skole har vi gode medarbejdere, men det er ikke ensbetydende med, at hvis man skal virke i 40 år, at man ikke kan have brug for at få en saltvandsindsprøjtning på et eller andet tidspunkt. Det har vi alle sammen brug for”.

En bestyrelsesformand for et klassisk kor siger: ”Jeg vil sådan set bare godt lige minde om, at hele uddannelsesområdet er under opblødning, hvis vi kigger fremad i tiden. Universiteterne og konservatoriet nærmer sig en åbning ligesom andre universiteter gør, og de giver mange, mange nye muligheder for, at man som ikke universitets- eller konservatorieuddannet kan tage kurser, masterprogrammer osv. Og det er en udvikling, vi bare kommer til at se mere og mere af, det er jeg helt sikker på”.

En musikskoleleder fra Sønderjylland siger til gengæld: ”Jeg er ikke helt enig i, at vi bare skal pege pilen på konservatorierne, fordi der er rigtig mange korledere, som ikke ser sig selv som tagende efteruddannelse på konservatoriet. Fordi det ligger jo ligesom i ordet, at hvis man efteruddanner sig på konservatoriet, så er det fordi man i starten er konservatorieuddannet. Og det er der altså rigtig mange korledere, som ikke er. Og jeg synes, der er et kæmpe hul, som i gamle dage - da var det DAKU, der udfyldte det, altså Dansk Amatørkor Union - som udbød korlederkurser, og DAKU eksisterer ikke mere. Så var det korlederforeningen, og de har lidt ligesom sluppet det og har ikke udbudt noget rigtigt. Lidt nogle seminarier og så videre, men ikke rigtigt. Så jeg synes faktisk, der er et hul i forhold til også sådan nogle grunduddannelser. Kirkemusikskolen gør det lidt, men alligevel ikke. Men før i tiden kunne man faktisk tage sådan en grunduddannelse som korleder, og jeg tænker, der er mange folkekor rundt omkring i de tyndt befolkede egne, som finder den lokale korleder henne på deres lokale folkeskole, og som godt kunne trænge til at blive klædt på som korleder bedre end det de er blevet fra den uddannelse, de så kommer fra. Så ja, der er virkelig et hul i uddannelserne, synes jeg”.

Sang og musik i folkeskolen

Ekskurs

Svarpersonerne på tværs af fokusgrupper har et fælles ønske om, at folkeskolen får obligatorisk kor for alle. I spørgeguiden blev der ikke spurgt ind til kor i folkeskolen, men det viste sig at være et emne svarpersonerne havde mange overvejelser omkring. Derfor bringes et samlet kapitel herom.

Der er i undersøgelsesdesignets afgrænsning af kortlægningen taget forbehold for, at kor i folkeskolen ikke er undersøgt. Der gøres igen opmærksom på, at nedenstående kapitel er baseret på svarpersonernes oplevelse, og derfor netop ikke udgør en fyldestgørende undersøgelse af kor i folkeskolen.

Kapitlet kort

Svarpersonerne har et fælles håb om, at få kor tilbage i større udstrækning i folkeskolen, og enkelte mener, at det bør starte helt tilbage i børnehaven. De forbinder dette med drømmen om, at kor skal fylde mere i hele uddannelsessystemet, og at sang og musik både i folkeskolen og i pædagog- og læreruddannelserne prioriteres.

Svarpersonerne oplever, at kor i skolen har et stort dannelsespotentiale, og at børnenes sangtekniske kunnen, kan løftes i langt højere grad. Interessen for sang og musik skal ligeledes vækkes, og svarpersonerne finder, at kor i folkeskolen både vil øge den etniske diversitet og den samlede talentmasse i kor.

Hvorvidt det i praksis er muligt at få mere sang i pædagog- og læreruddannelserne, er der dog forskellige grader af håb om. Til gengæld er der flere forslag til at arbejde med 'den aktuelle situation'. F.eks. prioritering af sang og musik på uddannelserne, samarbejde med lokale og nationale aktører, der i forvejen er til stede i folkeskolen.

"Hvis jeg skulle drømme om noget for Danmark, så var det, at læreruddannelsen blev firedoblet i tid og økonomi på musik. Så var det, at der kom musik tilbage på det pædagogiske område, så man havde kor i børnehaven. Det ville være en drøm for mig". Ordene er formuleret af en kulturskoleleder, men svarpersonerne i fokusgrupperne er enige om, at kor i skolen er vejen til rekruttering i et bredere felt hvormed et højere niveau af korsangere, korledere og dirigenter både på amatør- og professionelt niveau kan opnås. Flere har som kulturskolelederen også ambitioner om kor eller sang i børnehaverne.

En korleder for flere typer børne- og pige kor ved et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger, på linje med de øvrige svarpersoner i fokusgrupperne: "Jeg tænker også, at man måske kunne gå ind lidt på seminarierne og få lidt fat i nogle af dem der er folkeskolelærere og simpelthen starte helt nede fra bunden og få dem opgraderet lidt. Jo bedre undervisning man får i folkeskolen, jo mere får folk også lyst til at komme videre med sang og musik. Og jeg tror simpelthen, det er et af vores store problemer, at vi skal have dem med helt nede fra bunden. En bedre uddannelse hele vejen op".

Svarpersonerne drømmer om mere sang og musik i folkeskolen

En korleder for et kor med socialt sigte fra Sjælland siger: "Jeg kunne drømme om, at man i folkeskolen sang meget mere, og jeg tror virkelig, at børn kan lide at synge, hvis de bliver opdraget med det. Også dem der ikke nødvendigvis synger helt rent. Men at der var en kultur omkring fællessang fra man gik i skole og hele vejen igennem, fordi det ville jo også rekruttere nye korsangere. Men i det hele taget fællesskabet omkring det at synge synes jeg virkelig er en mangelvare. Der er opstået noget pga. corona, men der er simpelthen ikke nok musik i folkeskolen og slet ikke klassisk sang. Det er kun at man hører noget musik måske, og nogle få, der synger nogle popsange. Det behøver ikke være klassisk sang, men det at børn lærte nogle dejlige sange, som de kunne nynne på hele livet".

En kantor fra Nordjylland siger: "Hvis der virkelig var god musikundervisning i skolen, kunne man faktisk sagtens have to fag, fordi der er kommet så meget godt nyt [materiale], så man kunne have et sangfag og så et musikfag. Det ville der være rigelig plads til. Også for-

di dans er også en musisk ting, der betyder meget for kor. Man kan se alle mulige nye børnekorsøvelser, de integrerer kroppen på sådan en god måde, synes jeg. [...] Altså min erfaring fra tidligere er, at ud af 200 børn var der måske to, der ikke kunne synge rent, når man legede øvelserne ind i dem, så netop det med at få lagt en god bund for at synge. Det følger dig".

En organist og korleder for et drenge- og mandskor ved en kirke på Sjælland siger: "Jeg kunne godt tænke mig at hele den her koropdragelse i højere grad kommer ud og ligge i folkeskolerne igen. Og at man rent faktisk synger i kor i gymnasiet. At der ligger en eller anden form for mere musik i hele skoleforløbet [...] Sådan så vi får blæst nogle flere gode sangere ud i den anden ende af skolesystemet, fordi jeg synes egentlig, at der ligger et kæmpe potentiale i kor og en kæmpe musikalsk opdragelse i kor. Jeg synes jo netop, at kor burde være på skoleskemaet fra nulte til femte klasse. Der skulle det faktisk kun være kor, og så kan de tage alle deres instrumenter med på overbygningen og lave sammenspil og sådan noget, fordi der har man lidt mere forståelse for sammenspil, hvor imod at stemmen og hele den grundlæggende opbygning og hørelære og alt sådan noget, det kunne nemt ligge i et kor. Så det er sådan set mit håb. Men spørgsmålet er, om det kan lade sig gøre. Jeg er også med i Børnekorakademiet, og vi prøver virkelig at få uddannet nogle skolelærere og give dem nogle værktøjer til at lave meningsfyldt korarbejde på deres skoler".

En organist og korleder for et børne- og pige kor i København siger: "Det der blev sagt er meget interessant om skoler og kirker. Altså det er jo bare to steder, hvor der i hvert fald er ressourcer. Nogle gange er der jo større musikalske ressourcer i kirkerne, end der er i skolerne, og jeg fornemmer en eller anden form for åbning i det der samarbejde. Men det kunne være ret fantastisk, at man ligesom slog pjalterne lidt mere sammen, og at skolerne måske også er ved at være lidt mindre kirkeforskrækkede, end de har været. I forbindelse med Alsang var der nogle projekter, hvor Folkekirkens Ungdomskor faciliterede, at man kom ud på skolerne og underviste nogle 2. klasser. Det var en kæmpesucces de steder, det var. Og så blev det jo lukket ned, da det skulle effektueres ude i domkirkerne. Men jeg har et stort ønske om, at man kan samle de gode kræfter, der er rundt omkring i skoler og kirker noget mere".

Det høje, lyse leje – i folkeskolen

En organist og korleder for fire kirkekor siger: "Jeg synes, det kunne være så dejligt, hvis eleverne blev vænnet til, at lærere stillede nogle flere krav til dem sangmæssigt. Altså at det er ikke nok, at man bare synger med. Man skal virkelig prøve at ramme tonerne, og det skal også

være i det høje leje, og det skal de jo have at vide. For rigtig mange børn kan jo synge så meget bedre, hvis der bliver stillet krav til dem. Så kan de ramme tonerne også i det høje leje. Men der bliver ikke stillet krav. Det er ligesom nok, at de står og brummer med, og så udfordrer de ikke sig selv. Det er rigtig ærgerligt synes jeg. [...] Det skal jo komme helt fra børnehavetiden, at pædagogerne får noget uddannelse i, at de skal synge i et lidt højere toneleje. Mange af dem vælger tit at lægge sangene så dybt ned, at børnene ikke har nogen jordisk chance for at synge rent og synge med. Og så skal det også være i folkeskolen, at man simpelthen beder dem om: 'Start nu på den rigtige tone, når I kommer ind på den her sang. Prøv lige at lytte til den her tone, når vi starter, og så ram lige rigtigt fra starten af'. Hvis de bare kommer godt fra start, så er meget andet allerede klarer der".

En dirigent for tre amatørkor i Nordjylland afrunder snakken i fokusgruppen: "Jeg underviser selv i skolen, og har også givet kurser for skolelærere i forskellige regi, så nu er vi hende ved noget med uddannelse, så nu bliver det 'stort'. Der er skåret meget ned på musikuddannelserne igennem de senere mange år, så både pædagoguddannelsen og læreruddannelsen de har jo alt for lidt musikundervisning, og det smitter også af på, hvordan musikundervisningen er i skolerne, desværre, så derfor kan det med sang også være svært, hvis man ikke har fået nok ballast med til at undervise børn på forskellige niveauer, blandt andet det med at synge i det lyse toneleje. Så der skal også gives mere til musikuddannelse".

Kor i folkeskolen

En korleder for fire kor i Aarhus supplerer gruppens snak: "Jeg tror, at det er kernen af det, at hvis man vil have et kordanmark, så er man nødt til at have konventionen i at have et kor på den skole, man går på. Og hvis man så er rigtig, rigtig smarte som kordanmark, så er det, at man får uddannet nogle rigtig gode pædagogisk godt funderede korledere til folkeskolen, som forstår at vække lysten til at gå videre med det for dem, som rigtig gerne vil det, så skal der nok være en mulighed for det et eller andet sted, for der er jo mange kor i Danmark. Men hvis man ikke får vækket lysten, altså hvis man har valget mellem at kunne gå til fodbold her 200 meter væk: 'Jeg kan selv gå derhen, jeg skal ikke have mine forældre til at køre mig', eller man skal køre fem kilometer, fordi man ikke kan gå på sin egen skole, men man skal ind på en anden skole for at gå til kor, og så ved jeg jo nok, hvad de fleste familier med to, tre, fire børn siger: 'Så er det nok alligevel smart nok det fodbold, du går til'".

En organist og korleder for et drenge- og mandskor fortsætter samtalen: "Ja, det er lige vand på min mølle. Lige præcis det der med at få styrket folkeskolen eller privatskolerne og få lavet noget kor som duer og for at få uddannet nogle folk til at gøre det ude på skolerne. Jeg 'lever jo af' at tage ud på skolerne og rekruttere. Og det er jo også et behårdt arbejde at rekruttere til drengekorer, fordi drenge de kommer ikke og synger i kor af sig selv. Der er ikke nogen drenge, der siger, at det er kor, jeg vil gå til, fordi der er bare så mange andre ting, som drenge interesserer sig for. Det er ikke et kor, der står øverst på deres ønskeliste. Men jeg oplever bare gang på gang, at når jeg så kommer ud - og jeg er så enormt privilegeret, at jeg har adgang til alle de fire skoler, som ligger omkring mig her i byen - når jeg så kommer ud i klasserne og præsenterer det at synge i kor og låner drengene, og vi laver nogle ting, og vi leger og danser og alt sådan noget, så synes de, det er smaddersjovt. Og der kommer gerne en ret stor bunke korskoledrenge til. Og så er der jo selvfølgelig nogle, som hellere vil noget andet, men der er alligevel nogle, der bliver hængende der og synger videre i drengekoret".

Korlederen fortsætter: "Altså vi forsøger på Børnekorakademiet at appellere til folkeskolelærere også til at tage basisuddannelsen i børnekor. Der findes også en 2-årig uddannelse inden for børnekorledelse, så der er i hvert fald ting i gang. Udfordringen er bare, at det er lige præcis det der med at få skolerne til at prioritere det".

Samarbejde om kor i skolerne

En korleder for fire kor i Aarhus tilføjer: "Meget af det der har ramt og gjort, at der ikke længere er nogen børnekororganisation, tænker jeg da, er at midlerne er forsvundet fra skolerne. Så det er en vekselvirkning imellem at midlerne er forsvundet, uddannelsen er blevet formindsket for lærerne, og musikken fylder mindre og mindre, og der er kommet mange andre tilbud og så videre. Men noget af det, som jeg husker fra min skoletid er, at jeg elskede at gå til kor. Men det, der var helt vildt stort, det var korstævnerne. Det var det med at stå 500 børn og synge sammen. Så tænk hvis nu man kunne gøre det i mellemtiden. Man kan ikke lave korskolingen. Det tager noget tid, før det kan blive opbygget. Men tænk, hvis man kunne få nogen ud, lige som [projektet] 'Alle kan synge', og de ting, der er i gang, eller var i gang inden corona. Men hvis man kunne få mere af det, altså at det blev en gang hvert halve år. Det var fem skoler ad gangen. Så mødtes alle første klasser, og det prioriterede skolerne, og det gav de håndslag på. Det tror jeg kunne være 'Mens vi venter'. Altså man har fem skoler, som på skift skulle stille deres aula til rådighed".

En organist og kantor med flere kor fra Jylland udbryder: "Jeg er jo helt opløftet af den ide med fælles kordage. [...] Og noget af det, som jeg også tror, vi kunne gøre i mellemtiden, er for eksempel at se det lidt som en investering fra korenes side at tage ud og tilbyde samarbejde frem for at skulle være afhængig af, at der nødvendigvis er økonomisk mulighed for det. [...] Jeg tror man kunne få meget ud af i overgangsperioden at droppe - selvfølgelig skal man have indtægter - men at man dropper ambitionen om, at det er folkeskolerne, indtægten skal komme fra. Så må man finde på noget andet ved siden af. Men jeg tror, det ville være en rigtig klog investering fra korlivets side, at man prøver at gå ind og se om vi kan lave et samarbejde [med skolerne] og også hænge det op på den tidlige rekruttering, som der foregår mange steder, så man ser det som en mulighed for på den lange bane at skaffe nogle korsangere, som vil det, og som er blevet rigtig dygtige allerede fra barnsben".

En bestyrelsesformand for klassisk kor tilføjer: "Man kunne godt overveje at få de folk, der måske også generelt ville være bedre uddannet til det, nemlig konservatorieuddannede folk på musikskolerne, til at arbejde med det her. Men det kræver, at der bliver gjort plads i skolen til, at de kan komme, og ikke at det skal ligge klokken fem om eftermiddagen, men lidt mere integreret i skoletiden. Det tror jeg ville være et realistisk projekt at arbejde på. Det at få uddannet de mange, mange musiklærere ude på professionshøjskolerne. Det bliver godt nok en udfordring".

En korleder for fire kor i Aarhus siger: "Mon der var muligheder for at samarbejde med Levende Musik i Skolen? Deres erfaringer med at tage ud i skolen og lave noget, det har jo mest været koncerter, men der har også været workshops, så vidt jeg har forstået i det regi, og de må have nogle erfaringer som korene måske kan gå direkte ind og bruge".

En korleder på Sjælland runder samtalen i fokusgruppen af således: "I vores musikskole er der faktisk et projekt som kaldes Orkester Mester, hvor Musikskolen har adgang til hele tredje årgang, hvor de så får et instrument hver og skal lave et orkesterprojekt og lære at spille lidt på det. Det var en sindssyg god rekrutteringsmulighed for at få nye instrumentalister. Det kunne måske være en idé og ligesom også lave det som korprojekt. Man kunne også lave en tværfaglig ting. Folkeskolen bruger så musiktimerne til at lægge det over på musikskolen. Det var det ene. Og så er der Levende Musik i Skolen. Jeg er selv med og tager rundt og laver operakoncerter ude på skolerne, og LMS har jo en sindssyg god kontakt til rigtig mange skoler. Det synes jeg faktisk lyder som en virkelig fed idé."

Udfordringer og muligheder

Her har vi stillet følgende spørgsmål

12. Hvad er de største udfordringer for kor, og har koret brug for hjælp til at løse udfordringerne?

Ekskurs

I samtalerne opstod efterhånden nye temaer, herunder viste sig et stort fokus på korledernes aflønning.

Ligeledes viste der sig mange tanker om yderligere organisering i forhold til f.eks. korfagligt tilhørsforhold og endnu mere samarbejde på tværs af genrer og kororganisationer samt støtte til kompetenceudvikling af bestyrelsesmedlemmer inden for områder som rekruttering, KODA, fondssøgning og kommunikation.

Løn og ansættelsesvilkår

Kapitlet kort

Det generelle billede er, at de færreste kan leve af at være korleder. Til gengæld oplever mange, at kirkerne gerne vil prioritere tid til korarbejdet hos organister og kantorer, og nogle musikskoler lægger også meget vægt på at finde tid (løn) til korarbejde.

Lønniveauet italesættes i mange forbindelser som en hindring for at korene kan rekruttere dygtige korledere og dirigenter. Det kan betyde, at koret må ansætte en korleder eller dirigent med færre kompetencer, og at koret dermed ikke kan opnå et ønsket musikalsk niveau.

Svarpersonerne beskriver, at det er en udfordring, at mange kor i Danmark er organiseret under aftenskoleloven, hvor de oplever, at korledere og dirigenters løn ikke står mål med opgavens omfang, idet forberedelse og transporttid ikke indregnes i de aflønnede timer. Hertil kommer at det sjældent er muligt at have tilstrækkeligt mange kor til at opretholde et reelt fuldtidsarbejde som korleder eller dirigent.

I yderområderne forstærkes problematikken grundet korledere og dirigenters yderligere timeforbrug til transporttid. Det vil sige at lønniveauet vurderes at bidrage til den geografiske ulige mulighed for at synge i kor på højt niveau.

Enkelte svarpersoner overvejer, om organiseringen af kor kunne ligge et andet sted end aftenskolerne, et sted hvor der var mere faglig viden om kor.

”Umiddelbart tænkte jeg altså økonomiske midler [som den største udfordring]. Jeg er blevet spurgt af en del kor i de senere år, som er inden for det sociale lungekorsprojekt, som åbenbart er blevet min niche, men de har simpelthen ikke penge til at betale mig. Det bliver sådan en aftenskoleløn, som jo er helt til grin. En busbillet hjem eller sådan noget. Det er meget, meget, meget lidt i forhold til det kæmpe arbejde, der ligger i det. Det betyder, at jeg må sige nej tak. Og jeg ved konkret at nogle måtte finde en, som har mindre uddannelse, og måske, det kan jeg selvfølgelig ikke vide, men umiddelbart færre kompetencer til at lede dem og være et fagligt skib for dem.

Sådan siger en klassisk uddannet sanger og korleder, som også er sangleder for KOL-kor. Svarpersonerne er enige om, at lønnen i aftenskoleregi er en af de største generelle udfordringer for korledere og dirigenter, da de oplever, at lønnen ikke står mål med opgavens omfang. Det betyder, at nogle korledere og dirigenter afslår tilbud fra kor, og koret står da uden korleder eller må finde en korleder eventuelt med færre korfaglige kompetencer, hvilket i sidste ende kan få betydning for korets musikalske niveau.

Løn og ansættelsesforhold

Korlederen fortsætter: ”Det er et eller andet med at man skal forstå, hvad en ordentlig løn er. Jeg tror, at det

er lige så meget, jeg vil ikke sige en holdningsændring, men det er noget med, at det skal jo kunne løbe rundt, ellers så bliver det jo netop bare sådan en sidebeskæftigelse, og det kan vi vel ikke forsvare vores faglighed i? Fordi hvis jeg skal komme og levere et ordentlig stykke arbejde, så kræver det jo, at jeg kan bruge den tid, jeg skal bruge på det, og at jeg kan være til stede. Så er det jo helt på hovedet, at jeg sådan set skal have et ’normalt’ job ved siden af, og så skal jeg gøre det her oven i hatten. Så det var noget, jeg rigtig godt kunne tænke mig, der blev gjort op med, og som kunne være med til at hæve niveauet på de her sundhedsfaglige projekter. Men jeg forestiller mig også alle de andre kor. Og der tænker jeg et eller andet fællesskab, hvor man også kunne ’hive hinanden op’. Det kan jo godt være, at det var fordi jeg var ny i det her, men da jeg blev tilbudt de her forskellige kor, og de kom med de lønninger, da tænkte jeg bare ’øh’, og da vidste jeg ikke helt, hvem jeg skulle spørge og spurgte så et par stykker. ’Det er meget normalt på aftenskole. Sådan kører det bare’. Men det kan jeg simpelthen ikke forsvare over for min familie, havde jeg nær sagt”.

En dirigent for flere typer sundhedskor på Fyn siger: ”Jeg håber at vi som kordirigenter og orkesterdirigenter kunne få en bedre løn, fordi det er simpelthen op ad bakke. De fleste kor er i aftenskoleregi, hvor timelønnen er dybt latterligt. Altså det er aftenarbejde, man står måske med 50 mennesker, man får 200-og noget i timen. Det er forfærdeligt. Jeg har jo i mange år sagt, at den der tarif, den kører jeg altså ikke på. Altså hvis I vil have mig, mine erfaringer og alle mulige uddannelser, jeg har bag mig, så skal I op og betale en helt anden tarif. Og der er der så nogen, der siger Okay, vi vil gerne have dig. Bum. Men der er også nogle, der siger nej, det vil vi ikke. Vi vil ikke give så meget. Og der kunne jeg godt tænke mig, at man som, - jeg ved ikke, hvem der skulle stå for det - måske Danske Korledere eller andre, der har en masse kordirigentmedlemmer - at man gik ind og... altså at man i hvert fald kom ud af det der aftenskoleregi. Eller at man måske inden for deres regi fik en tarif, som svarede til det man egentlig gør og det man laver. Fordi det er jo ikke kun den ene time eller to en halv time, man står der. Der er en stor forberedelse. Som dirigenter ved vi jo, at der er masser af forberedelse, og det er jo ikke kun at sætte sig ind i musikken. Det er også ofte at skulle lave alle mulige andre ting. Så det håber jeg, at det bliver bedre, altså sandsynligheden er måske ikke så stor, men i hvert fald, det håber jeg på”.

En bestyrelsesformand på Sjælland betoner: ”Jeg tror, at der er én ting man skal tænke på, og det er at kunne skaffe de her korledere nogle bedre arbejdsforhold. Finde nogle muligheder for at betale dem mere i løn. Vi er en forening, og vi kører efter aftenskoletariffen, og jeg synes ærlig talt, at det er luset. Men da jeg ikke er den, der kan bestemme, hvor meget, og desuden så er der også grænser for, hvor meget foreningen har mulighed for at

betale, da kunne man jo godt kigge på, om der kunne være nogle støtteordninger af forskellig slags, også for netop at holde gang i produktionen af nogle der gider at lede kor. Det synes jeg er vigtigt”.

En rytmisk korleder for flere kor bl.a. gospel, samt indehaver af et bookingbureau siger: ”Jamen jeg synes da i hvert fald, at en udfordring kan være, når man netop er korleder, det lønmæssige og krav, og hvordan man er ansat der, fordi livet i den her musikverden er jo noget værre rakkerliv. Det kan det jo være for mange af os. Men der er jo trods alt også kun fem dage om ugen. Man kunne have 5 kor om ugen om aftenen. Det kan bare ikke rigtigt lade sig gøre i praksis, men gid det kunne. Men hele det der, hvordan skal man aflønnes og feriepenge og koncertpenge og honorarer for arrangementer og sådan noget. Det synes jeg er en enorm stor gråzone. Hvem laver arrangementerne? Og deler man dem bare ud til hinanden og låner? Og hvad er rettighederne helt konkret, når man arrangerer noget? Jeg synes i hvert fald, man oplever enormt meget debat omkring det, og folk er i tvivl. Jeg har oplevet, at selv de to gange, jeg har været på barsel, at jeg tænkte, jeg skal ikke have tre børn, for jeg magter ikke barsel igen, hvor jeg skal overbevise om min ret til barselspenge og så videre. Det er virkelig, virkelig svært. Det synes jeg kan være nogle enorme udfordringer, og ser jo også, hvor mange der mangler korledere, men der må jo ikke være nok. Og jeg tror virkelig også, at en udfordring er det her med løn osv. Det kan være svært”.

En bestyrelsesformand i et klassisk kor i Odense siger: ”Ja der skal være ordentlig uddannelse, men vi er også nødt til at arbejde på, at der bliver bedre vilkår for de dirigenter, der er. Udfordringen er jo at, hvis man skal leve fornuftigt af det her, så skal man jo helst have en stilling et andet sted eller i en anden sammenhæng. Altså, nu sidder der to organist og kantorer, og det er jo fantastisk, at folkekirken har sat penge af til det. Men ude i mange kor, så er man jo privilegeret, hvis man har en dygtig dirigent, der tjener sine penge et andet sted, for de der 300 kroner i timen, eller hvad, hvis det overhovedet er så meget, man kan få for det, inklusive forberedelse, er jo svært at opretholde et godt nok niveau. Så det ville være mit indspark [...] Men altså det er faktisk en meget stor udfordring i forhold til at sikre og blive ved med at have gode kordirigenter, som også ikke bare con amore vil uddanne sig og gøre sig bedre, men faktisk også har råd til at lave en eksistens på det”.

Kor i aftenskoleregi

En korleder for fire kor i Aarhus fortæller: ”Aftenskolerne er designet til at være nærmest kun frivilligt. Det var i hvert fald det, vi var inde på på Danske Korlederes korlederseminar her i efteråret, hvor der sad en repræsentant fra en aftenskole og fortalte, at det er jo derfor, det ikke er muligt at regulere på lønsatsen, fordi det er egentlig meningen, at man skal kunne komme ind fra

gaden og bare være interesseret i at være korleder. Og så må man gerne få en stilling i et kor i en aftenskole. Der er ikke et krav om i aftenskoleregi, at man har en uddannelse. Men det betyder også, at hvis alle kor er organiseret, dvs. alle kor, der ikke er organiserede inden for kirken eller deres eget firma, men hvis alle de andre kor organiserer sig i aftenskolekor, og det er jo rigtig mange, der er det, så vil der være en skævvridning af lønforholdene i Danmark. Og hvis man er heldig, så har man et kor, som godt kan se, at det faktisk ikke hænger sammen, som en sagde, det er en forfærdelig løn man har, inklusive forberedelse, så kan man lave nogle andre aftaler. Men hvis man kører direkte aftenskole, og folk bare melder sig til og tænker, det er dejligt, at det ikke koster så forfærdelig meget at gå til kor, så er det ikke noget, man kan leve af eller tage tid ud af, som korleder til at specialisere sig. Det er fuldstændig rigtigt, hvad der blev sagt”.

Korlederen fortsætter: ”Jeg tror det er svært, fordi jeg tror, at der ligger noget neutralt i aftenskolerne. En aftenskole kan netop indeholde rytmisk, klassisk, begyndere, professionelle, så det er jo bare sådan en paraply over nogle forskellige foreninger, som ikke vil sættes i bås et andet sted, så hvis man er under FOF, så er det i hvert fald helt neutralt. Og så har aftenskolerne jo altså også adgang til nogle lokaler rundt om i byen. Sport og fritid har ikke særlig meget. Nu kender jeg jo mest til Aarhus, men det er aftenskolerne, hvor det er nemmest, når man ikke skal have så meget administrativt arbejde heller. Jeg har jo altid været ansat i aftenskole og musikskole, så jeg har slet ikke rigtig tænkt over, hvad man ellers kunne sætte i spil andet end kirker”.

Korlederen tilføjer: ”Nu er jeg på en privat musikskole, og det er det ikke [vellønnet]. Men jeg har utrolig meget frihed i forhold til, at jeg så også har nogle bedre arbejdstider, end jeg har i aftenskoleregi, hvor jeg var af sted om aftenen. Som jeg forstår det på mine kommunalt ansatte musikskolekolleger, så har de nogle ulemper ved at være mere bundet af nogle krav til de kommunale musikskoler, som er kommet efter skolereformen. Men så har de til gengæld også nogle ret gode lønforhold og jo igen også, for manges vedkommende, okay arbejdstider i forhold til os, der sådan lidt hutler os igennem med aftenundervisning”.

Løn som en løftestang for udkantsområderne

En rytmisk korleder fra Fyn, der har boet og arbejdet i Sønderjylland, mener at: “[...] Aflønning af korledere vil kunne gøre noget i udkantsområderne. Hvis man skal køre langt og så have en temmelig dårlig løn, aftenskoléløn for det, det kunne være godt at se på”.

En bestyrelsesformand for et mandskor i Sydvestjylland foreslår: ”Det kan jo være, at selv om man er et amatørkor så kunne man godt sige, jamen vi vil hellere mødes en halv sæson for fuldt honorar til en god korleder frem for at undgå at synge et helt år, fordi vi ikke kan finde nogen korleder til ’halv pris’. Det kunne virkelig være noget, der kunne rykke eller få nogen betydning. Det er en kæmpe udfordring. Nu er det ikke fordi, jeg står og mangler en her til april, men det hører jeg jo hver gang, der er en af vores gode korledere, som stopper. Det er rigtigt svært at skaffe nye”.

En kantor fra Nordjylland siger: ”Man er nødt til at kigge på økonomi. Der er situationer, hvor man simpelthen, hvis man regner sin timeløn ud, vil gå forgræmmet væk. For hvis opgaven bare skal indstudies, og sådan er det, og man har sagt ja, så hopper man jo ikke af i svinget. Altså, så ’stopuret’ dur heller ikke. Nu er jeg så så privilegeret, at jeg har en stilling, hvor det indgår med en fair andel af mit arbejde. Det havde jeg også, da jeg arbejdede på musikskole, fordi der blev jeg bakked meget op af ledelsen, der ville starte kor. Så det gav en lyst til at fortsætte, når man sad med de mange timer, som man bare skulle have igennem”.

Forslag om alternativ forening

En dirigent for tre voksenamatørkor fra Nordjylland skitserer en ide, som enkelte andre svarpersoner ligeledes nævner: ”Så tænkte jeg også det med, at der netop er så mange kor der hører under aftenskole. Og jeg er ikke sikker på, at det er det helt rigtige sted. At der måske kunne være en anden forening, som korene lå under. Her tænker jeg også lidt på aflønning af korledere. Det er jo ikke den fedeste løn, man får under aftenskolen. Det kunne måske netop lægges på et andet niveau, hvor det sådan mere hører hjemme, hvor man mere ved og giver til det, der skal til, for at være korleder. [...] Via det at en aftenskole også kan kaldes en form for forening, men at man kunne lave en parallel til, at der er så mange kor i Danmark, og at vi godt kunne være, ja det er jo ikke en korlederforening, sådan en har vi jo på anden vis, men der, hvor korene er organiserede”.

Rekruttering

Følgende undersøges

Arbejdes der med at rekruttere bredt ift. køn, alder og etnicitet?

Ekskurs

Spørgeguidens afsluttende spørgsmål til rekruttering i forhold etnisk diversitet blev sjældent eksplicit stillet i samtalerne. Til gengæld tog svarpersonerne i fokusgrupperne selv emnet rekruttering i forhold til køn og alder op i forbindelse med Udfordringer og muligheder, og derfor bringes kapitlerne i denne sammenhæng.

Rekruttering: Drengene og mænd

Kapitlet kort

Svarpersonerne oplever, at rekruttering er en udfordring på flere fronter. I forhold til køn er det en udfordring at skaffe drenge- og mandssangere. Desuden er det en udfordring at holde på drengene, mens deres stemmer er i overgang, så de udvikler deres mandsstemme og fortsætter med at synge herefter.

Flere svarpersoner synes at opleve en begyndende holdningsændring i forhold til køn generelt, hvor forventninger blødes op. Det kommer til udtryk som en højere grad af accept eller naturlighed omkring, at drenge også kan synge.

Svarpersonerne er enige om, at en af løsningerne er at styrke fødekæden og skabe flere drengekor.

"Jeg synes, jeg oplever generelt, at det er nemmere end tidligere at få korsangere, at der er flere der gerne vil synge i kor. Men jeg synes også, jeg oplever netop den der skævhed mellem damer og mænd. Og problemet er, at det kan accelerere helt absurd, hvis først grupperne begynder at falde fra hinanden. Når der så sidder et par stykker tilbage, der kigger efter kollegaer. Jeg ved ikke hvad løsningen er. Jeg tror Drengekor er absolut en af løsningerne netop for at give drengene et frirum".

Sådan siger en dirigent for fire amatørkor fra Roskilde. Svarpersonerne er enige med dirigenten i, at der er en skævhed mellem antallet af drenge og piger samt mænd og kvinder, der synger – og ønsker at synge i kor.

Fødekæde

En bestyrelsesformand for kammerkor i København siger: "Så sidder jeg i 'den anden ende nu' og kan jo bare se, hvor afsindig vigtig denne fødekæde er. Det nytter jo ikke noget at skære nogle af leddene væk. Vi kan ikke skære børnekor væk, for så er der ikke nogen, der synger i ungdomskor. Vi kan ikke skære ungdomskorene væk, for så er der ikke nogen, der kommer op og synger

i voksenkor. Så det er jo en kæmpe lang fødekæde, som er rigtig, rigtig vigtigt at have med".

En professionel klassisk sanger fra København foreslår følgende: "Vi skal nok, som en sagde, helt tilbage til folkeskolen og få kickstartet noget mere fødekæde. Så kan det være, at det kan sprede sig ad åre. Men det er måske ikke kun noget, der tager ti år".

En korleder for flere typer børnekor på Sjælland peger ligeledes på fødekæden som helt central: "For mig er det fødekæden i det. Fordi der vil falde nogle fra også piger. Det sker altid, og det vil ske. Jeg har også været gymnastiktræner. De falder også fra i gymnastik, så det er bare den alder, hvor man hellere vil spille computer, eller hvor det kræver mere at holde fast i dem. Hvis der er en fødekæde, så vil der måske være 50 procent, som så fortsætter. Så kan man håbe på, at har man den fødekæde, og så kan det være, at de også bliver ved, når de bliver voksne. Jeg har sunget i kor, siden jeg var barn, og jeg er ikke blevet professionel sanger. Jeg fortsætter som korleder, men jeg har mange veninder også, som er lærere eller sygeplejersker eller skolelærere, som syn-

ger i kor ved siden af, fordi de har gjort det, siden de var børn".

En kirkekulturmedarbejder, som er korleder for flere typer børnekor, siger: "Jeg kan også tilslutte mig med voksenkor i Nordjylland. Der har det virkelig været en nedadgående kurve inden for den klassiske korsang med mandsstemmer. I og med de har lukket den klassiske afdeling [på konservatoriet] i Aalborg, så det har jo gjort meget i forhold til, at det er de samme mandlige solister, der bliver brugt. Ja, det er de samme korsangere, der går igen. Vi har heldigvis [... flere kor] heroppe som er rigtig gode, men de kæmper. Så tænker jeg i hvert fald, at der er et arbejde at gøre både på universitetet og andre uddannelsessteder, at man slår et slag for at få mandsstemmer og arbejder på at få drengekor i området".

En bestyrelsesformand fra Sjælland beretter om, hvordan et herrekor kan løfte et geografisk område med mandsstemmer: "Det her område har totalt stor glæde af mandskoret. Det er jo noget, der virkelig har sat gang i syngelysten hos mændene, og de siver også ud i de andre kor".

Køn og holdningsændring

En bestyrelsesformand for gospelkor bemærker følgende: "Jeg sidder og tænker, at kvindefodbold er på vej op. Men det har immervæk også taget mange år, og jeg tror simpelthen, der er noget kønsbestemt. Altså unge drenge, teenagedrenge og dem, indtil de bliver 40 år. Det er bare ikke in at være korsanger, når man er af hankøn, det tror jeg bare ikke, det er. Så det er en kæmpe, kæmpe ting, medmindre man er klassisk uddannet. Jeg tror, dem der har gået til drengekor, det har mine egne børn, de fatter interesse for det, de får en mere professionel tilgang. Og hvis der er noget prestige i det, noget professionalitet i det, så kan drengene være med, men derudover så er det altså en holdningsændring, og det er jo ikke noget, man lige laver".

En bestyrelsesformand fra Sjælland foreslår følgende: "Også i skolerne kunne man måske overveje at præsentere det som noget eksklusivt at være med i drengekor. Når man underviser i musik, så nogle gange så

synger drengene, og de har noget særligt, de synger og det er vigtigt at give dem mulighed for at opleve, at det er særligt at synge i kor".

En korleder på en privatskole med fire kor samt forældrekor siger: "Ganske kort til det med kønnet, så har jeg oplevet, at der lige så stille begynder at komme flere og flere drenge til kor, og jeg tænker lidt, at udviklingen i samfundet som helhed er, at der bliver lidt mere plads til at være sej i det køn, man nu har, men på mange, mange forskellige måder. Så det er lidt mit håb, at nogle af de drenge, de holder ved".

En enkelt korleder taler om at opbygge den generelle musikalitet og uddanne drenge i f.eks. beatboxing til den rytmiske scene. Her er anderledes muligheder for at holde på drengene, mens stemmen går i overgang. Korlederen, som også er konservatoriestuderende i rytmisk korledelse fra Aalborg, foreslår følgende:

"Vi har mange børnekor, hvor der faktisk kommer drenge, men de falder fra. Og noget af det, som jeg oplever, at de faktisk bliver fanget af, det er sådan noget som beatbox. Og beatbox er noget af det, vi virkelig mangler blandt andet i vokalgrupperne, og det der med at have en forståelse af, hvad det vil sige. Det er tit basserne, der tager beatboxtjansen. Men hvis vi nu kunne vende den om og i stedet for at vi uddanner dem til at blive gode basser, så fanger vi dem, den anden vej rundt. Det kæmpestore problem er, at vi har næsten ikke nogen beatboxere i Danmark. Og det kræver, at der ligesom kommer flere af dem og kommer nogen, som kan gå ud og starte den gnist allerede fra de er små, faktisk. Fordi at det er den anden vej rundt. Og det er ikke sang på samme måde, som teenagedrengene også tit får problemer med, fordi deres stemme går i overgang. Der kommer en masse problemer der, hvor vi taber dem. Og så er de faktisk tabt i et godt stykke tid, med mindre at de også er musikere på en eller anden måde ved siden af. Så det tænker jeg, at det var noget, man godt kunne gøre mere ved, og som man kunne lave en masse fedt med på sigt".

Rekruttering: Korsangernes alder

Ekskurs

Epinions spørgeskemaundersøgelse viser, at størstedelen af de adspurgte korsangere har en moden alder. Epinion skriver, at en stor andel af de kortlagte korsangere er over 60 år (53 %) og at 25 % af de kortlagte korsangere er over 70 år. Dette giver anledning til at beskrive oplevelser og erfaringer, som enkelte svarpersoner selv bragte op under *Udfordringer og muligheder*, og derfor fokuseres på alder i nedenstående afsnit.

Kapitlet kort

Rekruttering er en udfordring i forhold til alder og generationsskiftene i danske kor. Svarpersoner primært fra klassiske kor med højt niveau, oplever det som en stor udfordring, at de ikke kan få unge med.

Gennemsnitsalderen stiger i kor, men der er stor forskel på, om kor ser stigende alder som en udfordring. I de kunstnerisk ambitiøse kor er der et dilemma mellem det sociale element i kor og ønsket om at koret skal klinge på en bestemt måde. Det er en udfordring for disse kor at balancere mellem de to hensyn.

En del kor er dog ikke i særlig høj grad optaget af alderssammensætning eller af at arbejde med rekruttering, men lægger vægt på glæden ved at synge og fællesskabet.

Enkelte arbejder med 'aldersprøvning', men oplever, at det er vanskeligt at italesætte og håndtere.

Nogle svarpersoner ser projektkor og lignende mere 'kortvarige' organiseringer af kor som en løsning på at vække interessen for kor blandt yngre, travle korsangere.

"Jeg tror, vores største udfordring, som en også var inde på tidligere, det er generationsskiftet. Om vi kan få det til at lykkes at få de unge sangere med. Sempelthen fordi vi er et kor, hvor folk har været med i mange, mange år. Så bliver folk hængende, og der er ikke plads til så stor udskiftning, og så bliver det sværere. Så det lever vi med. Jeg tror vi er blevet enige om at blive gamle sammen med det kor".

Sådan siger en bestyrelsesformand for et rytmisk kor fra Aarhus. En del svarpersoner hovedsageligt fra ambitiøse, klassiske amatørkor omtaler lignende udfordringer med generationsskifterne.

En bestyrelsesformand for et klassisk kor i Nordjylland fortæller følgende: "Vores udfordring her, det er simpelthen at få nogle unge ind i koret. Vores gennemsnitsalder den er ret høj, og vi vil rigtig gerne have nogle unge stemmer ind. Men udfordringen er mange gange, at de ikke er dygtige nok."

En bestyrelsesformand fra et klassisk kor fra Sjælland siger: "[...] Jeg tror det er fordi, mit kor er et højniveau-klassisk kor. Det vil sige, at der kræves rigtig meget af de sangere, der er der. Det er ikke alle, der kan være med, og vi har en hård dirigent og et stramt program.

[...] Jeg er ikke helt så bange for projekter og lidt mere hyggekor".

En del svarpersoner ser ligesom bestyrelsesformanden projektkor og lignende mere 'kortvarige' organiseringer af kor som realistiske muligheder for at få yngre korsangere med i fremtiden.

En enkelt bestyrelsesformand for et klassisk kor i Odense betoner: "Når vi forsøger at rekruttere, og det har holdt lidt hårdt, og vi snakker med yngre mennesker, så vil de jo hellere noget rytmisk selv. Det kunne godt tænkes, at det var svært at finde nogen, der ville det samme som vi pensionister og lidt yngre end pensionister i dag. Desværre".

En bestyrelsesformand i et klassisk kor fra Sjælland siger: "Der er meget stor konkurrence om at synge i kor i Roskilde. Og selvfølgelig tiltrækker rytmisk kor og gospelkor rigtig mange unge og yngre mennesker. Og vi er ikke så mange klassiske kor. Vi er dog nogle - og nogle rigtig, rigtig dygtige kirkekor også. Men vi får sværere og sværere ved at rekruttere nye og yngre medlemmer til vores repertoire. Det vil sige, vi har jo en kormasse, hvis vi skal bruge det udtryk, altså en medlemsmasse, som stille og roligt bliver ældre og ældre. Og hvis vi ikke

forynger den, jamen så går det os, som det går så mange andre [...]. Hvis ikke man har en udløbsdato, og man siger herfra, så ikke længere, så må man ud".

En dirigent ved et kantori i København erindrer: "Hvis vi snakker om udfordringer fra min tid i en anden kirke i København, hvor jeg havde 50 børn i et børnekor, var det ikke et problem. Men vi havde et voksenkantori med 40 sangere, og hvordan holder man koret 'friskt'? Altså når det handler om traditionelt klassisk kor, hvordan holder man så koret 'friskt'? Hvordan har man en proces med feedback, som også kan ende i, at man siger: 'Nu er det tid for dig til at gå. Nu har du været her i 30 år'? Og det kan jeg huske, det var megasvært".

En korleder som også er sanger i kantori fremhæver følgende: "I de etablerede kor, der er der jo rigtig mange af dem, som har udfordringer i forhold til generationsskiftet. Og det er så et issue, at der er en del amatørkor, hvor gennemsnitsalderen præcis bliver et år ældre år for år, fordi der ikke kommer fornyelse til nedefra. [...] Det kor jeg sådan synger i, der har jeg været til aldersprøvning to gange, fordi jeg er blevet gråhåret, og det indikerer jo også, at man synger på et vist niveau".

Korfagligt tilhørsforhold

Her har vi stillet følgende spørgsmål

13. Har I et tilhørsforhold, hvor I kan søge korfaglig hjælp og få afklaret spørgsmål?

14. Evt.: Er der nogen, der spiller en afgørende rolle for korsang i Danmark?

15. Evt.: Er der nogle, der kan gøre mere, hvis ressourcerne var der?

Kapitlet kort

Meget få svarpersoner oplever at de kan nøjes med ét korfagligt tilhørsforhold. De må hente viden og sparring flere forskellige steder og oplever det som en stor opgave at skabe overblik over mulighederne. Behovene er dog meget forskellige, og det er resursekrævende at få overblik over de faktiske muligheder, både for bestyrelse og korleder eller dirigent. Ofte har korleder eller dirigent behov for flere tilhørsforhold end koret. Især korledere og dirigenter efterspørger mere inspiration og netværk.

Billedet af svarpersonernes tilhørsforhold hænger typisk sammen med flere faktorer. De fleste svarpersoner oplever, at de har et eller flere tilhørsforhold, som de forholder sig til og kombinerer alt efter hvilken form for hjælp, sparring, og praktiske udfordringer, de har brug for assistance til, samt deres individuelle behov for inspiration. Hertil kommer individuelle smagspræferencer og identitet. [Det skal her tages i betragtning, at svarpersonerne primært er fundet igennem kontakt til diverse kororganisationer, det kan dermed synes selvfølgelig, at respondenterne rent faktisk har et tilhørsforhold. Der findes muligvis kor, som ikke har noget tilknytningsforhold, hvilket denne undersøgelse ikke belyser].

For bestyrelsesmedlemmer og kor hænger tilhørsforhold typisk sammen med:

- 1) Organisering dvs. ansættelsesforholdene for korleder eller dirigent eks. aftenskole eller kirke, hvor der kan søges administrativ hjælp og sparring.
- 2) Musikalsk niveau eks. kororganisationer for amatører eller professionelle sangere, hvor der ligeledes kan søges inspiration til administration og løsning af praktiske udfordringer.
- 3) Genrer og behov for inspiration.

For korledere og dirigenters vedkommende hænger tilhørsforhold typisk sammen med:

- 1) Ansættelsesforhold eks. aftenskole eller kirke, hvor der kan søges administrativ hjælp og sparring. Dette afhænger også af korets interne organisering, som har betydning for korlederen og dirigentens roller og eventuelle administrative opgaver.
- 2) Musikalsk niveau eks. kororganisationer for amatører eller professionelle sangere samt organisationer for korledere, hvor der ligeledes kan søges inspiration til administration og løsning af praktiske udfordringer.
- 3) Genrer og behov for inspiration eks. gennem korskoler og arrangører i ind- og udland.
- 4) Uddannelsessted, eks. etablerede uddannelser, kurser eller selvlært.

Flere svarpersoner oplever et 'hul' for de unge, der er blevet 'for gamle' til medlemskab i Syng. Disse svarpersoner opfatter sig selv som 'rytmiske' på en måde, som de ikke oplever afspejles i Kor72. Disse svarpersoner oplever, at Kor72 har et 'klassisk image'.

Mange svarpersoner foreslår langt tydeligere og tættere samarbejde på voksenområdet mellem kororganisationerne på tværs af genrer. De forestiller sig, at netværk og tættere samarbejde på tværs af genrer vil kunne rumme alle kortyper og lukke de huller, hvor nogle kor, korledere og dirigenter, grundet ansættelsessted, organisering, alder eller genrer ikke oplever, at de er dækket ind med faglig sparring.

Mange svarpersoner oplever, at det er uoverskueligt, hvor man kan søge information om og inspiration til løsning af korfaglige spørgsmål og praktiske udfordringer, og de efterspørger et samlet overblik over eksisterende kurser. Desuden oplever særligt korledere og dirigenter, som arbejder med kor 'alene', til

forskil fra korledere og dirigenter, der arbejder i kormiljøer f.eks. ved sangkraftcentre, at arbejdet kan være ensomt. For at undgå ensomhed og stimulere inspirationen er netværk for korledere og dirigenter efterspurgt.

Svarpersonerne oplever, at børneområdet er dækket godt ind gennem kirkernes tilbud, FUK, Folkekirkens Ungdomskor, og elitearbejdet for børn og unge gennem sangkraftcentre i SyngDanmark-netværket.

I det følgende oplistes nogle af de organisationer, der nævnes på tværs af fokusgrupperne:

- Mange svarpersoner oplever, at Kor72 har gjort et godt stykke arbejde for amatørkor gennem mange år bl.a. via stævner, tilskud, et tidligere nodearkiv samt tidligere håndtering af KODA. Kor 72's håndtering af information under corona-pandemien fremhæves. Nogle svarpersoner nævner, at de pt. ikke føler de får nok ud af deres kontingent, hvorfor nogle har meldt sig ud.
- Mange svarpersoner oplever Syngs arbejde både med stævner og puljer, til ydelser som Sing A Day Away og banddoktor, som meget meningsfuldt for unge korsangere. Enkelte svarpersoner, der bl.a. repræsenterer yngre rytmiske kor, der bliver for gamle til Syng, føler sig dog ikke nødvendigvis rummet af Kor72, og et tomrum opleves i overgangen mellem Syng og Kor72.
- Mange svarpersoner oplever, at FUK, Folkekirkens Ungdomskor, servicerer kirkens kor og ansatte på en god måde. Korledere og dirigenter ansat ved kirkerne føler sig rigtig godt hjulpet af FUK, både hvad angår korstævner, sparring, inspiration, kurser og netværk. I FUK findes desuden tre korkonsulenter. Det er en ydelse, som mange svarpersoner, der er korledere og dirigenter uden for kirken, taler om. Enkelte svarpersoner nævner, at DAM (Dansk Amatør Musik) i sin tid tilbød dette.
- Flere svarpersoner oplever, at Den Jyske Sangskoles årlige projektkursus, Unge Stemmer, giver god inspiration og netværk. En enkelt efterlyser noget lignende, men for alle, dvs. ikke kun for korledere med fokus på unge stemmer.
- Flere svarpersoner oplever, at Videncenter for Sang og Sangens Hus gør et godt stykke arbejde for at videndele om sang, og at Sangens Hus bidrager med opbygning af sangmiljø og sangkraftcentre.
- Flere svarpersoner blandt korledere og dirigenter oplever Danske Korledere som en medlemsorganisation, de er glade for og identificerer sig med.
- En professionel sanger oplever, at Korsangernes Fællesråd, organiseret under Dansk Musikerforbund, er et godt forum, hvor man kan sparre med andre professionelle sangere om udfordringer.
- Svarpersonerne oplever, at aftenskolerne organisatorisk leverer det, der ligger inden for folkeoplysningsloven som f.eks. håndtering af ansættelse, tilskud til korlederen eller dirigentens løn og adgang til lokaler, men at der er en række områder, som korene må hente viden om andre steder fra.
- Flere svarpersoner oplever Børnekorakademiet som en god kursusudbyder, og de fremhæver, at Børnekorakademiet inviterer til samarbejde med folkeskolen.
- En enkelt svarperson oplever, at Parkinsonforeningen og Lungeforeningen har viden om Parkinsons og KOL, og at svarpersonen der kan søge viden ifm. sundhedskor.

"Så er der selve kordanmark, som jeg håber kan blive mere samlet. Alle de forskellige aktører kan få et fælles mål, så vi står stærkere. Der er lige kommet det her Koralliancen. Det er spændende at se, hvordan det udvikler sig, fordi det med kordanmark, det vil også smitte af på, at korsangerne mere får en fornemmelse af at være danske korsangere end at være korsanger i et specifikt kor. Jeg tror på, at vi kan få noget mere fællesskab for korsangere på tværs af kor, en mere selvforståelse af: 'Jeg er korsanger i Aarhus for eksempel, Aarhus er en

fed korby'. I stedet for: 'Jeg er korsanger i lige præcis det her kor'. Så på den måde et fællesskab med en accept af alle de forskellige genrer".

Sådan siger en dirigent for både et rytmisk og et klassisk kor i Aarhus. Svarpersonernes tilhørsforhold, behov og ønsker er meget forskelligartede, men der er en tendens blandt svarpersonerne til at ønske samling på tværs af genrer hen mod et samlet kordanmark, ligesom dirigenten udtrykker det.

Til gengæld er det meget få svarpersoner, der som den ene bestyrelsesformand for et rytmisk kor i Midtjylland, udtrykker, at de ikke har brug for korfaglig organisering og sparring:

”Vi har indimellem instruktører udefra, som kommer og giver noget stemmetræning eller holder sådan en tema-aften en gang imellem. Men ellers så har vi da diskuteret lidt, om vi måske skulle høre under en eller anden organisation, men det har vi faktisk fravalgt, fordi det egentlig er gået meget godt bare at være os selv og så alligevel samarbejde med andre kor. Men sådan rent organisatorisk at høre under en anden organisation, nej, det har vi egentlig ikke følt behov for”.

Kor72

På spørgsmålet om der er nogen der spiller en særlig rolle for kor, svarer en bestyrelsesformand fra Nordjylland: ”Det gør Kor72. Selvfølgelig gør de det, fordi der kan man da hente inspiration, og der er kurser, så det synes jeg da bestemt, de gør”.

En bestyrelsesformand for klassisk kor i Odense fremhæver: ”Vi henter jo inspiration eller fornøjelse i Kor72. Det som foregår der. Og der er mange i vores kor, der har deltaget i forskelligt gennem årene”.

En korleder og korsanger fra Sønderjylland siger: ”Jamen begge de kor jeg har tilknytning til, både det jeg leder og det jeg selv synger i, er medlem af Kor72 og har været det igennem rigtig, rigtig mange år, så det har været den organisatoriske tilknytning”.

En kantor i Nordjylland fortæller: ”Koret har været medlem af Kor72 og en god del af koret har også jævnligt deltaget i deres ting, det er så frivilligt, og vi har haft glæde af deres nodeudgivelser”.

En rytmisk korleder fra Sjælland siger: ”Jeg tænker klart på Kor72. Altså, nu har vi jo lige gået en coronatid igen, og der har man kunnet finde oplysninger om retningslinjer og fonde, du kan søge på alle mulige punkter, også i forhold til hvilke kurser der bliver udbudt og arrangerer rundt om i landet”.

En dirigent for fire klassiske kor på Sjælland fortæller: ”I mit kirkekor, der forholder jeg mig kun til mig selv. Der har jeg ingen bestyrelse, så det er bare mig, der er der. Men mit blandede kor er medlem af Kor72, og mit damekor var faktisk meget længe også medlem af Kor72, men har meldt sig ud, fordi de synes efterhånden ikke, de brugte nogle tilbud. Og da tilbuddet om, at Kodakontakten skulle overgå til koret selv, da kiggede de på, hvad prisen var for at køre det helt selv i forhold til at have rabatordningen fra Kor72 og besluttede sig for, at

det de får ud af Kor72, det står ikke længere mål med det, de betaler. Så det er jo deres valg. [...] Men ellers så vil jeg sige, at når jeg har brug for kurser eller nogen at sparre med, så er jeg medlem af Danske Korledere og har så deltaget der”.

En organist og korleder for flere kor på Sjælland kommenterer: ”Ja, altså mit aftenskolekor har også været med i Kor72 i 20 år, og de valgte af sig selv at melde sig ud, hvilket jeg er lidt ked af, for jeg synes, det er en rigtig god ide med organisationer på området. Men jeg må også give dem ret i, at de reelt ikke brugte tilbuddene til noget. Det der var udslagsgivende for dem, det var nok, at de droppede korenes dag i Tivoli. Det var så noget, der betyder noget for dem”.

En bestyrelsesformand for klassisk kor i København siger: ”Altså vi er medlem af Kor72. Men altså jeg tror vi gjorde det, fordi vi så kunne lægge lydfiler ind på vores hjemmeside gratis. Så det var ikke fordi vi havde brug for Kor72 eller syntes, at det var værd at være medlem af. Men altså vi bruger dem ikke, og vi er også først lige blevet medlem for et år siden, og så betaler vi også til Koda. Det er sådan noget med den ene koncert om året, så behøver vi ikke betale gebyr for det. Nej, jeg føler mig lidt alene i bestyrelsen der”.

En bestyrelsesformand for et rytmisk ensemble påpeger: ”Jeg synes der mangler noget rytmisk profil i voksenforeningen Kor72, som jo traditionelt er klassisk. Og det er jo ikke fordi de har et principprogram om, at de er en klassisk forening eller noget, men det virker sådan. Det er jo så også bare, hvad er det for nogle kræfter, der går ind i organisationen, og hvis de fleste af dem kommer fra den klassiske verden, så er det jo klassisk, der meget let bliver fokuseret på. Men jeg har indtryk af, at det er noget, de er bevidste om. Men jeg ved ikke, om de har svært ved at tiltrække de rigtige kræfter eller hvad, det er. Og det er måske også bare noget med at deres grafik ligner mere ’skal’ end det ligner ’rock’n’roll’, og der er noget signal der, som ikke er særlig spændstigt for os, der er mere rytmiske”.

En bestyrelsesformand for et klassisk kor fra København siger: ”Jeg synes, folkeskolen har et ansvar, også fordi det er en kulturuddannelse, om man så må sige. Jeg kan også godt se, at nu bliver der nævnt Kor72, og det er også dem, vi retter os meget op til. Vi er også medlem af dem, og de har jo netop givet de her retningslinjer under corona. Og jeg ved, at de arrangerer jo også korstævner og den slags, og jeg har også været med på nogle stykker. Men jeg kan også se, at gennemsnitsalderen den stiger bare for hvert år, man er med på sådan noget der. Så vi har også et problem med, at sådan en organisation, der synes folk jo, at det er pen-

sionister alle sammen nærmest, hvis de skulle til at loka de unge. Så der mangler vi helt klart et forum til de unge, synes jeg, som kunne løfte den opgave”.

Syng

En bestyrelsesformand for et rytmisk ensemble fortæller: ”Vi var i mange år et ret aktivt medlem af Syng og havde også i perioder flere medlemmer, der var med i bestyrelsen, og det brugte vi meget og fik meget ud af. Og så blev vi [for] gamle. Så måtte vi leve med det. Både personligt og på kormæssigt plan. Det er sgu lidt hårdt, for vi fik mange fede workshops, som var støttet af Syng og var med til nogle fede ting. Og vi kan så mærke, at Kor72, det er sgu lidt klassisk orienteret i hvert fald i forhold til det, vi var vant til. Det vi brugte Syng til, det var dels at de havde nogle puljer til det her Sing A Day Away og sådan noget, hvor man, hvis man selv lagde noget i stil 1.000 kroner, så kan man få 4.000 kroner til at hyre en korleder. Vi havde en bandcoach, der kom forbi, og sådan forskellige ting. Det syntes vi var rigtig fedt. Så har jeg personligt, men sammen med et par fra koret, været til Tønder Træf i nogle år, og det var rigtig fedt at være med i SYNG-koret, selv om man følte sig lidt gammel og ’skummel’, sådan som 35-årig at stå og synge sammen med ’de små’. Men jeg havde absolut ikke noget behov for at være med i voksenkorene. Der var mere ’smæk for skillingen’ i de små, rytmiske og ambitiøse kor. Og så også bare det at der er ikke så mange, der tager på korfestival som 16-årig, hvis det ikke er fordi, man faktisk går op i det. Der er flere 60-årige der - ’Jamen det kunne da være meget hyggeligt, jeg har godt nok aldrig sunget før’ - så niveauet var væsentlig højere i SYNG-afdelingen, end i resten. ’Tønder’ er en Kor72-ting, hvor Syng så har sit eget ’lille hjørne”.

Bestyrelsesformanden fortsætter senere: ”Syng startede med at være Kor72’s ungdomsafdeling og er så siden blevet deres egen forening, men har stadigvæk et tæt samarbejde. Som jeg kan se det, så er de forholdsvist ambitiøse. De har bl.a. det her, de kalder det selv deres elitekor, Syng Selected, hvor de rekrutterer ved korfestival og i andre kor, selvfølgelig. Man kan bare kontakte dem med en ansøgning. Men så er der sådan et landsdækkende kor, hvor de så holder workshops et antal gange om året. Jeg har altid været for gammel til det, så det er ikke fordi, jeg har været med. Men der er en del fra miljøet omkring mig, der har været med”.

En korleder for fire kor fra Aarhus understreger: ”Jamen vi tyr skam også til Kor72, og så kigger vi nok også en del til SYNG. Selv om det er ’Kor72 U’, det var det gamle navn, så er det, der var unge dengang de udbrød fra Kor72, altså ved at være på min alder nu. Så mange af de ting, der sker i Syng, er jo noget, som repræsenterer det, der er på vej ind i hele korverden, som man godt

kan sige, at Kor72 er et rigtig godt billede på den brede korverden, hvor Syng har en rimelig stor andel, tror jeg, af folk, der kommer ind i Kor72. Jeg ved ikke, men det virker som om, at I også kigger en del til dem? Hvordan Syng de arbejder?”

Et bestyrelsesmedlem fra Kor72 svarer: ”Vi er gode venner, vi er meget gode venner. Og den oprindelige grund til, at man skilte sig ud dengang var, at ellers kunne man ikke få adgang til tipsmidler. Det er så blevet til, at Syng har sit eget liv, og vi vil ikke tage æren for det, de laver, fordi Syng er skidehamrende dygtige. Men jeg synes, det billede er meget godt, at de er nødt til at holde aldersgrænsen, for ellers ryger de ud af tipsmidlerne”.

En korleder for flere børne- og ungdomskor i Aarhus siger: ”Ja altså det ene af mine kor har en tilknytning til FUK. Og så er nogle af mine andre kormedlem af SYNG. Men det er ikke noget, vi som sådan bruger en hel masse, vil jeg sige. Jeg synes mere, at de tilbud de laver, det er sådan nogle meget, meget store korstævner for mange gymnasier eller mange efterskoler. Jeg synes ikke, at de har tilbud, som vi sådan rigtigt benytter os af. De har dog, en ordning, som vi benytter os af, og som jeg synes er en fin ordning med, at man kan søge om at få en workshopholder ud til en reduceret pris eller måske gratis. Men sådan noget med at få en gæsteinstruktør ud. De har ikke ubegrænsede midler, fordi de støtter, så det er ikke noget, man bare kan få. Jeg tror, FUK har det samme med, at man kan søge om et konsulentbesøg, som jo også kan give masser af inspiration. Men altså de to steder søger jeg inspiration, og så synes jeg, at Sangens Hus er jo også et sted, der kommer masser af viden og inspiration fra”.

FUK

En organist og korleder for flere typer af børnekor udtrykker følgende: ”Jeg synes, jo vi [i kirken] er enormt privilegerede. Altså Folkekirkens Ungdomskor har eksisteret i 50 år, og der bliver arrangeret stævner og kurser for korlederen og stævner for korsangerne. Der bliver udgivet musik, der er gratis coachordning, og der er ansat 3 korkonsulenter, som man kan ringe til og få vejledning af. Så jeg synes virkelig, at det er et kæmpe tilbud til både korledere og korsangere”.

Organist og korleder for flere kor siger: ”Gennem kirken er jeg jo medlem af Folkekirkens Ungdomskor, hvilket er fint, og man kan sige, at de er fokuserede på typisk de lidt ældre børn i forhold til dem, jeg har, som er meget små. Men alt andet lige, så kan jeg faktisk bruge en hel del af deres materiale i forhold til mit aftenskolekor, som er 60 til 80 år, og som selvfølgelig på ingen måde er et ungdomskor. Men sådan er det, at man kan tage noget fra det ene sted og bruge et andet sted. Så der

er nogle kurser, og der er korkonsulenter. Så har man nogle generelle problematikker, så kan man godt snakke om dem der”.

En organist og korleder for et drenge- og mandskor på Sjælland gør opmærksom på følgende: ”Ja, der er jo Folkekirkens Ungdomskor, som os der arbejder i folkekirken ofte er medlem af. I og med jeg har drenge- og mandskor sidder jeg lidt mellem to stole, fordi vi synger ligesom blandet kor, og meget af FUK’s kor er jo ligestemmigt kor, så det er jo ikke alt, der lige falder inden for noget, jeg kan bruge. Men i hvert fald så har de jo nogle konsulentordninger, hvor man kan ringe til FUK og få hjælp, simpelthen. Jeg ved ikke, hvad de kalder det, kordoktor eller et eller andet, så man kan få en anden korleder ud og hjælpe med nogle praktiske og faglige ting”.

Dansk Musiker Forbund: Korsangernes Fællesråd

En professionel klassisk sanger fra København fortæller: ”Jeg er medlem af Dansk Musiker Forbund, og det er noget der er relativt nyt. Før havde vi det, der hed Korforbundet, hvor de professionelle korsangere ligesom var tilknyttet. Vi er så blevet sluset ind i Musikerforbundet, og der har vi så lavet noget, der hedder Korsangernes Fællesråd, og det er repræsentanter for alle de professionelle kor. Og det er rigtig rart. Der sidder jeg nemlig og kan sparre med de andre og høre om problemstillinger og udfordringer, og vi kan hjælpe hinanden. Og så tage det med til min bestyrelse. Så det er rigtig rart at have det fællesskab”.

Danske Korledere

En kantor i Nordjylland siger: ”Kantoriet ved kirken er sådan set ikke medlem af noget, må jeg tilstå, men jeg har så haft glæde af både Dansk organist og Kantor Samfunds årsmøder [...] og så Danske Korledere er jeg selv medlem af og er glad for at følge. Og så må jeg altså også tilstå, at Uppsala Kör Centrum, hvor Stefan Parkman har lavet nogle ting, altså det er det rene guf, for Sverige er et godt korland”.

En dirigent for tre kor i Nordjylland fremhæver følgende: ”Jeg har nogle kolleger, som også er venner, og det er nok dem tættest på, jeg går til. Ellers synes jeg også det er rigtig fint med Korlederforeningen [Danske Korledere], og jeg synes også, at Kor72 er ved at komme mere på banen, og det har været ret godt her under corona, synes jeg, så det er sådan nogle steder jeg henvender mig. Og så tænker jeg også at i fremtiden bliver der også noget med Sangens Hus, fordi jeg forestiller mig, at vi får lavet det her sangkraftcenter”.

Den Jyske Sangskole

En organist og korleder i Nordjylland siger om Den Jyske Sangskoles årlige projektkursus: ”Unge Stemmer, det synes jeg virkelig er et godt sted at hente inspiration. Men som sagt hele vejen rundt omkring det at være dirigent og have kor”.

En korleder for fire kor i Aalborg fortæller: ”Som børnekorleder har det bare været så fantastisk de 3-4 gange jeg har været på Master Class i Unge Stemmer i Herning [på Den Jyske Sangskole], og jeg tænker bare at sådan noget lignende, det ville jo være fantastisk, hvis der var for alle slags korledere. Så er det jo bare at få så meget inspiration og gode samtaler med andre, der laver det samme, så det er jo nok til, at man bare kan leve højt på og blive mindet om, hvorfor elsker vi at gøre det? Også selv om, som en sagde, der er milliarder af ting vi også skal, det er ikke bare den der halvanden time om ugen, og mange korledere bliver måske lønnet dårligt eller noget. Men når man så har været på sådan en weekend, så bliver man virkelig mindet om, at ’åh ja, jeg elsker det her. Jeg vil gerne gøre det, og der er mange andre, der også gør det’, så jeg tænker, det er bare så givende. Det kunne måske være fedt, om der var noget bredere, der mindede om det”.

Sangens Hus

En korleder for flere typer børnekor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: ”Jeg har mit tilhørsforhold i dels Sangens Hus selvfølgelig, og dels Folkekirkens Ungdomskor, som jo alle sammen bidrager med netop forskellige former for kurser og inspiration, vidensdeling osv. Jeg har haft masser af møder lige pt., hvor vi sparrer med hinanden og ser, hvad gør vi i denne tid [under CORONA-nedlukningerne], hvor vi ikke må noget som helst og så videre. Det er guld værd”.

En kulturskoleleder siger: ”Vi er medlem af Syng, og vi er medlem af Kor72. Syng har vi brugt en del til at sparre med. Og så Sangens Hus selvfølgelig, og Videnscenter for Sang. Jeg er lige i gang med et projekt omkring sang i børnehaver, og der har jeg kunnet hente mange ting fra den hjemmeside. Så det kan jeg kun anbefale, hvis man står i den situation, at man lige går ind og kigger på Sangens Hus hjemmeside og ser, hvad der egentlig ligger af vidensopsamling derinde. Hvis man har med børn og unge at gøre. Der ligger nogle fine ting”.

Kulturskolelederen fortsætter senere: ”Jeg tænker lidt sådan som jeg husker det, er det under folkekirken, at der er nogle sangkonsulenter eller sådan noget, under Folkekirkens Ungdomskor? Jeg synes jo lidt, jeg hører i det her, at der godt kunne være en vidensbank et eller andet sted, og der kunne godt være nogle stykker, som havde en opgave med at understøtte det mangfoldige

korliv. [...] Noget med opkvalificering eller noget med et gæstebesøg ved nogle kor, hvor man havde nogle, man kunne trække på. [...] Det kunne sagtens ligge i Sangens Hus som en delopgave, fordi det er en national opgave, som Sangens Hus har - nemlig at være sangens sted. Og der når man jo rigtig mange sangere på den her måde, hvis det er sådan en delopgave, man havde, så der var en sangkonsulent i hver region eksempelvis”.

Det tidligere DAM

En anden kulturskoleleder i fokusgruppen svarer: ”Jeg vil bare sige, at man faktisk for år tilbage havde en national konsulent. Det var sådan en, man kunne ringe til med stort og småt: ’Hvordan søger jeg til det her projekt?’ ’Vi mangler ny dirigent i vores kor, har du forbindelse til nogen i vores område?’ Altså en som virkelig var en blæksprutte, og som man kunne alt mulig med, og som var ansat under, ja, nu hed det jo Dansk Amatør Musik [...]. Det var faktisk en dejlig ting, vil jeg sige, for rigtig mange, fordi hvis man får den rigtige person placeret et sted med en stor viden og et stort netværk, så er der rigtig, rigtig meget hjælp at hente”.

Netværk og tættere samarbejde på tværs af genrer ønskes

En korleder for flere aftenskolekor siger: ”Jeg driver noget musikaftenskole, hvor jeg ikke har AOF eller noget i ryggen. Så jeg må jo ringe op på kommunen, hvis der er nogle meget formelle ting, og ellers så fægter jeg lidt i blinde og bruger min egen sunde fornuft. Der mangler jeg et eller andet, det gør jeg. Det tror jeg, mange gør”.

En bestyrelsesformand i et gospelkor fra Sjælland påpeger: ”Jeg kan huske, vi stødte engang på et problem i vores kor, hvor jeg tænkte: ’Hvem skal jeg spørge?’ Og så finder jeg Kor72. Og så skriver jeg til dem, og så siger de: ’Ja, det vil vi rigtig gerne hjælpe med, men vi har desværre ingen gospelkor her, så vi ved ikke noget om gospelkor’. Så hvis man på en eller anden måde kan få en organisation samlet, som kan tale lidt ind i alle typer af kor”.

En korleder og konservatoriestuderende i rytmisk korledelse fra Aalborg siger: ”Vi har organisationer, som tilhører forskellige grupper. Vi har Syng, som har ungdomskorene, og vi har FUK og Kor72. Men virkeligheden er bare, at der er mange, der arbejder inden for forskellige områder, og gerne vil have noget generel viden, og hvis jeg som korledere står og tænker: ’Okay, jeg kunne godt tænke mig at blive bedre til noget. Jeg ved ikke helt hvad. Jeg ved ikke, hvor jeg skal finde den viden’, og så skal jeg se hele listen igennem. ’Hvad har Kor72, hvad har Syng og FUK af tilbud? Hvem laver ellers noget? Har Sangens Hus noget, jeg kan bruge? Og så skal man ind og kigge. Hvem har så lige noget, der ligger i nærheden

af mig? Er det nogle emner, jeg overhovedet lige kan se mig selv i lige nu, er det min målgruppe osv.’ Så det er bare sindssygt uigennemsigtigt og besværligt, før man kan komme til noget ny information”.

En organist og korleder for flere typer børnekor fra Sjælland svarer korlederen i fokusgruppen: ”Jeg har også fået enorm meget hjælp af at tage en kandidatuddannelse, og så har jeg også taget Børnekorakademiet, og der mødte jeg også lige pludselig en hel masse korledere. Og det var netop også deres hensigt med Børnekorakademiet at kunne tale om, hvordan og hvad gør vi, når børnene er trætte eller hænger i gardinerne? Eller hvor finder I materiale? Det har jeg så fundet. Men jeg kan sagtens forstå, hvad du mener, at det mangler, og vi er meget alene med vores job”.

En dirigent for flere typer børnekor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: ”Ja, så tager jeg lige en anden kasket på, end den jeg har på i [... sangkraftcentret], fordi jeg jo i 30 år har været i folkekirken, og der har vi jo FUK som sådan en landsdækkende organisation, som både er ude i kredsene, men også hovedbestyrelsen, hvor man laver aktiviteter og kurser, dels for dirigenterne, men dels også for korsangerne. Og så synes jeg jo, det popper op inden for børnekorsverdenen, også med Børnekorakademiet og sådan noget, hvor man kan blive efteruddannet. Så jeg synes egentlig, der kommer mange, og på Den Jyske Sangskole, hvor der er Unge Stemmer og sådan noget, hvor man knytter netværk og kan følge de der grene, man interesserer sig for, og høre, hvordan det foregår med solosang og alle sådan nogle ting. Så jeg synes egentlig der, hvor jeg er nu, hvis jeg tager [... sangkraftcenter]-kasketten på, så er det fantastisk at være i et miljø, hvor vi alle sammen arbejder med det samme, og det er jo virkelig luksus. Men der hvor jeg var, da jeg sad som alene organist med fire kor og havde en umusikalsk præst og et menighedsråd, der ikke vidste noget som helst. Der følte jeg mig virkelig ’Palle alene i verden’ og måtte selv gøre det hele. Så der brugte jeg meget FUK som organisation, vil jeg sige, og har også siddet i hovedbestyrelsen og været med til at lave landsstævne. Så jeg synes, det er megavigtigt for alle de dirigenter, som kan komme til at gå ensomme rundt derude, at vi får stablet et netværk på benene. Og det gør man jo oftest, hvis der er et eller andet, man får sig meldt på i et svagt øjeblik, fordi man ved, det tager den tid, det tager. Så jeg synes, der er hjælp at få. Som dirigent synes jeg, det er vigtigt at have et netværk. Det kan være samarbejde med et andet kor eller et eller andet, så man kan lade sig inspirere af hinanden og ens børn i hvert fald i de små kor, at man bliver en del af en større sammenhæng og indgår i en musikalsk sammenhæng. Og som korsangere tænker jeg også, det er meget vigtigt, det der med at møde

andre kor. Det kan være det, der afgør, at man hænger fast, fordi man er en del af noget større”.

En dirigent for flere kor i Odense siger: ”Ellers så skal der laves en samlet korforening for alle danske amatørkor, og det er jo bare et helt andet projekt. Det tror jeg ikke har været på tale, fordi hver organisation synes, at de gør det, de skal så godt, som de kan. Og der er alle mulige også historiske forklaringer på, hvorfor det er sådan. Så det kan jeg ikke lige se for mig at det skulle komme dertil”.

En kantor fra Jylland siger: ”Man kunne jo overveje, om der var muligheder og grund til et tættere samarbejde mellem de kororganisationer, der nu engang er. Jeg tror ikke som sådan der er behov for at opfinde den dybe

tallerken med en ny organisation. Jeg tror bare, der er potentiale i at få et tættere samarbejde med, som en snakker om, at prøve at nedbryde det med rytmisk kor eller klassisk kor og så bare snakke om korsang som fænomen”.

Et bestyrelsesmedlem fra Kor72 i fokusgruppen svarer: ”Altså kororganisationerne skelner ikke mellem rytmisk og klassisk. Så skal I over til orkestrene for at finde den skelnen. Det er der ikke. Men der er en hel masse kororganisationer, men i realiteten er der fire, vil jeg sige, med Danske Korledere, FUK, Syng og Kor72, som er meget aktive nu, og vi taler altså sammen. Så bare skub til os og bliv ved med det. Men der er i dag ikke den skelnen, hverken i Syng eller Kor72, mellem rytmisk og klassisk korsang.

Samlende database eller platform

Her har vi stillet følgende spørgsmål

16. Giver det mening at have en samlende platform eller database, og hvad skal en evt. platform eller database kunne, for at gavne i Danmark?

Kapitlet kort

Svarpersonerne oplever, at det er tidskrævende og svært at finde relevant information om korfaglige spørgsmål. Der er masser af eksisterende information, men typisk ikke noget, der dækker alle. Ligeledes giver et væld af Facebookgrupper masser af god sparring til de mange, der formår at begå sig på Facebook.

Holdningerne til et bredt samarbejde om en eventuel kordatabase eller et samlende site er dog nuancerede. Der er ikke nogen, der decideret er imod det, hvis man kan lave noget, der overholder GDPR. Enkelte stiller spørgsmålet, om det er det, der er brug for. Mange udtrykker, at de synes, det er en fin ide, og mange påpeger udfordringer og dilemmaer. Alle er dog enige om, at det har været prøvet før, mange gange, og det er en ualmindelig stor og dyr opgave, da dansk korliv er mangfoldigt.

Hvis databasen eller sitet skal være brugbart, skal det desuden have et vist volumen, være nuanceret og altid opdateret for at give mening.

Der er mange forslag til målgrupper, og trods forskellige holdninger til, hvorvidt det er realistisk og meningsfyldt med en samlende database eller et site for dansk korliv, er der masser af ideer til, hvad der er brug for nem adgang til og klarhed over.

Følgende ideer er bl.a. blevet nævnt på tværs af fokusgrupperne, men fremgår ikke nødvendigvis af de udvalgte citater i kapitlet:

- Synliggørelse af enkelte kor og et samlet dansk korliv
- Geografisk oversigt over kor inkl. genrer og niveau
- Oversigt over workshops, kurser, efteruddannelse og koncerter
- Netværk, samarbejdspartnere og videndeling generelt
- Kompetencebank inkl. vikarierende sangere og vikarierende dirigenter
- Alt ikke musikalsk, dvs. det organisatoriske for bestyrelser. Herunder:
 - Hjælp til rekruttering
 - Redskaber til fotografering, SoMe og fundraising
 - Information om regler som GDPR og Koda
 - Links til fonde og legater
- Det musikalske for korledere og dirigenter. Herunder:
 - Deling af repertoire/noder
 - Stemmetræning og nye øvelser
 - Redskaber til performance

"[...] Det er jo et gigantisk arbejde. Men fra et formands-sæde, så ville det jo være fantastisk at kunne få et samlet sted, hvor man kunne slå nogle ting op".

Sådan siger en bestyrelsesformand, som også er dirigent for et pigekor i Jylland. Citatet belyser fint svarpersonernes fælles dilemma: at en database eller et site ville være en nem og overskuelig måde at finde information, inspiration, sparring og samarbejdspartnere, men opgaven er stor og kompleks, og spørgsmålet er, om en database eller et site kan konstrueres, så det kan bruges til noget samt overholde GDPR.

En bestyrelsesformand i et rytmisk kor fra Midtjylland udbryder: "Jeg synes det er en fantastisk idé. Hvis der kunne findes sådan en database eller en hjemmeside eller noget, hvor man kan gå ind og finde data fra landsdel til landsdel og netværke på".

En dirigent for tre kor fra Nordjylland siger: "Generelt synes jeg også, det er supergodt med en samlende platform. Jeg ved ikke lige, hvordan det skulle være. Altså, der er jo forskellige foreninger. Altså noget landsdækkende, hvor alt samles, det ved jeg ikke, om det er realistisk. Altså både inden for kirkekorsverdenen og aften-skole og dem, der hverken er under det ene eller det andet, Kor72, SYNG. [...] Måske kunne det være en chat, man kunne gå ind i et eller andet support. Det kunne måske også godt være noget landsdækkende [...]".

Hvor finder man oplysningerne?

En korleder fra Fyn påpeger: "Jeg mener faktisk Kor72 havde en database engang, og det har de måske stadigvæk. Både i forhold til kor, men også i forhold til dirigenter, sådan at man kunne finde en korleder, hvis man stod og manglede".

En kirkekulturmedarbejder og korleder for et børnekor i Nordjylland siger: "Jeg tænker også, at det ene behøver ikke at udelukke det andet [Facebook eller database/platform]. Altså jeg synes også det ville være fedt, hvis man lavede sådan noget fælles. Netop også når man ikke har været korleder i så mange år, så er det jo rart at vide, hvor man skal gå hen. Men jeg synes også, det ville være vildt fedt med de der Facebookgrupper, men som du siger, det kunne være fedt, at det var samlet, fordi, altså, der er jo enormt mange grupper på Facebook, og det er svært lige at vide, hvor skal man være? Altså, jeg synes, det kunne være vildt nemt og overskueligt og netop fordi jeg snakker med mange af mine kirke- og kulturmedarbejderkollegaer om dem, og de er også lige så meget i vildrede: 'Hvor er det, man finder guldet hen? Det ville da være praktisk og nemt'".

En korleder for 7 forskellige kor i Aalborg siger: "Nu er jeg jo uddannet rytmisk korleder. Og der kan jeg godt mærke, at det fedt, at vi har FUK, og Kor72 og Syng og sådan noget for de lidt mere klassiske, men som rytmisk korleder, så famler man lidt mere i blinde[...]".

En korleder og konservatoriestuderende i rytmisk korledelse fortæller: "Jeg er faktisk lige nu i gang med sammen med en veninde at lave et projekt, som vi kalder for Korkollektivet. Og vores store drøm er, at det på sigt skal være en online platform, hvor man, uanset om man er korleder eller arrangør eller gerne vil være det, eller om man er korsanger, kan hente materiale og sparring og svar på sine spørgsmål og alt, hvad man overhovedet kan ønske sig. Noget af det jeg synes, der er vores kæmpestore udfordring, hvis vi nu tager korlederne for eksempel, er at hvis jeg står med et specifikt problem, hvor går jeg så lige hen? For mange korledere lever i virkeligheden en ret ensom tilværelse. Jeg har ikke så mange kolleger lige i nærheden. Så det her med at have et forum, som ikke er Facebook, som er struktureret, hvor man kan gå hen med sit spørgsmål, ellers hvis man godt kunne tænke sig at vide noget om, hvordan jeg lige kan arbejde med den her type opvarmning eller et eller andet, at man har et sted, man kan gå hen med det".

Konkrete ønsker

En korleder for flere typer børnekor i et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: "Jeg synes, det vil give vældig god mening at have sådan en database, og måske kunne man netop skrive noget om, jamen 'Det her er et gospelkor', 'det her er et ungdomskor', og sådan noget, og så kunne man finde samarbejdspartnere derinde, hvis man ikke lige kender nogen. Der var [... en], der før sagde, at han ville gerne arbejde sammen med nogen, der havde den samme type kor som ham. Jamen så kan man gå ind og finde det i sådan en database. Det ville da give god mening".

En organist og korleder for fire kor fra Sønderjylland siger: "Jeg tror, jeg tænkte det mere som sådan en kompetencebank. Altså hvem er gode til rytmisk klaver, og hvem er gode til klassisk klaver i et område? Hvem kan man spørge, hvis det er noget direktionmæssigt? Hvem er stjernerne i dit område? Hvem er rigtig gode til måske at skrive nogle arrangementer, og hvem er gode til at søge fonde? Og hvem er bare igang sættere og er gode til sådan noget? Måske man kunne beskrive sig selv, så man ligesom lærte hinanden at kende med et billede, og man kunne se, hvem der var hvem i et område, altså for dem, der havde lyst til at være med i det".

Udfordringer ved database eller site

En korleder som også er administrerende musikskoleleder i Jylland påpeger: "Altså jeg siger bare lige kort det kedelige ord GDPR. Fordi vi har jo haft databaser både i FUK og i Kor72 og så videre. De er sådan set alle sammen lukket ned, fordi vi ikke må have dem. Ideen er fantastisk, men det skal jo kunne gøres på en eller anden måde, så man kan gøre det lovligt".

En bestyrelsesformand for et kor fra Albertslund kommenterer samtalen i fokusgruppen: "Men det kan godt lade sig gøre, altså mht. GDPR, det er jeg helt sikker på. Der er bare nogle sikkerhedsregler omkring de her databaser, som det bare er en stor mundfuld for de her folk at håndtere. [...] Men jeg er sikker på, at det kan lade sig gøre, og det er en god idé".

En dirigent for flere typer børnekor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket påpeger: "Det er altid rart at have et sted, hvor man kan finde noget viden. Problemet med sådan nogle platforme er bare, at der går cirka 24 timer, så er meget forældet. Ja, det giver mening, men det er godt nok meget opdatering hele tiden. Og hvis du spørger mig, hvad der skal ligge på, det ved jeg ikke".

Svært med forskelligt niveau

En domkantor, bl.a. med et professionelt kor, siger: "Jeg tror godt man kunne samle alle kor. Danmark er jo trods alt et lille land, men så tror jeg man fra starten skulle vise os, interessegruppen, at man var klar over, hvor mange forskellige kortyper vi har. Sådan så vi ligesom kalder en spade for en spade. Og hvis vi nu skal være lidt flabede, så vil jeg sige, at f.eks. sang en sanger en lille smule falsk i mit professionelle kor, så ville vi snakke ret meget sammen, og normalt er der jo optagelsesprøve, men så ville man ryge ud. Altså, det er bare koldt og kynisk og hårdt: ud med en sanger, der ikke synger rent. Hvor i et andet kor, der forstår jeg så udmærket, at det er slet ikke det kriterie, man skal bruge. Så der tror jeg, man vil være nødt til at lave en programmerklæring, som ligesom viser, at man havde tænkt sig om".

En korleder for et gospelkor fra Aalborg tilføjer en kommentar i fokusgruppen: "Det giver også rigtig meget mening det du siger, fordi et gospelkor er også mange ting i dag. Der er jo et eller andet begreb om at gospelkor er for alle, men der er faktisk også forskellige ni-

veauer af kor og sværhedsgrader, vil jeg vove at påstå. Så det der med at der er så mange forskellige niveauer og behov, professionelle og ikke professionelle, i alle genrer lige nu. Der kan jeg godt høre, at jeg har svært ved at svare på det".

En kirkekulturmedarbejder som også er korleder for flere kor i Nordjylland siger: "Ja, jeg er selv med i nogle forskellige grupper og også nogle erfagrupper på Facebook. Og der vil jeg give jer fuldstændig ret i, at det er svært, fordi det er så forskelligt niveau. Så man kan ikke altid bruge det til så meget. Men måske vil jeg synes, det er interessant som korleder, at der var en database, hvor man kunne gå ind og få inspiration til repertoire, og at der var et fællesrum, hvor man kunne finde spændende kurser, der var samlet. Man kunne også lave temadage sammen og invitere til det. Det synes jeg kunne være interessant i de forskellige landsdele".

Funktionalitet

En bestyrelsesformand for klassisk kor i Aalborg svarer i fokusgruppen: "Ja det er egentlig det samme, som du siger, at det skal godt nok være et rimelig voldsomt site for ligesom at kunne dække alle behov med alle de forskellige kor, der findes derude, og jeg ved heller ikke lige helt, hvordan det skal skrues sammen for at kunne bruges til noget. Så ja, det kunne sikkert være fint, hvis man havde 100 millioner til at få det op at køre eller noget i den retning. Der skal mange penge til, og der skal også sidde nogle og administrere alt det der, og jeg ved ikke, hvem der skulle gøre det".

En bestyrelsesformand for et kor, som også er medlem af bestyrelsen for Kor72 siger: "Det er bare allerhelvedes svært at få til at fungere. Det er noget, vi har diskuteret i Kor72. Det kræver ret mange ressourcer. Det tror jeg, det er derfor, vi ikke har lavet det. Og så kan man se, hvad der sker, hvis man ikke har ressourcer på, så kan der ske mange morsomme ting som for eksempel på Facebook. Så det er svært, og jeg ved ikke, om det er det, folk har brug for".

Løffestang til højere korstandard

"Som jeg forstår det, så er der jo hele tiden nogen, der laver en ny hjemmeside: 'Her kan du se alt muligt om alle kor i Danmark' og så videre. Så der er jo nogle, som hele tiden synes, det er en god idé. Men så falder det lidt fra hinanden, virker det til. Og jeg tænker nok, at

det ville være en god ide at tage udgangspunkt i de organisationer, der er, og se hvor mange kan man få til at arbejde sammen, for eksempel om at lave en kalender, og hvornår sker der hvad, så man ikke kommer i karambolage med hinanden. Og så dernæst, hvad skal man så gøre politisk for at højne vores korstandard i Danmark?".

Bestyrelseskurser

I flere fokusgrupper taler svarpersonerne ikke kun om information via en database eller et site, men om kurser for bestyrelsesmedlemmer i at håndtere det, der er svært. En bestyrelsesformand for et klassisk kor siger i lighed med flere svarpersoner:

"Jeg er enig i, at nogle korte kurser kunne være rigtig godt at have, fordi det er lidt tilfældighedernes spil, hvem vi tilfældigvis har af kormedlemmer. Er der en, der egner sig som kasserer, og er der et fondsudvalg, som virkelig forstår at løfte den opgave? Den er jo megavigtig den opgave at kunne skaffe penge til projekterne. Men igen også regler i forhold til at være en aftenskole eller en forening og hele kommunikationen med kommunen og indberetning af løn. Det ved jeg er ret udfordrende i vores bestyrelse. I hvert fald at der heldigvis sidder en, der har styr på det. Men der er rigtig meget, man skal sætte sig ind i med indberetning af timer og den slags for en dirigent. Så sådan nogle kurser vil være guld værd for de enkelte kor".

Økonomi og fonde

Her har vi stillet følgende spørgsmål

17. Hvordan ser I mulighederne for fondsstøtte?

18. Hvad betyder korets økonomi for dets udviklingsmuligheder?

Kapitlet kort

Svarpersonernes oplevelser og erfaringer med fonde er meget forskellige. Ved store kirker, elitebørnekor, herunder ved sangkraftcentrene i SyngDanmark-netværket, og ved amatørkor med en høj grad af organisering og højt musikalsk niveau, søges der relativt ofte og også med held.

Blandt øvrige amatørkor for voksne oplever mange svarpersoner, at fondssøgning virker svært, uoverskueligt og tidskrævende, og der er en antagelse af, at det er nemmere for børnekor at skaffe midler. Tendensen er, at udsigten til at opnå relativt beskedne beløb ikke opleves at stå mål med indsatsen. Flere nævner, at de føler, at de mangler viden og indsigt i hele området og ikke ved, hvor de skal søge information. Desuden oplever nogle, at der er mange krav fra fondene.

Flere svarpersoner fra rytmiske kor oplever, at det er svært for rytmiske kor at skaffe midler. De oplever, at fondene ikke anerkender rytmiske kor på lige fod med klassiske kor, og at der ikke er tradition blandt fondene for at give til rytmisk musik. Enkelte svarpersoner nævner, at der måske stadig blandt fondene er en opfattelse af, at rytmisk musik ikke er 'højkultur'.

Enkelte svarpersoner, der repræsenterer professionelle kor eller sangkraftcentre, oplever, at det i de senere år har været sværere at få midler. De nævner, at de ikke ved, om der er færre midler, eller der er blevet flere kor om budet.

Blandt de kor, der søger med succes, er udgifter til rejser, større koncerter, orkester, solister og nykomponeret musik hyppige poster i fondsansøgninger. Tilsyneladende skal man have et godt musikalsk niveau og søgeteknisk niveau for at udløse de større bevillinger. Dvs. at f.eks. amatørkor, som ikke mestrer fondssøgning eller ikke har det musikalske niveau, der kan udløse fondsstøtte, sjældent får mulighed for at opleve og udvikle sig sammen med orkester og solister, da disse poster er bekestelige.

Det er en gennemgående frustration hos kor, at fonde ikke giver til det, som korene opfatter som drift, som f.eks. aflønning, transport, stemmetræning, honorar til arrangører og lignende. De oplever, at hver koncert eller projekt skal lanceres som et nyt projekt. Flere betoner, at man med fondenes krav skal være skarpe på, hvad det er, man vil som kor, for at kunne skabe den fortælling rundt om koret og projekterne, der skal til, for at skaffe midler. Andre oplever, at det på den måde bliver en kunst at kunne skabe en god fortælling, hvilket opleves som værende i kontrast til at have fokus på det musikalske arbejde.

Flere svarpersoner oplever, at kor i udkantsområder i særlig grad mangler midler til drift, da transporttiden og dermed udgiften til korledere og dirigenter er stor.

Mange svarpersoner foreslår større puljer, der søges hjem af f.eks. kororganisationerne, gerne i samarbejde, og herefter kan søges af lokale kor. Svarpersonerne antager, at det vil være nemmere for både fonde og kor, og at puljer vil give et bredere felt af kor mulighed for at modtage støtte.

"Jeg synes faktisk det er svært at søge fonde og finde de rigtige steder at søge penge. Vi søger ikke fonde til vores løbende økonomi, men vi har gjort det til nogle særlige arrangementer. Og det har været en jungle, og vi har ikke rigtig haft succes med det, men jeg tror også, at man skal vide lidt, hvordan man skal gøre".

Sådan siger en bestyrelsesformand for et gospelkor fra Aarhus. Citatet er repræsentativt for mange svarpersoner, omend svarpersonernes oplevelser er nuancerede.

Hvor søger man?

En bestyrelsesformand i et gospelkor fra Sjælland på-

peger følgende: "Der er mange ting, man kan søge, hvis man er et nyt kor, og hvis der er nye aktiviteter. Når først man har været i gang i 27 år, så er det lidt svært med overblikket over, hvor man kan gå hen og søge noget. Det kan også være en god ting at få hjælp til".

En organist og korleder for fire kor siger: "Jeg har ikke rigtig nogen erfaring med det. Jeg har jo mest været ansat i kirke-regi, og der er det jo kirken, man går til og laver en aftale med. Men man skal da ikke udelukke det. [...] Jeg er bare ikke særlig skarp på, hvordan jeg skal gøre, hvad jeg skal, det tror jeg, mere er det".

En dirigent for fire amatørkor fortæller: "Jeg vil rigtig gerne bruge flere professionelle musikere og sangere til at støtte korene ved koncerter, og det er kun økonomien, der sætter grænsen der. [...] Nu har jeg så oplevet i mit seniorkor, at jeg har en formand, han er gammel erhvervsmand, og han ved, hvor han skal gå hen og bede om penge. Og det er lykkedes ham. En del af det lykkes også, fordi det er et decideret senior kor, og der er altså penge i 'de gamle'. Det må vi bare sige. Men han er utrolig god til at skaffe penge. Men jeg har ingen ide om, hvordan han finder ud af, hvor han skal spørge. Jeg kan se, at i mine andre kor, så gør de virkelig et stort arbejde indimellem. Og hvis de er heldige, så får de 5.000 eller 7.000 kr., og det rækker jo så langt, som det er nu rækker. Men altså i forhold til de ting, hvor de stamper 20-30.000 kr. op af jorden, så er det alligevel ikke meget. Jeg synes, det er svært at gennemskue. Hvor skal man gå hen? Hvem skal man søge om, og hvordan kan man gøre det?"

En bestyrelsesformand for et rytmisk kor i Midtjylland siger: "Jeg tror, at en enkelt gang har vi fået nogle penge fra [...] en lokal fond]. Men ellers er vi ikke så opsøgende. Vi deltager i [...] en festival] hvert andet år. Men det er jo arbejdsgruppen bag [...] festivalen], som står for at søge tilskud til hele det store arrangement. Ellers så klarer vi os faktisk med kontingentindtægterne, og er jo også dermed afhængige af, hvor mange medlemmer vi er og så videre, for at vi kan få det hele til at løbe rundt. Så det kan da godt være, vi skal til at arbejde lidt mere og komme på kursus i fondssøgning".

En bestyrelsesformand for et kammerkor fra København fortæller: "Hvis man er oppe i et lidt andet segment, så bliver vi nødt til at have penge til det her. Det er jo meget, ja, jeg synes, det er et kæmpe arbejde, ligesom [...] en] siger at finde fondene. Og vi ender næsten altid med vores venner i Augustinus, som for os i hvert fald har betydet, at vi har kunnet rejse til Italien og til andre lande i Europa og deltage i koncerter og festivaler

og kunnet udgive musik, kunnet indspille ny musik af komponister, som måske ellers ikke var blevet indspillet".

Færre midler

Blandt svarpersonerne, er der enkelte, som repræsenterer et elitært niveau, som italesætter, at de oplever, at der er færre midler end tidligere til området. En professionel sanger fra København fortæller:

"[...] Jeg har også været den, der søger penge. Og det er svært. Jeg synes godt nok, det er svært at få penge til projekter, og det bliver ikke nemmere. Jeg ved ikke rigtig, hvad man gør. [...] Jeg ved ikke om der bare er færre penge i kassen, eller om der er flere om det, eller om de ikke giver til kultur længere, og det ikke er synlig nok eller et eller andet".

En dirigent for flere typer børnekor ved et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: "Tænk hvis man kunne nå dertil, hvor det ikke var nødvendigt med konkurrence mellem korene. Det kunne jeg godt tænke mig, og det er egentlig både på landsplan, men også på byplan. At der var plads til alle, og der var penge til alle. [...] Fondene kan godt mærke, at der er flere af os, der hiver i de samme penge. Så jeg kunne godt tænke mig, at vi kom til at kunne snakke sammen uden at opfatte hinanden som konkurrenter. Det kan der godt være en tendens til en gang imellem, synes jeg".

En bestyrelsesformand i et kammerkor i København oplever følgende: "Vi har både søgt fonde, og gør det selvfølgelig stadigvæk, men også sponsorater, og jeg synes, at sponsoraterne er blevet sværere og sværere at få. Der er mange om budet, og de har færre penge til det".

En korleder, som også er selvstændig booker og professionel sanger siger: "Jeg har også oplevet at søge og få hjælp til for eksempel et anlæg, vi havde brug for, eller nye højttalere eller udstyr. Men jeg oplever også, at det er enormt tidskrævende, og det er lidt uoverskueligt. Altså, man skal virkelig lige trække vejret dybt og gøre det ordentligt og gøre det godt for at blive hørt. Jeg oplever det i hvert fald ikke nemmere i de sidste år i og med at det er jo selvfølgelig også de sociale medier og at folk bliver mere bekendt med det. Men jeg synes, det er blevet svært de sidste år, og har været ret opgivende over for det [...]. Der er mange krav til at få, oplever jeg, at det ikke må være til [noget bestemt] - eller at det skal være sådan".

Korrejser

En organist og korleder for flere børne- og ungdomskor fortæller: "Ja, jeg har sådan lidt blandet erfaring, og det er meget sjovt, når [...] du siger 'vores venner hos Augustinus', altså det er som om min erfaring er, at hvis man først er kommet i kridthuset hos en fond, så - og helst hvis man er lidt et kendt navn - så er det nemmere at komme ind. [...] mit] pigechor er et ganske udmærket kor, men det er ikke så kendt. Så det synes jeg har været svært, for det der med projekter, et projekt kan også være at sige, at om to år, så skal vi til Færøerne eller Letland, og det er jo i sig selv et projekt at få koret gjort klar til det. Men det er som om fondene tænker, at vi skal på badeferie. Jeg hørte også engang en holde foredrag om fonde, og det sværest at få fondsmidler til, det er korrejser. Men det er bare noget af det, der virkelig kan højne et kor på alle måder. Og det er aldrig en badeferie, men det er supersjovt. Så på den måde er det svært at få fondsstøtte til det. Men det kan betyde rigtig meget for et kor at have den mulighed".

Flere svarpersoner oplever ikke, at det er svært at få penge til korrejser. En bestyrelsesformand for et drengekor siger:

"Vi er jo så heldige, at vi lokalt har nogle store virksomheder, og der har vi da benyttet os af at søge nogle af de fonde, især når vi skulle ud på nogle længere rejser, hvor vi også har fået støtte til det. Men også lidt længere ude har vi søgt nogle fonde og fået opbakning [...]. Men vi søger og får".

En bestyrelsesformand for kammerkor i Aarhus fortæller: "Ja, vi søger også penge. Vi søger primært til korrejser, til når hele koret skal til udlandet. Det er det, vi har haft størst succes med at få støtte til og helst til udlandet. Den der med at søge støtte til en korweekend på Bornholm, som jo er mindst lige så dyrt som at tage en korweekend til Tyskland, men lige så snart det er inden for Danmarks grænser, så oplever jeg, at det er sværere [...]. Men lige så snart det er noget med udlandet, så er der lidt større forståelse for, at man skal udbrede det danske korbudskab til udlandet".

Til koncerter og orkestre

En bestyrelsesformand for et klassisk kor i København siger: "Når vi har større værker, så søger vi fondsstøtte. Når vi synger sammen med andre kor, har orkester med, solister og så videre, så bliver vi nødt til at søge fonde, for ellers kan vi ikke finansiere det. Men i det daglige da kunne man tidligere søge en eller anden pulje. Jeg tror, at vi fik dansk kormusik-pulje eller noget. Der fik vi i hvert fald 12.000 hvert år".

Et bestyrelsesmedlem i et klassisk kor fra Sjælland i samme fokusgruppe beretter om en lignende praksis: "Jeg har været en del blandet ind i fondsstøtte til et kammerkor. Det er også i forbindelse med opførelser af større værker, hvor vi har orkester og solister osv. på, da har vi søgt en række fonde, som regel en 10-12 stykker. Og det har vi faktisk haft held med at kunne finansiere de store koncerter, vi har haft. Så det kan jeg kun opfordre til".

En bestyrelsesformand for et klassisk kor i København nuancerer samtalen i fokusgruppen: "Når vi søger fonde, så er det til specifikke koncertprojekter. Men så kan det jo godt være, at man i det projekt også har behov for, at der skal lejes et ekstra klaver, eller nogle gange, så er der nogle ekstra omkostninger forbundet med det projekt, og så kan man jo godt flette det ind i et regnskab. Men selvfølgelig ikke med daglig drift af koret og blyanter, papir og frimærker og sådan nogle ting. Men man kan selvfølgelig godt få mange ting ind i det enkelte projekt. Ellers har vi jo så kontingentpenge til den daglige drift [...]".

Svært for rytmisk kor

En bestyrelsesformand i et rytmisk ensemble i Aarhus siger: "Vi har brugt det noget. Altså dels så har nogle af de ting, vi har søgt igennem Syng været fonde eller fondsagtige. Men jeg synes det er svært. Det er svært at finde noget, og det er meget arbejde, man skal lægge i forhold til, hvad man så får ud af det. Eller hvad chancen er for at vi får noget ud af det. Og det er jo også, at der er mange af de her fonde, som er ældre end ideen om at rytmisk musik også kunne være højkultur. Det kan godt være lidt op ad bakke, og så er det, som vi har snakket om før, det der med at finde de organisatoriske ressourcer i koret til at sætte sig og finde fondene og finde ud af, hvordan skriver man til denne fond, og der er meget arbejde i det, som vi ikke nødvendigvis kan levere".

En dirigent og kunstnerisk leder for et rytmisk ensemble med band siger: "Altså som et ganske lille 'semi-prof' kor, så er det vildt svært at skaffe fondsstøtte. Vi har nogle ganske få små bitte fonde [... lokalt], som støtter os hver gang. Men det er jo peanuts i forhold til, hvad vi egentlig koster, når vi laver koncerter, fordi det er med in-ear og mikroport og alt mulig, for at vi kan bevæge os. Så vi er altid i pengened. Så jeg synes, det er vildt svært at få penge, når man ikke er en stor organisation".

En kulturskoleleder i fokusgruppen svarer: "Vi har da arbejdet en lille smule med fundraising. Det er mest ligesom hos [...] dig], at det er de lokale [fonde], der har

båret frugt. Vi kigger lidt bredere ud nu, end vi gjorde tidligere, men der ligger lidt en gammel tradition for, at den klassiske musik har nemmere ved at få fondsmidler til korarbejde, end den rytmiske musik. Så der ligger et eller andet i det område her, hvor man kan sige noget med vores image eller noget med respekten for den musikalske genre, eller hvad kan man sige? Jeg ved ikke, om det er det, eller hvad det kan være. Så der kan godt ligge et arbejde der, som man kunne have brug for lidt hjælp til, ville jeg sige. Hvordan håndterer man lige det på en måde, så man ikke - ved at der står 'rytmisk' - tænker, at man er 'ude', inden man er kommet i gang. Men det tror jeg er et arbejde, der vil tage lidt tid. Men jeg oplever, at det organisatoriske arbejde, der sker i det rytmiske musikmiljø, også på korområdet i Danmark, er jo, at det er nyt, at man har rytmiske elitekor [...], det er jo en ny ting i Danmark, at det er der, så det skal også lige have tid til at vækste ud til det lag, der er nedenunder dem. Ja, det er en opgave for os".

Støtte til drift i udkantsområder

En korleder på Fyn, der tidligere har arbejdet i Sønderjylland siger: "Det er også fint med fondene, og man kan få til klaver osv. Men det er driften, der er problemet og i hvert fald i udkantsområderne, der hvor folk skal køre langt, og det er en stor ulemghed. Der er et stort tidsforbrug med at bo i Kolding og skulle have en korraften to timer i Sønderborg for eksempel. Det er helt urimeligt".

En bestyrelsesformand for rytmisk kor i Aarhus kommenterer på samtalen: "Det er rigtigt, hvad I siger, at ja, vi er et kor i Aarhus og kan vælte os i kor og korledere på mange måder. Men jeg tænker da solidarisk, som du siger. Hvis vi rigtig gerne vil have mange til at synge i kor, så kan man kigge på det regionalt, hvor det er, man poster pengene hen. Det vil være en god idé".

Projekter frem for drift

Mange svarpersoner problematiserer, at fonde kun giver støtte til projekter og ikke til drift. Det betyder, at man skal 'bygge' kor gennem projekter, i stedet for at gøre "det, vi alle sammen ved virker".

En bestyrelsesformand for klassisk kammerkor i København siger: "Vi søger jo fonde hele tiden, kan man sige. Men fonde giver jo ikke bare penge til drift. Fonde giver penge til projekter, så alt skal jo beskrives som et projekt".

En musikskoleleder fra Sønderjylland, som også er korleder, siger: "Jeg oplever, at det er langt sværere for voksekorene at få fondsstøtte, end det er for børnene. Der er altså mere charme for mange af fondene i

at sende et børnekor til Israel, end der er i at sende et voksenkor afsted. Og der er rigtig mange fonde, som har det sådan. Og så lider vi jo ligesom resten af musikdanmark under, at hver gang man skal søge en fond, så skal man have et projekt. Altså man kan stort set aldrig søge til drift. Det vil sige, alt det man i virkeligheden har brug for penge til, den daglige drift, det kan man ikke søge til. Man skal have et projekt. Og det har vi da også haft held med i det kor, jeg leder, en del gange. Altså vi har både holdt et 50-års- og et 60-årsjubelæum, hvor vi faktisk bestilte ny kompositionsmusik og lavede nogle store koncerter og fik rejst temmelig mange penge til det. Det koster altså en del at betale sådan en komponist [...]. Så det kan lade sig gøre. Men man skal altså have projektet. Det der med daglig drift, det er næsten umuligt at søge til. Så kan man få nogle små lokale fonde: 'Vi mangler nye kor dragter'-agtigt, ikke, men som sagt, så synes de altså bedre om at støtte børnekorene".

En dirigent for flere typer børne- og ungdomskor fra et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket fortæller: "Vi er meget afhængige af fondsstøtte og har også opnået rigtig meget, så på den måde, så er jeg meget positiv omkring fondsstøtte. Det tager også lang tid, det er et kæmpe arbejde at lave, hele tiden at rende efter penge, rent ud sagt. Og i og med at vi bliver flere af samme slags, så bliver det ikke nemmere. Men derudover så er noget af det, jeg synes er allersværest ved de der fonde, det er, at vi alle sammen, hver eneste gang vi skriver en fondsansøgning, sidder og prøver at opfinde en dyb tallerken en gang til, fordi der er ikke ret mange, der støtter det, som har været. Vi skal hele tiden finde på noget nyt, nyt, nyt, nyt, nyt, og det kunne altså være rigtig, rigtig rart, hvis der var nogen, der ville støtte det, vi alle sammen ved virker. Det synes jeg er en stor frustration hele tiden og forsøge at være nytænkende. [...] I enhver butik, er der jo noget drift, men det er jo et fyord, og det kunne være rigtig, rigtig dejligt at komme derhen til, hvor ordet drift ikke var et fyord. Enhver virksomhed ved, at der skal noget drift til. Men i kulturverden, uha, der er det noget farligt noget. Det hedder projektstøtte og udvikling osv. Jeg har ikke løsningen til det, men måske er det vigtigt at sige højt, og jeg er meget stædig, selv når jeg forhandler, også med [...] kommunen]. Jeg gemmer det altså ikke, fordi de er nødt til at forstå, at der er noget, der er en driftsdel af ethvert kor. Så igen: synlighed på det, at man ikke kan uden drift".

En korleder med flere kor og egen korskole i Jylland beretter: "Man kan sagtens få en eller anden grad af støtte til et projekt. Om det så er koncerter, eller om det er udenlandsrejser, konkurrencedeltagelse, som jeg også har søgt til, eller til Statens Kunstfond til hjælp til udar-

bejdelse af nye værker. Men jeg savner også - jeg har også prøvet at søge, og jeg ved godt at det er svært - til noget mere driftsbaseret. Lad os sige, at man har et ambitiøst kor, og man ønsker egentlig at løfte niveauet, og det skal man så gøre ved, at man gerne vil have tilknytning til en ekstern sangunderviser, eller hvad ved jeg, som er ekstra driftsomkostninger. Så sådan nogle ting, som kunne hjælpe i det daglige. Det er jo stort set umuligt at få penge til. Så man skal ligesom bryde igennem en eller anden udvikling, hvor man siger - sådan har jeg i hvert fald følt det - at det er først, når vi er kommet op på et niveau, at vi kan lave nogle lidt større projekter, at vi faktisk kan begynde at søge fondsstøtte. Men det kræver ligesom også, at hver gang man skal søge støtte, så er det fordi, man skal have lavet et eller andet stort. Regnskabet går ikke altid op. Jo større et projekt, jo mere arbejde er der til dirigenten i hvert fald. Og mine fondsansøgninger, det er jeg ked af at sige, der står altid nogle poster på, der hedder dirigenthonorar som sådan en måde også at aflønne mig for nogle af de ekstra opgaver, der er, og det er altid det første, der ryger. Projektledeshonorar: 'bib'- ud. Det var også mig, der skulle have det. Dirigenthonorar: 'bib'- ud. [...] Så, ja, man kan godt få penge, men man kan ikke få alle dem, man godt kunne tænke sig".

En organist og dirigent for flere børne- og ungdomskor i Jylland siger: "Vi bruger fonde rigtig meget også med nogenlunde succes. Og der hvor vi primært bruger fonde, det er når vi skal lave vores egne produktioner med kor og orkestre. Så har vi brug for betydelig fondsstøtte. Det er ofte projekter til mellem 75 og 150.000 vi laver, når vi skal hyre 10 musikere til eks. Faurés requiem. Og der synes jeg, at vi har haft god succes med det. Ja, det tager noget tid, men jeg tror, vi har en rimelig god hit rate. Vi er så også inden for den klassiske verden, altså, vi har jo særligt Augustinus Fonden og William Demant Fonden, som virkelig, heldigvis, ser ret meget vores vej. Der kan du faktisk nogle gange være heldig at få 25-30.000 kroner til et projekt. Der hvor den store udfordring er, det er jo som [...] en] også var inde på, at det skal jo defineres i et projekt. Og i sammen øjeblik det ikke er defineret i et projekt, så kan du næsten lige så godt lade være med at skrive. Og det er klart, at det kræver meget arbejde, og det kræver en ret stor bevidsthed om, hvor det er, man er på vej hen, hvis man skal opbygge sit kor gennem projekter, og ikke sige, vi har faktisk brug for noget basistræning, vi har brug for at få hyret en sangpædagog, så vi kan få løftet det generelle niveau. Den vej kan du jo ikke gøre det, du kan ikke søge penge til at ansætte en sangpædagog i fire år. Det er ikke den vej, det fungerer på. Så du skal hele tiden ligesom bruge de her projekter som byggeklodser, og sige ok, vi vil gerne være her, så skal vi lave det projekt, og vi skal

lave det projekt. Sådan er betingelserne nu engang, og driftsmidler de er bare ikke eksisterende, sådan rigtigt. I hvert fald ikke ved de fonde som jeg er bekendt med. Så der skal lægges noget arbejde. Men hvis man lægger arbejdet, så synes jeg egentlig også, at der er penge at komme efter".

Puljer værdsættes

En kulturskoleleder foreslår: "Man skal måske vende det lidt om. Hvis man nu forestiller sig, at der er 700 voksenkor i Danmark, og de alle sammen sender en ansøgning. Så er det klart, det er svært at være fond. Det kan jeg virkelig godt forstå. Så jeg tænker lidt, hvad er det for noget, der kunne ske for de 700 kor, som man kunne sende en ansøgning på, og som nogen kunne sende på deres vegne? Om det sker gennem Kor72, eller hvad det sker gennem, det skal jeg ikke være den, der siger noget om, men jeg tror, man skal den vej omkring. Man skal tænke i et større perspektiv, og så kan det godt være, at det store perspektiv drypper ned og gør gavn for det enkelte kor eller for en stor gruppe af kor".

En bestyrelsesformand for et rytmisk kor i Aarhus fortæller: "Vi har jo kunnet søge gennem Kor72, 2500 kr. til noget udvikling, tror jeg. Så har vi brugt det på en gæstunderviser. Det har været helt fantastisk".

En bestyrelsesformand for et klassisk kor siger: "Jeg vil lige tilføje, vores kor er også medlem af Kor72. Og gennem Kor72 kan man søge støtte til stemmetræning. Det har vi benyttet os af i mange år. Det har fungeret fint, upåklageligt. [...] Vi har ikke brugt Kor72 til så meget, men bl.a. til støtte til ekstern stemmetræning".

En dirigent for et ensemble i Jylland ønsker følgende: "Hvis man havde noget lidt ligesom Levende Musik i Skolen, hvor man kunne få noget refusion til, at man kunne få kurser ud til sit kor. Det ville være helt fantastisk, fordi det er en stor post på vores lillebitte budget at hente professionelle ud til at komme med input. Det ville være 'spitze'".

En manager for et professionelt ensemble nævner: "Dansk Korforbunds forretningsudvalg gav på et tidspunkt - jeg tror det var 150.000 om året - til, det var nok Kor72, som så videreformidlede de penge - til kor, som søgte til forskellige formål. Men det jeg kom til at tænke på var, at man kunne måske forsøge fra centralt hold, jeg ved ikke, om det har nogen gang på jord, men forsøge at rejse nogle penge centralt, som man så kunne lade kor søge. Altså måske ville det være nemmere at komme igennem med at få et lidt større beløb, hvis man gør det fra en paraplyorganisation af en slags og så vi-

dereformidler pengene ud til lokale kor. Det ville være for et kor der søger efter 5-10.000 kr. fra Augustinus Fonden, som sikkert går under deres radar, kunne jeg forestille mig".

'Fortælling' og søgeteknik

En enkelt svarperson peger på, at fundraising også er et spørgsmål om historiefortælling, 'indpakningen' og dermed søgeteknik. En bestyrelsesformand i et klassisk kor i København siger:

"Jeg synes faktisk, der er mange muligheder, og vi søger og får. Ellers kunne det slet ikke lade sig gøre at lave de ting, vi laver. Vi er jo bare os, skulle jeg til at sige, nogle og 20 mennesker, der skal finansiere 'hele skiddet' på en eller anden måde. [...] Altså jeg er lige ved at sige, at det

er et spørgsmål om søgeteknik. Fordi hvis man trawler legater, så er det jo typisk der, vi søger, og så skal man jo sørge for at søge til noget, som man kan se, kan gå. Så det er større projekter tit, og det er nogle helt specifikke dele af de her projekter, som man så søger til, fordi så kan det lade sig gøre. Altså du kan typisk ikke søge til aflønning af musikere. Det må man selv ud at stå på mål for. Men meget andet sådan rundt om, det afhænger jo helt klart af legaterne. Men min oplevelse er, at det kan godt betale sig at lægge noget energi i det og få nogen til at blive dygtige til det. Og så i virkeligheden sørge for at skabe nogle fortællinger rundt om projekterne, næsten. Uafhængigt om det så lykkedes at leve op til det eller ej. Fordi det er også det, der trækker. At man får nogle bevillinger".

Kors rolle i samfundet

Antagelse:

Volumen af korsang er et underbelyst område, og virkningen af sang er generelt underkommunikeret.

Følgende undersøges

Hvordan oplever svarpersonerne, at kor skaber værdi i samfundet? Herunder f.eks. personlig og musikalsk dannelse, rummelighed, personlig værdi herunder et fysisk/helseorienteret perspektiv, og kor som en plads for at opbygge en ny identitet.

Her har vi stillet følgende spørgsmål

19. Er korsang en væsentlig samfundsressource?

Kapitlet kort

[Svarpersonerne har mange og forskelligartede oplevelser af kors rolle i samfundet. Det spænder fra den personlige indre oplevelse til en bredere form for politisk samfundsrelevans. Dette kapitel er en tematisk opsummering af emner nævnt på tværs af fokusgrupperne. Emnerne er som følger, og de er oplistet i nævnte rækkefølge: Liv, sundhed, fællesskab, socialisering, kultur, dannelse, sammenhængskraft, demokrati og politisk fokus].

Mange svarpersoner forbinder ord som livsglæde, livsmod, livgivende, og åndsliv med korsang.

Svarpersonerne er enige om, at kor er sundt. Kor kan opbygge en sund stemme, og udløser lykkehormoner, endorfiner, så sangerne bliver gladere. Flere svarpersoner oplever, at kor kan træne hjernen og give bedre hukommelse. Enkelte svarpersoner oplever, at kor kan udvide lungerne og give højere iltning af kroppen, og på denne baggrund oplever de, at "KOL-kor kan redde liv". Svarpersonerne betoner derved, at kor holder sangerne ved helde, eller som flere svarpersoner formulerer det at holde folk 'i live' både åndeligt og fysisk. En del svarpersoner oplever, at kor kan gøre noget godt for børn, unge og voksnes sociale velbefindende, idet de oplever, at kor gennem selve sangen, de strukturerede rammer og den ofte beskrevne følelse af fællesskab kan modvirke psykiske lidelser som stress, angst og depression. Enkelte antager, at kor ud fra denne præmis kan nedsætte sundhedsudgifterne i det offentlige.

Svarpersonerne oplever kor som en facilitator for forpligtende fællesskaber, og i en tid med tempo og fokus på individet tilbyder kor øjeblikke af selvforglemmelse. En anden beskriver, hvordan kor kan bære mennesker igennem svære perioder i livet. En beskriver kor som en holdsport uden tabere, og en oplever, at kor kan være et rum, hvor individet ikke skal præstere og at sang ikke behøver at blive målt med antallet af 'likes' og følgere. Mange oplever, at kor modvirker ensomhed. Enkelte svarpersoner påpeger, at kor kan være ekskluderende, fordi alle ikke kan være med i ethvert kor, men svarpersonerne er enige om, at i det samlede korfelt er der plads til alle, idet kor kan samle på tværs af alder, køn, kultur og social baggrund. Svarpersonerne peger dog på at der ligger en stor opgave i at formidle, at der er et kor for enhver og hvor det kor findes. Desuden oplever enkelte, at der er potentiale i kor i forhold til integration.

Svarpersonerne er enige om, at kor socialiserer både børn og voksne ind i et fællesskab, bl.a. fordi fokus er på det fælles og ikke på individet. Ligeledes kan kor resocialisere voksne, der får kontakt til egne følelser og dermed nye sider af egen identitet.

Svarpersonerne oplever kor som dannende socialt, kulturelt og musikfagligt. Mange nævner, at kor er kulturbærende og omtaler, hvorledes kor formidler og overleverer musik, korlitteratur og poesi. Nogle respondenter italesætter korrepertoiret som en kulturskat, som via kortraditionen føres videre til nye generationer. Enkelte betoner også, hvordan kor kan ledsage og understøtte en liturgisk sammenhæng. Svarpersonerne oplever endvidere, at kor er træning af evnen til at lytte til musik. Desuden nævner enkelte svarpersoner, at det at synge i kor udgør en del af fødekæden til det professionelle musikliv.

Svarpersonerne finder det nærmest selvindlysende, at kor fremmer kompetencer som koncentration, samarbejde og sociale kompetencer i nonverbal kommunikation. Desuden peger flere korledere på, at børn med diagnoser trives i kor grundet de klare rammer.

Svarpersonerne oplever, at kor skaber sammenhængskraft mellem mennesker, og en foreslår, at Danmark kunne have som mål igen at overtage pladsen som verdens lykkeligste land – igennem korsang. En svarperson oplever, at kor skaber værdi og sammenhængskraft på skolen, hvor korsangen har gode rammer, og flere nævner potentialet i et kordanmark med en højere grad af etnisk diversitet. Desuden oplever flere svarpersoner sammenhængskraft i det, de omtaler som en dansk tradition, dels sangene og dels at synge sangene sammen. En svarperson oplever kor som samfundsudviklende, idet tidligere korsangere ofte professionelt går ind i en menneskelig sammenhæng som f.eks. lærergerningen.

En svarperson oplever, at kor er et billede på et demokratisk samfund med fællesskab og samarbejde på tværs af generationer, og mennesker er lige og har lige betydning for klangen.

Enkelte svarpersoner peger på, at kor kan bære ideer frem. En svarperson drømmer om, at musikloven gælder for alle borgere i Danmark ikke kun til og med de 25 år.

Mange svarpersoners oplevelser opsummeres i dette citat: "Det at synge i kor definerer og rummer ligesom det hele, så jeg ser det som noget positivt, dér, hvor vi er lige nu. Men der skal selvfølgelig noget politisk vilje til, hvis man vil fra A til B".

"Jeg synes simpelthen at korsang er sådan en ressource, som kan bruges i så mange sammenhænge også uudnyttede sammenhænge. Dels i skolen som læring. I korsang er der jo både sprog, matematik og fysik, koordination. Der er ligesom det hele, det er ligesom en samle-kunstart, som gør så meget godt for så mange ting. Man kan bruge det i integration, man kan bruge det i ældreplejen. Som det blev sagt helt i starten, så er kor jo livsglæde".

Sådan siger en dirigent for både et rytmisk og et klassisk kor i Aarhus. Citatet udtrykker, hvordan svarpersonerne ser kor bidrage ind i mange kontekster fra sundhed til dannelse og glæde.

Kor er liv

En kantor i Nordjylland siger: "Jeg synes at kor er livsglæde, og kor er livsmod selvfølgelig. Og så alt det de andre har sagt, det er jeg helt enig i".

En korleder for fire kor i Aarhus betoner: "Jeg synes, at det der er helt fantastisk ved kor er, at det danner en balance inde i en selv imellem at give og modtage. Det, at man er nødt til at åbne sig og give noget ud for at modtage noget igen, det gør, at det kommer ind på en anden måde, end når man sidder og modtager under-

visning og kigger på en skærm eller hygger sig på ret mange andre måder, fordi man åbner op. Altså fra der hvor man danner stemmen åbner man op og modtager dertil igen, så det har noget helt særligt, som går tættere på sjælen end rigtig mange andre aktiviteter".

En korleder for flere KOL-kor på Sjælland fremhæver: "De forskellige genrer af korlivet har forskellige argumenter for det ene og det andet tænker jeg umiddelbart. [...] Men hvis jeg skal sige det lige fra de kor, jeg f.eks. har, så vil jeg jo nærmest sige, at det går over til at være livsreddende. Og en sagde jo også noget omkring det der med, at din sjæl træder ud, når du ikke sang i kor, eller hvordan var det, du fik sagt det før. [...] Det er jo åndsliv, for fanden. Ellers så dør vi jo alle sammen, det ved man. Det kan da godt være, at vi kan gå til fodboldkamp og blive enige om, at det er supersjovt at spille, det kunne jeg da selv finde på, men man skal jo helt ind i det der, hvad det berigende åndsliv er, og der tror jeg, korsang i de forskellige genrer kan noget. Mit [KOL-kor] bl.a. det at det er med til at holde folk i live [...]".

En bestyrelsesformand for klassisk kor og dirigent for et pigekor i Jylland siger: "Nu tager jeg altså lige Grundtvig op en gang til. [...] Fordi det er åndslivet, der skal bære os videre. Men jeg kan godt forstå, at man kan blive lidt

træt, for det er op ad bakke, når man møder skole på skole, hvor der ikke har været sunget, og man kan ikke forstå, hvordan i himlens navn kan det ske?”

Kor er sundt

En bestyrelsesformand for et mandskor i Sydvestjylland oplever: ”Det giver en masse glæde og god energi til folk, for man bliver sundere af at synge.

En bestyrelsesformand for et klassisk kor i Aarhus siger: ”Det er jo skidesundt at synge i kor. Altså rent fysisk er det jo sundt at synge i kor for både blodtryk, og hvad har vi af stress og alt mulig andet. Så det er jo også en vigtig samfundsmæssig ting. Folk der synger i kor, de er bare sådan lidt mere rolige og afslappede”.

En korleder fra Fyn fremhæver: ”Det er rigtigt sundt. Ikke kun mentalt, fordi det er det også. Men det er faktisk rigtig sundt for fysikken, at man synger sammen”.

En bestyrelsesformand i et klassisk kor i København fortæller: ”Man har bevist og lavet målinger på alle de der lykkehormoner, man producerer, når man laver musik, altså både synger og spiller, og det er jo fysisk bevist i det hele taget. Og hjernetræning med at synge udenad, det kan jeg skrive under på, at det er da virkelig noget, der kræver noget af hjernen at lære et værk udenad for eksempel. Så det er virkelig god træning også for ens fysiske tilstand, i virkeligheden”.

En bestyrelsesformand for et gospelkor siger: “[...] Der er også fysiske ting, du får også endorfiner i kroppen, som gør, at folk kommer lettere igennem depressioner og stress og alle de andre ting”.

En kirkekulturmedarbejder og korleder for flere børne- og ungdomskor i Nordjylland fremhæver: ”Vi lever i en tid, hvor der er så utrolig mange unge, der lider af angst. Rigtig mange børn, der har psykiske problemer, og så mange ensomme unge. Der er rigtig mange sociale problemer. Så hvis man taler om de kor, der måske ikke lige er eliten, så kan vi gøre rigtig meget for det sociale velbefindende”.

En manager for et professionelt ensemble på Sjælland siger: ”Jeg synes, at det udvikler sociale kompetencer, hvis man ikke skulle have dem i forvejen. Og så til de sundhedsmæssige aspekter, så synes jeg, at det er interessant for tiden med corona, at der faktisk er sangere, og jeg hørte konkret i London med deres nationale opera, der er nogle af dem, som har arbejdet med tidligere coronapatienter, som har langtidsfølger i forhold til vejrtrækning. Det at synge er simpelthen godt for vejrtrækningen”.

En kirkekulturmedarbejder og korleder for flere børne- og ungdomskor i Nordjylland betoner: ”Arbejdet med stemmer er også vigtigt at råbe højt om som sangpædagog, at det er vigtigt, at vi bliver ved med at bevare det. Passe på at der er sunde stemmer i landet”.

En korleder for flere kor, herunder et lungekor, siger: ”Jeg tror, at det nedsætter sundhedsudgifterne i samfundet. Jeg tror ikke vi har brug for så mange psykologer og psykiatere, hvis vi har korsang. Vi har ikke brug for så mange stresskonsulenter, som vi ellers har nok af. Det er det rent økonomiske, kan man sige”.

Kor er fællesskab

En bestyrelsesformand for et drengekor fremhæver: ”Jeg ser det som vigtigt, at det er et forpligtende fællesskab, hvor man også har - og føler, at man har - et tilhørsforhold, nogle man kan identificere sig med. [...] Vores samfund bærer præg af, at man nemt kan køre solo, men det bliver man jo ikke stærk af som menneske, synes jeg. Altså, det der at man løfter folk op på et højere plan”.

En korleder, som også er konservatoriestuderende i rytmisk korledelse siger: ”Kernen i det er, at vi kan mødes på tværs. Både på tværs af etnicitet og på tværs af alder og på tværs af social baggrund. Koret er virkelig en facilitator for fællesskab på alle måder, og hvis man så ovenikøbet har en korleder, som formår ligesom at skabe det fællesskab, med alle de forskelle, der måtte være, og det kan man sagtens gøre. Så har du et sted, hvor der er plads til alle, uanset hvad man kommer med, og hvor man har mulighed for at lave en oplevelse, hvor alle har lige meget værdi. Og det synes jeg bare, at det siger det hele for mig, i hvert fald, og det er det, jeg oplever, når jeg arbejder”.

En dirigent for fire amatørkor på Sjælland siger: ”Selvfølgelig mener jeg, at korlivet har en fantastisk betydning for et menneskes fællesskab. Altså, det tror jeg, vi kan blive meget enige om i denne her gruppe uden problemer. Jeg synes, at det har været undervurderet fra det officielle Danmark, men jeg har aldrig oplevet, at det ikke har været prestigefyldt. Altså taler du om, at du er korsanger, så er der respekt om det. Måske ikke sådan en næsegrus respekt, men dog ikke en hån heller. Jeg håber, at netop nu, hvor rigtig mange mennesker får øjnene op for, hvad det er, vi går og er nødt til at undvære, her under coronaen, at de husker det, når vi så er færdige og kan få lov til at synge sammen igen. Altså, jeg bliver nogle gange en lille smule forskrækket, når nogle af mine kormedlemmer betror sig, hvor meget det betyder for dem at synge. Hvor meget det betyder for dem at komme denne ene gang om ugen og synge sammen med andre og så høre historier, hvordan det har båret

dem igennem forfærdeligt svære perioder, men også bare folk, som virkelig bliver løftet i dagligdagen af at synge. Og jeg synes jo selv, det er fantastisk. Jeg synger gerne og tit, men jeg bliver nogle gange lidt ærefrygtig, når jeg hører, hvor meget det betyder for dem, der deltagere”.

En organist og dirigent for flere typer af børne- og ungdomskor siger: ”Det kor kan, som de ikke kan i sportsklubberne, det er, at når man er i et kor, så er der ingen tabere. Det er der altid i sportens verden. Der er altid tabere, enten på holdet eller i forhold til de andre. Vi har de her forpligtende fællesskaber, hvor vi kan garantere alle en succesoplevelse. Det må for mig være mere end rigeligt til, at politikerne får øjnene op for det, vi har gang i”.

En rytmisk korleder for flere kor i Aalborg betoner: ”Kor handler ikke om konkurrence, det er ikke en konkurrencesport. Det er en holdsport, hvor vi er sammen, og det synes jeg er vigtigt. Jeg synes især, at det er vigtigt for børn, og netop vise dem, at du ikke behøver være vinderen her. Det er et fællesskab, vi er sammen om. Så synes jeg, at det er væsentligt også at vise dem, at sang ikke handler om, hvor mange følgere du har på YouTube, hvor mange likes du har der. Men du skal synge, fordi du elsker at synge, og det kan give dig noget på den kurs, det kan jeg godt lide. Og at der ikke er nogen aldersbegrænsning. Du kan godt synge, når du er 70, og når du er 10”.

En bestyrelsesformand i et kor i Aarhus siger: ”Jeg tror, rigtigt mange folkekor i Danmark, det kender vi måske alle sammen, at de skævere eksistenser også får en plads i fællesskabet via korsang. Og hvis vi skulle snakke ensomhed, som jo også fylder meget, i hvert fald lige nu, så kan vi så ikke synge sammen. Men det får en stor rolle igen, når vi skal ud i samfundet og samles og kunne modvirke noget ensomhed”.

En bestyrelsesformand for et mandskor i Sydvestjylland oplever: ”Det giver et godt sammenhold, og det afvikler ensomhed”.

En korleder for flere rytmiske kor i København fortæller: ”Jeg hørte om, at der sad en seriemorder i et fængsel engang og sagde, fordi han sang i kor i det fængsel der, at dem han i hvert fald sidst ville slå ihjel, det var dem man sang i kor med. Så på den måde så er det bare menneske-sammenbringende på en så vigtig måde, at det kan man slet ikke undvære. Derfor skal der bare være mere af det, og det skal være meget tilgængeligt. Man skal vide, at man kan starte i et kor når som helst og hvor som helst”.

En bestyrelsesformand for et gospelkor svarer i fokusgruppen: ”Det var lige præcis mine guldkorn [...]. Jeg tror, at vi virker ret ekskluderende nogle gange, og der er tærskler for at komme ind i kor. Jeg tror, der er kæmpe forskel på at sidde hjemme i sofaen, og ovenikøbet optage en video af en, man synger pivfalsk, men det har folk ingen problemer med. Men derfra og så gå hen i et kor, hvor de andre synger perfekt. Sådan et billede tror jeg, at man har. Så vi har en kæmpe opgave i at fortælle, at der faktisk er et kor for enhver dansker. Sådan tror jeg ikke, at det er nu [...] Altså vi vil ikke have alle ind i vores kor, og I vil ikke have alle ind i jeres kor, det kan jeg høre, men vi vil gerne have rigtig mange ind, og sammenlagt kor til fælles, så er vi jo meget rummelige. Og så er der plads, og vi har en kæmpe opgave i at fortælle, at der er plads til alle i et eller andet kor. [...] Der er ikke ret mange, der går ud og laver noget ekstra for flygtninge og lukker 10 ekstra gratis ind i deres kor. Der er ikke ret mange kor, der vil have folk, der synger falsk og så videre. Men de findes alle sammen [...]”.

En bestyrelsesformand for klassisk kor i København tror, at kor ville gavne konfliktniveauet på Nørrebro: ”Når man så kører igennem Nørrebro, hvor der tit er skyderier og ballademagere, og man skal lige passe på dem, man møder på gaden. Så tænker jeg, hvis flere sang i kor, så ville der ikke være al den ballade i gaderne. [...] Vi opførte Juleoratoriet. En stor oplevelse. Tænk, at man er så privilegeret, at man selv får lov at opleve det her, og hvor er det synd for dem, at de ikke får den oplevelse, fordi det er virkelig noget, der giver noget både rent menneskeligt og rent socialt. Og det er synd, at folk går glip af det”.

En bestyrelsesformand for et gospelkor fremhæver: ”I princippet kan kor jo det samme, som fodbold kan. [...] Men det er jo som, jeg tror også at I sagde det, alle kan være med i et eller andet omfang. Du kan altid finde et kor, hvor nogen kan være med. Der er ikke nogen, der ikke kan placeres i et kor. Og du kan gøre det på tværs af alder, du kan gøre det på tværs af køn og på tværs af etnicitet. Og så er der jo selvfølgelig hele fællesskabsdelen, som jo også er på et fodboldhold”.

En bestyrelsesformand for et kor i Nordjylland siger: ”Musik kan føre en sammen på tværs af alder, køn og kultur og sådan noget, og det synes jeg også er meget væsentligt, at det kan det, og man ligesom kan få et fællesskab på den måde. [...] Og det sammenhold, man får der på tværs af det hele, det synes jeg er meget værdifuldt.”

Kor er socialisering

En organist og korleder for fire kor i Sønderjylland oplever: "Man udvikler sig jo personligt og fagligt. Altså man lærer også en hel masse af det og styrker sine kognitive evner og inddrager både lytteevner og alle mulige færdigheder, samtidig med at man hygger sig, og man lærer at indordne sig under hinanden, og man lærer at sætte fællesskabet forud for sig selv og alle de rigtig gode ting".

En bestyrelsesformand i et klassisk kor i København siger: "Det er værdifuldt rent kulturelt for det enkelte menneske, men også i store sammenhænge. Og igen hvis man kommer tilbage til skolebørn, så er det også en måde at lære dem at samarbejde på for børnene i virkeligheden at synge i kor og lære og lytte til hinanden og acceptere, at man lyder forskelligt og så videre, men man skal samarbejde alligevel. Det kommer jo helt op i voksenlivet, også i alle mulige sammenhænge, så du kan bruge musikken og koret i alle mulige sammenhænge med kompetencer og på den måde bringe værdi".

En korleder for et kor med socialt sigte fra Sjælland fortæller: "Gutterne kommer i kontakt med deres følelser, og de bløde værdier, og de bliver sårbare. Og det er der altså ikke meget af i den sammenhæng, hvor man bare skal spille smart og være rå og ikke på nogen måde knække sammen. Men det kan de så gøre i den sammenhæng, og det synes jeg er fantastisk også at opleve, hvordan de pludselig fælder en tåre, mens de synger og må tage solbriller på til en koncert eller gå ud af kirken, fordi de bliver rørt".

En organist og kantor for fem kor siger: "Jeg synes, det handler om, at den enkelte person betyder mindst, hvor det kun betyder noget, hvad man gør sammen".

En korleder for flere kor, herunder et lungekor, tilføjer til kantorens udsagn: "Så det har jo en kulturel betydning. Man socialiseres jo ind i et fællesskab i stedet for at socialisere sin vilje og kun arbejde for sig selv.

Kor er kultur

En bestyrelsesformand i et primært klassisk kor i København siger: "Altså kulturbærer. Jeg er også lige ved at sige, at det er en stor del af, at hvis man vil bryste sig med, jeg er næsten ude i sådan noget med Grundtvig og højskolebevægelsen og noget af alt det, det har kastet af sig. Hvis man som land vil bryste sig af det, så bryster man sig også af korsang, ligesom man gør i de nordiske lande. Og det tror jeg altså faktisk også, at man i Nordisk Råd-sammenhæng bryster sig med. Så for mig er det enormt meget kulturbærende. Og så er der selvfølgelig også en høj grad af tilknytning til vores kirker, hvor det har en tæt relation. Og så er det vigtigt for både børn

og voksne, fordi det åbner verden. Altså, det er en del af dannelsen og især i forhold til et uddannelsessystem, som måske i stigende grad kunne have en tendens til at lukke verden omkring bestemte målemetoder, og hvad vi skal lære, så er kor jo et instrument til at åbne verden og til at kunne noget om sig selv også. Det er meget de ord, jeg tror, jeg vil lægge i det. Historie, kultur, åbne verden op. Og så er det et spørgsmål om også som menneske at få lov til at glemme sig selv. Og det tror jeg er ekstremt vigtigt. Altså det kan du få Brinkmann til at skrive under på med alt muligt vigtigt. Så det tror jeg er lige til højrebenet".

Kor er dannelse

En korleder for to kor i København betoner: "Vi bliver ved med [at tale om] den sociale del, og hvor stor betydning musikken og sammenholdet og det at synge i et kor har for de enkelte medlemmer. Jeg kan ikke lade være med at tænke på, at vi bliver nødt til også at nævne den individuelle rejse, det er at være en del af et kor, og det der med at det er grænseoverskridende at åbne sin mund og give slip på sig selv. Det giver bare så meget for mennesker at opleve den rejse, det er at tage på og overkommet så mange ting og synge en koncert og være virkelig nervøs. Det er virkelig svært at være korsanger, men når man kommer ud på den anden side, så er man også vokset så meget individuelt".

En bestyrelsesformand for klassisk kor i København tilføjer sin oplevelse: "Man får åbnet verden op for nye ting, man ikke anede. Pludselig hører man overtoner".

En organist og dirigent for et kor i København siger: "Musikken har ikke kun værdi, når det er en koncert. Det har lige så stor værdi, når det er i en kirkelig handling eller en gudstjenestelig sammenhæng. [...] Om det er i aftenskoleregi, korsang, det er lige så vigtigt der, som det er i kirken. Men det er klart at det man lærer, salmer og så videre, der er nogle ord, som man måske kan have glæde af en dag, når man ikke kan læse længere [...]. Det er det jo selvfølgelig fordi, man har hele den bibelske fortælling, der ligger bag ved, og det eksistentielle og tro og altså de der store ord, de knytter sig jo også til det.

Det er klart, jeg synes at en Bachkantate den løfter sig til et højere niveau, når den bliver fremført i en gudstjeneste, frem for at den bliver opført ved en koncert. Det er ikke fordi, at oplevelsen behøver at være mindre, fordi man hører det ved en koncert, men der er bare en anden dimension, når det foregår i en liturgisk sammenhæng. Men det er ikke sagt for at forklejne noget som helst andet".

En kantor på Sjælland fremhæver: "Jeg synes det er svært, fordi det bliver den diskurs, hvor man for at alting skal have et argument af den ene eller den anden karakter, om det så er sundhedsfarligt eller læringsfagligt, eller hvad man bidrager til med det ene og det andet [...], men det er bare det, at kor er i sin egen ret".

En bestyrelsesformand for et klassisk kor på Sjælland siger: "Amatørkorene er jo dybest set dem, der yder den største formidling af korlitteraturen i Danmark for eksempel. Fordi så mange professionelle kor har vi jo altså heller ikke. Så det synes jeg er et vigtigt aspekt ved det også".

En kantor i Nordjylland siger: "Jeg synes også, at kor kan belyse noget litteratur på en meget fin måde, fordi det bliver sat i musik, og vi har så meget fin litteratur og så mange utrolig fine tekster til korsang, som pludselig får en magi af at blive sunget. Det synes jeg er meget væsentligt. Og netop kor, alle kender næsten det der salige gys, når et kor synger piano og tydeligt. Det kan ikke skabes på anden måde. Så på den måde er kor unikt".

En bestyrelsesformand for kammerkor i København siger: "Så synes jeg også, som [...] siger, hele den dannende del. Altså når man kigger på teksterne. Hvad er det, vi synger om? Hvad er det, vi lærer? Hvad formidler vi af kultur? For vi formidler jo utrolig meget kultur gennem vores sangtekster".

En kulturskoleleder siger: "Det er enormt værdifuldt, fordi vi lever i de der individuelle samfund, vi gør, med vores telefoner og smartphones og alt muligt andet. Og det der selvfølgelig øjeblik, når man lærer noget, der er kompliceret, når en 6-årig kan lære en [...] latinsk tekst udenad, eller hvad det nu må være, så man tænker, det er faktisk ikke muligt det her. Men det gør de helt stille og roligt i et drengekor, når de lærer at synge Palestrina, eller hvad det er. Komplicerede ting og sager. Det er helt ufatteligt. Og jeg ved godt, det så er drenge, der er særligt musikalske. Men for den, der er mindre musikalsk, det at være i det fællesskab, det er enormt vigtigt. Så jeg synes, vi har en kæmpe mission og værdi".

En bestyrelsesformand for et klassisk kor på Sjælland fremhæver: "Jeg tænker også sådan lidt mere overordnet, at det at synge i kor udgør en del af fødekæden til det professionelle musikliv. For mange børn og unge er koret den første introduktion til musiklivet overhovedet. Som måske fører dem videre ind i musikskolerne og fører dem ind i de store børnekor i kirkerne osv.".

Kor er dannelse af næste generation

En korleder for flere børne- og ungdomskor i København siger: "Vi hjælper jo skolerne med at lære børnene at koncentrere sig i leg og kultur og det hele på én gang nærmest. Bruge kroppen, give dem et indblik i- og en forståelse af sin egen krop og sin egen funktion både socialt og musikalsk og fysisk. Så der er så mange aspekter. Så kor kan jo det hele. Det er megavigtigt, og især i et land som Danmark, som har så rig en fællessangstradition. Man kan mærke det tydeligt. Jeg har arbejdet i Frankrig som korleder, og det var endda med danske børn. De er slet ikke vant til at synge på den måde, som vi er i fællessang, så det skal vi holde fast i, og det kan vi virkelig gøre ved at blive ved med at styrke korlivet".

En korleder for flere typer af børne- og ungdomskor i et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket oplever: "Det er jo dannende, og det er uddannet. Det er jo kultur, som [...] en] også lige sagde. Og så er det jo selvfølgelig også udvikling. Så er det koncentration, det er samarbejde. Der er jo alle de der menneskelige faktorer, man får med, og som vi alle sammen godt ved".

En korleder for et amatørkor i København siger: "Der er også nogle vigtige emner som dannelse, og dannelse af vores næste generation, altså dannelse i retning af hele den klassiske musik for eksempel. Det er også et kæmpe emne, men der er tekster, der skal overleveres fra generation til generation, hvis det ikke skal gå tabt og hele vores historiske viden, det er vi jo også med til at videreformidle i alle de her kor, hvor der er fællesskab på tværs af generationer".

En korleder for flere børne- og ungdomskor fra Aarhus vægter: "Det er sundt at få motioneret sin musikalitet og sin sociale dannelse og sine evner til at være lydhør. Som jeg sagde tidligere, og alt det her i et fællesskab med andre, for at skabe hele mennesker, så skal den side jo også med for børn og unge. Der skal selvfølgelig være aktiviteter, som er for bredden, og som er inkluderende, og som ikke sorterer fra. Men det skal gå hånd i hånd, ligesom i sporten, med at der også gerne må være eliteaktiviteter, for modsat af hvad man nu engang hører, så tror jeg faktisk også, at det er med til at motivere og fastholde de unge, at der faktisk bliver stillet nogle store krav, og at man går efter høj kvalitet i produkterne, at det gør det attraktivt at være med".

En organist og korleder fra Sjælland siger: "Man kan også slå på netop det, som er blevet sagt før: trivsel, læring og den kulturelle dannelse som gør, at det også er et springbræt til at blive en, der kan få mere glæde af at lytte, ved at man har været igennem udøvelsen".

En professionel sanger, som også selv er korleder og tidligere drengekorsanger fortæller: "Der har det sidste stykke tid også været lidt fokus på mental sundhed, og der tror jeg, at kor er helt vildt godt. Det mentale liv, det åndelige liv, vores enhed som mennesker, at vi ligesom får noget i musikken, der er større end os selv, og vi er i et fællesskab sammen om at skabe det. Og så er der nogle sociale kompetencer, altså i forhold til at aflæse hinanden. Der er meget nonverbal kommunikation mellem dirigent og med sangerne og sangerne imellem, hvordan man trækker vejret og er ligesom enige om, at her starter vi. Der er mange sociale færdigheder, som man træner i kor, som man kan bruge mange andre steder i livet og i arbejdet bagefter. Og så kan det være et afbræk fra arbejdet og skolen, så man ligesom kan rense tankerne, men alligevel på en helt anden måde at man stadigvæk er meget koncentreret og meget opmærksom. [...] Det høje niveau i koret, det har været noget, jeg har været gladest for, at der har virkelig været stillet de høje krav til, hvad jeg skulle præstere, og hvad jeg skulle levere, og det skulle bare være der hver gang. Og det har været noget af det, der har fanget mig aller mest i musik og i sang, at der ligesom stilles de her krav, og at det har være muligt i fællesskab at opfylde det og efterkomme det".

En korleder for flere typer børnekor i et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: "I forhold til børn, der har svært ved at begå sig i fællesskaber, sådan som en også lige sagde, så har vi rigtig gode erfaringer i skolen med ADHD-børn og sådan noget, når de synger. Så kan de pludselig koncentrere sig, og så bliver de engageret i det. Og så har de ikke travlt med at hænge i gardinerne på samme måde, sådan som de ellers plejer. Det er selvfølgelig fordi, at de bliver opslugt af det at synge, og af det, som de har gang i lige nu, og sammen med de andre, så de bliver pludselig sociale væsener i den sammenhæng. Er det ikke John Høybye der siger, at børn, der synger sammen, de slår ikke på hinanden?".

En organist og korleder for flere børne- og ungdomskor i København oplever: "Vi er meget rummelige, og der er sikkert flere af os, der har børn med diagnoser i vores kor, [børn] som blomstrer, fordi vi sætter helt klare rammer. Og så er vi jo dannende på højt niveau. Vi fører sang- og salmesangstraditionen videre, og børnene får et forhold til musik. De lærer sikkert også lidt hørelære og lidt nodelære. Det bliver bredt dannende, selv om man ikke er et elitært kor. Så jeg tænker, at vi favner meget bredt hos alle. Der er jo mange virkelig dejlige og dygtige elitære kor, som jo er spydspidser, men der er rigtig mange almindelige børn, der også synger i kor og bliver dannet på den måde, så vi favner bredt".

Kor er sammenhængskraft

En dirigent for både et rytmisk og et klassisk kor i Aarhus foreslår: "Vi kunne opnå igen at overtage pladsen som verdens lykkeligste land over Finland. Det kunne være et mål i sig selv. Vi kunne få en bedre sammenhængskraft. Simpelthen hen. Altså en landsby som har et folkekor, det er ligesom mødestedet. Hvis det ikke er bankoklubben eller bridge. Så kan det være koret. Det synes jeg har en kæmpe stor værdi".

En korleder på en privatskole med fire kor samt forældrekor i Jylland fortæller: "Kor skaber værdi på skolen ved at være en eller anden form for sammenhængskraft. Som jeg sagde før, at det er et fællesskab på tværs, men også at det går ind og genererer noget mere sang. [...] Nu har jeg været så heldig at bygge nogle store kor op på skolen, og på den måde er vi synlige, der bliver vi ligesom et flagskib ud ad til, og vi er en privat skole, og vi skal tiltrække noget økonomi, der skal tiltrække nogle nye forældre og nogle nye børn. Og der er det altså rigtigt godt. Og det er blevet sådan en ting, at vi har det her kormiljø. Og det tror jeg også er vigtigt. Det kan være et flagskib udadtil".

En bestyrelsesformand for et klassisk kor i Aarhus siger: "Jeg tænker det også, som [...] en] siger, sammenhængskraft. Nu ville det jo være toptimalt, hvis man rent faktisk kunne opleve noget inklusion og noget diversitet, og så videre også i korverden. Det kommer måske henad vejen. Vi har jo også problemer med det ude i samfundet, kan man sige".

En dirigent for tre kor i Nordjylland siger: "Jeg er også fuldstændig enig i alle de ting I siger, jeg vil måske lige tilføje sammenhængskraften. Både i det enkelte kor, ja i hele samfundet tænker jeg egentlig også. Ja lidt en pendant til coronafællessang og alsang i det hele taget. Jeg tænker, at det er så vigtigt, det er en del af den danske tradition også at synge, både sangene, men også den sammenhængskraft der er i det at synge sammen. Vi ved jo alle sammen, hvordan det løfter, ja man bliver glad. Eller man kan gøre en hel masse. I Aalborg har vi oplevet for eksempel, at vi fik sunget nogle nazister ud af et hus [...], så sang kan gøre rigtig meget, når man står sammen om det også".

En kantor i Nordjylland oplever: "Og så er det jo selvfølgelig samfundsudviklende, og jeg kan også se, at så mange af mine gamle sangere, der er mange af dem, de går ind i en menneskelig sammenhæng, lærere, og de er ikke bange for andre mennesker. Så der er noget virkelig godt opdragende over det at være et kor".

Kor er demokrati

En dirigent for flere typer af børne- og ungdomskor i et sangkraftcenter i SyngDanmark-netværket siger: "Et kor er jo i virkeligheden et billede på et samfund. Det er et minisamfund, hvor man ikke skal slå hinanden, og man skal være demokratiske. Og der er ikke en første stemme, der skal synge kraftigere end den anden største stemme, og man er nødt til at løfte i flok og gå den samme vej og bakke hinanden op. Og det er jo i virkeligheden billedet på et godt samfund".

Politisk fokus

En bestyrelsesformand i et kor på Sjælland fremhæver: "Kor kan jo vælte regeringer. Vi har jo de baltiske lande, der går der jo ry af, hvordan de havde de dér store fæl-

lessange. Under Anden Verdenskrig havde vi også fællessang, som bekræftede os [...] Og kor er jo i virkeligheden stærkere end vi tænker over i vores hverdag. Og i virkeligheden er den fællessang, som kører der fredag aften, det er jo også det samme, der ligesom viser sig, at det kan starte nogle bølger, som kan være svære at stoppe, hvis de går den vej. Men de kan også være med til at bære ideer frem [...]".

En professionel sanger fra København oplever: "Det at synge i kor definerer og rummer ligesom det hele, så jeg ser det som noget positivt, dér, hvor vi er lige nu. Men der skal selvfølgelig noget politisk vilje til, hvis man vil fra A til B".

Semistruktureret spørgeguide til fokusgruppeinterview i den kvalitative undersøgelse

Betydningsdannelse

Korte definitioner

1. Kan I kort definere, hvad et kor er for jer?
2. Hvilken rolle spiller en korleder eller dirigent for jer?

Det store WHY

3. Hvorfor tror I, mennesker vælger at synge i kor?

Særlige oplevelser

4. Hvad er de særlige oplevelser ved at synge i kor?
5. Hvilken betydning har koncerter, fælleskoncerter, stævner og udenlandsture?

Interessen for kor

6. Hvad er jeres fornemmelse af den aktuelle interesse for at synge i kor?

Samarbejde og udvikling

Organisering

7. Er det nemt at rekruttere til bestyrelsen eller lignende organisering?
8. Hvad betyder organiseringen af koret for dagligdagens arbejdsprocesser i koret?
9. Evt.: Er kompetencerne i bestyrelserne tilstrækkelige - så korene har de muligheder, de drømmer om?
10. Hvilken slags kor håber I, vi har i fremtiden, og hvordan er det organiseret?
11. Hvordan er kursusmuligheder for korledere og dirigenter organiseret i fremtiden?

Udfordringer og muligheder

12. Hvad er de største udfordringer for kor, og har koret brug for hjælp til at løse udfordringerne?
13. Har I et tilhørsforhold, hvor I kan søge korfaglig hjælp og få afklaret spørgsmål?
14. Evt.: Er der nogen, der spiller en afgørende rolle for korsang i Danmark?
15. Evt.: Er der nogle, der kan gøre mere, hvis ressourcerne var der?

Database

16. Giver det mening at have en samlende platform eller database, og hvad skal en evt. platform eller database kunne, for at gavne i Danmark?

Økonomi og fonde

17. Hvordan ser I mulighederne for fondsstøtte?
18. Hvad betyder korets økonomi for dets udviklingsmuligheder?

Kors rolle i samfundet

19. Er korsang en væsentlig samfundsressource?

Rekruttering

20. Hvad er vigtigt ved rekruttering af korsangere og af dirigent?
21. Er der områder, som ikke er musikalske, som har betydning ved rekruttering og evt. optagelsesprøve?
22. Evt.: Har korlederen/dirigenten en rolle og en betydning ud over betydningen for musikken?

Køn

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at der er flere piger og kvinder end drenge og mænd, der synger i kor, og at det er nemmere at rekruttere piger og kvinder end drenge og mænd.

23. Hvorfor tror I det er sådan?
24. Evt.: Er det noget, vi kan og skal gøre noget ved? Og i givet fald hvad?

Korsangernes alder

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at størstedelen af korsangerne har en moden alder.

25. Hvad tænker I om det?
26. Evt.: er det noget, vi kan og skal gøre noget ved? Og i givet fald hvad?

Diversitet

27. Hvad tænker I om mangfoldigheden blandt korsangere?
28. Evt.: Er det noget, vi kan og skal gøre noget ved? Og i givet fald hvad?

Dette er rapporten **Kortlægning af dansk korliv 2020-2021**

Du kan starte med at læse rapportens summary, som rummer de fleste delkonklusioner. Herefter kan du følge summaryets overskrifter, som går igen i rapporten, og fordybe dig i de kapitler, der særligt har din interesse.

Rapporten har været længe under vejs og fokuserer ikke på COVID-19, men tegner et mere generelt billede af dansk korliv. Den er skrevet på baggrund af bidrag fra ca. 3000 korledere, dirigenter og korsangere, som har deltaget i undersøgelsen ved at besvare spørgeskemaer og deltage i fokusgruppesamtaler. Den kvantitative delundersøgelse er foretaget af Epinion, og den kvalitative delundersøgelse er foretaget af Videncenter for sang. Rapporten er skrevet og samlet af Videncenter for sang. En særlig tak skal lyde til en dedikeret styregruppe, som har skabt et godt fundament for undersøgelsen samt bidraget med viden og indsigt i tilrettelæggelse af undersøgelsen.

Sangens Hus har gennemført og udgivet kortlægningen af dansk korliv med støtte fra Augustinus Fonden.

Du kan finde rapporten på videncenterforsang.dk og på sangenshus.dk

AUGUSTINUS FONDEN

STIFTET 25. MARTS 1942

**Sangens
Hus**
Alle har en stemme